

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2012

**Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΗΣ
ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΑΠΟ ΦΥΣΙΚΟΥΣ ΟΜΙΛΗΤΕΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗΣ**

**THE INTERPRETATION OF ACTIVE AND PASSIVE
MORPHOLOGY OF GREEK AS A SECOND LANGUAGE BY
NATIVE SPEAKERS OF BULGARIAN**

ΝΙΚΟΛΑΕΒΑ ΜΙΛΕΝΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΑΡΧΟΝΤΩ ΤΕΡΖΗ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θέλω να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου, κα Αρχόντω Τερζή, για την πολύτιμη υποστήριξη και βοήθεια της σε αυτή την έρευνα.

Ευχαριστώ επίσης, τα μέλη της επιτροπής καθηγητών για τα εποικοδομητικά τους σχόλια κατά την διάρκεια της παρουσίασης της πτυχιακής εργασίας.

Ευχαριστώ τις Ευαγγελία Γάτα, Χρύσα Σταυριανού & Ευστρατία Τσαγκάρη που μου παραχώρησαν το πειραματικό υλικό της πτυχιακής τους εργασίας.

Ακόμα ευχαριστώ την κα Σωτηρία Ρίζου για τη συμβολή της στη συγγραφή της εν λόγω εργασίας.

Στην συνέχεια ευχαριστώ τους συμπατριώτες μου που συμμετείχαν σε αυτή την έρευνα για να πραγματοποιηθεί.

Ευχαριστώ, τέλος, την οικογένεια μου για την υποστήριξη που μου πρόσφεραν σε όλη την διάρκεια των σποδών μου.

Благодаря (ευχαριστώ).

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται τα αποτελέσματα ενός πειράματος που αφορά την ερμηνεία της ενεργητικής και παθητικής μορφολογίας της Ελληνικής από φυσικούς ομιλητές της Βουλγάρικης γλώσσας.

Αφορμή για την διεξαγωγή της έρευνας αποτέλεσαν προηγούμενες μελέτες από τη Τσιμπλή (2006) σε Τουρκόφωνους ομιλητές της ελληνικής (με δεύτερη γλώσσα τα ελληνικά) επί της πολυσημίας της παθητικής φωνής, των Terzi & Wexler (2002) και Driva & Terzi (2008) επί της κατάκτησης της παθητικής από παιδιά με μητρική γλώσσα την Ελληνική, και την πτυχιακή εργασία των Ευαγ. Γάτα, Χ. Σταυριανού & Ευστρ. Τσαγκάρη (2010) η οποία μελέτησε την κατανόηση της ενεργητικής και παθητικής μορφολογίας της Ελληνικής από παιδιά Α' Δημοτικού. Στην Ελληνική οι αλλαγές της μεταβατικότητας επισημαίνονται μορφολογικά με όρους παθητικής κυρίως, αλλά και μη παθητικής (ενεργητικής) μορφολογίας.

Το υλικό που χρησιμοποιήθηκε, μας δόθηκε από την πτυχιακή εργασία των Ευαγ. Γάτα, Χ. Σταυριανού & Ευστρ. Τσαγκάρη (2010) και ήταν δοκιμασία ταύτισης 15 προτάσεων με αντίστοιχα ζεύγη εικόνων. Η συμπεριφορά του δείγματος συγκρίθηκε με αυτή της ομάδας ελέγχου 20 ατόμων φυσικών ομιλητών της Ελληνικής γλώσσας τα οποία υποβλήθηκαν στην ίδια διαδικασία.

Από τα δεδομένα που συλλέχθηκαν προκύπτει πως οι Βούλγαροι ομιλητές της Ελληνικής αντιλαμβάνονται τόσο την αυτοπάθεια όσο και την αλληλοπάθεια αλλά δεν είναι σε θέση να τη διακρίνουν πλήρως ακόμα και με την πάροδο 15 ετών διαμονής στην Ελλάδα.

Επίσης, στα ρήματα παθητικής ερμηνείας και μορφολογίας αποδείχθηκε ότι η παθητική φωνή κατακτάται πολύ πιο εύκολα, παρότι παραλείπεται το ποιητικό αίτιο.

Τέλος, το σύνολο του δείγματός μας αντιμετώπισε αρκετές δυσκολίες στην ερμηνεία αντιμεταβιβαστικών δομών με άψυχο υποκείμενο τόσο ενεργητικής όσο και παθητικής μορφολογίας καθώς, ανεξάρτητα από την παραμονή τους στην Ελλάδα, τείνουν ν' αποδίδουν την παθητική ερμηνεία στα αντιμεταβιβαστικά ρήματα με παθητική μορφολογία και την ενεργητική ερμηνεία στα αντιμεταβιβαστικά ρήματα με ενεργητική μορφολογία.

ABSTRACT

This paper presents the results of an experiment that investigates the interpretation of active and passive morphology of Greek as a second language, by native speakers of Bulgarian.

The research was instigated by previous studies on the various interpretations of the passive and active morphology of Greek by Tsimpli (2006), on the acquisition of passives by Greek-speaking children by Terzi & Wexler (2002) and Driva & Terzi (2008), and on the comprehension of the different interpretations of passive and active morphology by 1st grade Greek-speaking children, in the study of E. Gata, X. Stavrianou & E. Tsangari (2010).

In Greek, the transitivity alternations are marked morphologically in terms of active and non-active (passive) morphology.

With a picture-matching task we studied the comprehension of the different interpretations of the active and passive verbal morphology of Greek as a second language, by 20 native speakers of Bulgarian without a language impairment.

The task was the same one that was used by E. Gata, X. Stavrianou & E. Tsangari (2010), who lent it to us, and consisted of 15 sentences that the participants had to match to 15 pairs of pictures. The behavior of this sample was compared with that of a control group of 20 people, native speakers of Greek, on the same task.

The collected data shows that the speakers of Bulgarians perceive both reflexive and reciprocal interpretation but are unable to master it fully, even after 15 years of residence in Greece.

The data also showed that the speakers of Bulgarian comprehend passive verbs with passive interpretation more easily, despite the fact that the *by*-phrase is omitted.

Finally, all speakers of Bulgarian who participated in the study encountered several difficulties in interpreting anticausatives with inanimate subjects of both active and passive morphology and tend to attribute passive interpretation regardless of how many years they reside in the country.

Περιεχόμενα

<u>ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....</u>	<u>2</u>
<u>ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....</u>	<u>3</u>
<u>ABSTRACT.....</u>	<u>4</u>
<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....</u>	<u>9</u>
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ.....</u>	<u>11</u>
<u>1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ.....</u>	<u>11</u>
<u>1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΡΗΜΑΤΟΣ.....</u>	<u>11</u>
<u>1.2 ΈΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....</u>	<u>11</u>
<u>1.3 ΈΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΡΟΛΩΝ.....</u>	<u>14</u>
<u>1.4 Η ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....</u>	<u>15</u>
<u>1.5 ΔΙΑΘΕΣΗ.....</u>	<u>15</u>
<u>1.5.1 ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ.....</u>	<u>16</u>
<u>1.5.2 ΜΕΣΗ ΔΙΑΘΕΣΗ.....</u>	<u>16</u>
<u>1.5.3 ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ.....</u>	<u>17</u>
<u>1.5.4 ΟΥΔΕΤΕΡΗ ΔΙΑΘΕΣΗ.....</u>	<u>17</u>
<u>1.6 ΦΩΝΗ.....</u>	<u>17</u>
<u>1.7 ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΡΗΜΑΤΩΝ.....</u>	<u>18</u>
<u>1.7.1 ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ.....</u>	<u>18</u>
<u>1.7.1.1 ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ.....</u>	<u>18</u>
<u>1.7.1.2 ΑΝΤΙΜΕΤΑΒΙΒΑΣΤΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ.....</u>	<u>18</u>

<u>1.7.2 ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ.....</u>	<u>19</u>
<u>1.7.2.1 ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ</u>	<u>19</u>
<u>1.7.2.2 ΑΥΤΟΠΑΘΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑ</u>	<u>21</u>
<u>1.7.2.3 ΑΛΛΗΛΟΠΑΘΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑ</u>	<u>22</u>
<u>1.7.2.4 ΑΝΤΙΜΕΤΑΒΙΒΑΣΤΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ</u>	<u>23</u>
<u>1.7.2.5 ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ.....</u>	<u>25</u>
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ</u>	<u>27</u>
<u>2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ</u>	<u>27</u>
<u>2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....</u>	<u>27</u>
<u>2.2 ΡΗΜΑΤΑ (ΓΛΑΓΟΛΙ)</u>	<u>27</u>
<u>2.3 ΕΙΔΗ ΡΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ</u>	<u>28</u>
<u>2.3.1 ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΡΟΣΩΠΑ ΡΗΜΑΤΑ.....</u>	<u>28</u>
<u>2.3.2 ΑΠΛΑ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΤΑ ΡΗΜΑΤΑ.....</u>	<u>28</u>
<u>2.3.3 ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΜΕΤΑΒΑΤΑ ΡΗΜΑΤΑ.....</u>	<u>29</u>
<u>2.3.4 ΚΟΙΝΑ ΚΑΙ ΙΔΙΟΠΑΘΑ ΡΗΜΑΤΑ.....</u>	<u>29</u>
<u>2.3.4.1 ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΗΜΑΣΙΕΣ ΤΩΝ ΙΔΙΟΠΑΘΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ</u>	<u>30</u>
<u>2.3.5 ΜΟΝΟΛΕΚΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΟΙ ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ</u>	<u>31</u>
<u>2.3.6 ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΙ ΚΑΙ ΜΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΙ ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ</u>	<u>32</u>
<u>2.4 Η ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ (ΖΑΛΟΓ ΗΑ ΓΛΑΓΟΛΑ)</u>	<u>32</u>
<u>2.4.1 ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ (ДЕЯТЕЛЕН ЗАЛОГ)</u>	<u>32</u>
<u>2.4.2 ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ (СТРАДАТЕЛЕН ЗАЛОГ)</u>	<u>33</u>

2.5 ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ Η ΚΛΙΣΗ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ	35
2.5.1 ΣΥΝΑΚΟΛΟΥΘΑ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	38
3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	38
3.1 ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	38
3.2 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ	38
3.2.1 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	40
3.3 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΑΥΤΙΣΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΜΕ ΕΙΚΟΝΑ	43
3.4 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑΣ	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	50
4. ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	50
4.1 ΠΡΟΤΙΜΟΥΜΕΝΕΣ ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ	50
4.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΝΑ ΟΜΑΔΑ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ	50
4.2.1 ΑΥΤΟΠΑΘΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑ	51
4.2.2 ΑΛΛΗΛΟΠΑΘΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑ	52
4.2.3 ΑΝΤΙΜΕΤΑΒΙΒΑΣΤΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΠΑΘΗΤΙΚΗΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑΣ (ΧΩΡΙΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ)	53
4.2.4 ΑΝΤΙΜΕΤΑΒΙΒΑΣΤΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑΣ	54
4.2.5 ΑΝΤΙΜΕΤΑΒΙΒΑΣΤΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΠΑΘΗΤΙΚΗΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑΣ (ΜΕ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ)	55
4.2.5 ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ	57
4.3 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΟΜΑΔΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ	58
4.3.1 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΟΜΑΔΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΑΒΙΒΑΣΤΙΚΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ	58

<u>4.3.2 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΟΜΑΔΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΑΒΙΒΑΣΤΙΚΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΜΕ ΡΗΜΑΤΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ Η ΜΗ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑΣ.....</u>	<u>59</u>
<u>4.4 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΕΤΗ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....</u>	<u>60</u>
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ</u>	<u>67</u>
<u>5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....</u>	<u>67</u>
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	<u>68</u>
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ</u>	<u>72</u>

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με τον εισηγητή της γενετικής σύνταξης N. Chomsky, η απόκτηση της γλώσσας από τον κάθε φυσικό ομιλητή δε συνιστά απλή εκμάθηση κανόνων και λέξεων μέσω μίμησης συγκεκριμένων φράσεων, δομών και άλλων γλωσσικών ερεθισμάτων που δέχεται κατά την επαφή του με άλλα μέλη της γλωσσικής κοινότητας. Αντίθετα, κάθε ανθρώπινο ον είναι γενετικά προικισμένο («προγραμματισμένο» κατά τους γενετιστές γλωσσολόγους) με έναν έμφυτο μηχανισμό κατάκτησης της γλώσσας, ο οποίος συνίσταται από ενδιάθετες γενικές καθολικές αρχές που χαρακτηρίζουν τη δομή κάθε γλώσσας, βάσει των οποίων αναλύει τα εμπειρικά γλωσσικά δεδομένα που ακούει και συγκροτεί το δικό του γραμματικό μηχανισμό. Τα εμπειρικά αυτά δεδομένα ενεργοποιούν τον έμφυτο μηχανισμό οδηγώντας το άτομο τόσο στη γλωσσική γνώση όσο και στο σχηματισμό των βασικών δομικών χαρακτηριστικών του γραμματικού συστήματος της γλώσσας του (Radford et al 1999).

Ο μηχανισμός γλωσσικής κατάκτησης, ο ενδιάθετος γλωσσικός εξοπλισμός των ανθρώπινων όντων με αφηρημένες αρχές και διαδικασίες ανάλυσης των εμπειρικών γλωσσικών δεδομένων (language faculty), συνιστά την αρχική μορφή της γλωσσικής ικανότητας του ανθρώπου, πριν από την επαφή με οποιοδήποτε δεδομένο της γλώσσας του και ονομάζεται καθολική γραμματική (Chomsky 2003). Οι γενικές και αφηρημένες αυτές αρχές αφορούν στα γενικά χαρακτηριστικά της δομής της ανθρώπινης γλώσσας εν γένει και όχι κάθε γλωσσικού συστήματος ξεχωριστά και ενεργοποιούνται από τα πρώτα εμπειρικά γλωσσικά δεδομένα.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η γλωσσική απόκτηση, παρά την ύπαρξη του έμφυτου μηχανισμού απόκτησής της, συνιστά μία προσωπική κατάκτηση του ανθρώπου και συνεπώς, χαρακτηρίζεται από μεγάλο βαθμό ελευθερίας υπό την έννοια ότι δεν αποτελεί ένα βιολογικό χαρακτηριστικό του ανθρώπου, γενετικώς καθοριζόμενο, αλλά προϋποθέτει δοκιμές που επιβεβαιώνονται ή διαψεύδονται, έλεγχο υποθέσεων και επιλογές από τον κάθε φυσικό ομιλητή (Lightfoot 1999).

Συνεπώς, η ανάπτυξη της γλώσσας είναι μια διαδικασία εγγενής και πολύπλοκη, σύμφωνα με τον Chomsky, η οποία έχει απασχολήσει και συνεχίζει να απασχολεί ένα ευρύ φάσμα επιστημόνων. Κατά την διάρκεια αυτής της σύνθετης διαδικασίας, καθένας καλείται να αποκτήσει, μεταξύ άλλων, τη γνώση της μορφολογικής γραμματικής καθώς και των συντακτικών κανόνων που διέπουν την μητρική του γλώσσα. Δεδομένης της πολυπλοκότητας της Ελληνικής γλώσσας, τόσο μορφολογικά όσο και σημασιολογικά, ενδιαφέρον παρουσιάζει το επιμέρους σύστημα των φωνών

που αυτή διαθέτει και ειδικότερα η πολυσημία που παρατηρείται στην ερμηνεία της παθητικής φωνής.

Γενικότερα, η ενεργητική, αλλά περισσότερο η παθητική φωνή, ερμηνεύονται με διαφορετικούς τρόπους, σύμφωνα με την μεταβατικότητα του ρήματος. Έτσι, λοιπόν, η ύπαρξη ενός μεταβατικού ή ενός αμετάβατου ρήματος στην πρόταση και η παρουσία ή μη του ποιητικού αιτίου -όπως συμβαίνει στην περίπτωση των αντιμεταβιβαστικών ρημάτων- είναι ικανά να διαφοροποιήσουν την ερμηνεία της.

Γι' αυτούς τους λόγους στην παρούσα εργασία αποφασίστηκε να παρουσιαστούν τα αποτελέσματα ενός πειράματος που αφορά την ερμηνεία της ενεργητικής και παθητικής μορφολογίας της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας από φυσικούς της Βουλγάρικης.

Συνοπτικά, η εργασία αυτή περιλαμβάνει συνολικά πέντε κεφάλαια.

Στο **1^ο Κεφάλαιο** αναφερόμαστε στα μορφοσυντακτικά χαρακτηριστικά του συστήματος των φωνών για τη Νέα Ελληνική γλώσσα καθώς στις διαφορετικές ερμηνείες που υπάρχουν.

Στο **2^ο Κεφάλαιο** αναφερόμαστε στα μορφοσυντακτικά χαρακτηριστικά του συστήματος των φωνών για τη Βουλγάρικη γλώσσα.

Στο **3^ο Κεφάλαιο** αναλύεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την πραγματοποίηση της έρευνας καθώς και το προφίλ των ερωτώμενων.

Στο **4^ο κεφάλαιο** πραγματοποιείται ποσοτική ανάλυση των δεδομένων της έρευνας.

Τέλος, συνοψίζονται τα βασικά συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση και μελέτη των δεδομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

1.1 Ορισμός Ρήματος

Ρήμα είναι το μέρος του λόγου που δηλώνει ότι κάποιος ή κάτι είτε ενεργεί είτε παθαίνει κάτι είτε βρίσκεται σε μια κατάσταση. Σε κάθε πρόταση υπάρχει ρήμα. Το ρήμα ως μέρος του λόγου στα Ελληνικά έχει τα γραμματικά χαρακτηριστικά της διάθεσης, της φωνής, της έγκλισης, του χρόνου, του αριθμού, του προσώπου και του είδους της ενέργειας.

1.2 Έννοια της Μεταβατικότητας

Το χαρακτηριστικό της διάθεσης υποδηλώνει τι κάνει ή τι παθαίνει ή σε ποια κατάσταση βρίσκεται το υποκείμενο της πρότασης. Πιο συγκεκριμένα, η ενεργητική διάθεση δηλώνει μια ενέργεια η οποία ξεκινάει από το υποκείμενο και ανάλογα με το που μεταβαίνει συναντάται το φαινόμενο της μεταβατικότητας και βάσει αυτού τα ρήματα χωρίζονται στις υποκατηγορίες μεταβατικά και αμετάβατα.

Ως **αμετάβατα** ορίζονται τα ρήματα εκείνα στα οποία η εκφραζόμενη ενέργεια από το ρήμα δε μεταβαίνει κάπου. Δηλαδή αυτού του είδους τα ρήματα εστιάζουν σε μια κατάσταση ή σε μια δράση στην οποία συμμετέχει μόνο το υποκείμενο χωρίς αυτό να συνδυάζεται με κάποιο αντικείμενο. Αμετάβατα ρήματα είναι:

1) Τα ρήματα που είναι στην ενεργητική φωνή και δηλώνουν ενέργεια η οποία δε μεταβαίνει σε κάτι άλλο όπως τα ρήματα *αναπνέω, απεργώ, δακρύζω, εφημερεύω, μένω, ροχαλίζω, τρέχω, χαμογελώ, χορεύω* κτλ.

☐ Οι καθηγητές απεργούν

☐ Ο άντρας μου χορεύει

2) Τα ρήματα που είναι στην ενεργητική φωνή και δηλώνουν μια κατάσταση, όπως τα ρήματα *διψάω, ιδρώνω, πεθαίνω, πονάω, πεινάω* κτλ.

☐ Ο Γιάννης διψάει

3) Τα ρήματα που είναι στην παθητική φωνή και δηλώνουν ενέργεια, όπως τα ρήματα *εργάζομαι, έρχομαι, ετοιμάζομαι, ξεκουράζομαι* κτλ.

☐ Ο πατέρας μου εργάζεται πολλές ώρες

- 4) Τα ρήματα που είναι στην παθητική φωνή και δηλώνουν μια κατάσταση όπως τα ρήματα *κοιμάμαι, λιάζομαι, λυπάμαι, φοβάμαι*
- Ø Ο αδερφός μου κοιμάται
- 5) Τα ρήματα που είναι στην παθητική φωνή και παράγονται από ενεργητικά μεταβατικά ρήματα
- Ø Η βρύση επιδιορθώθηκε από τον υδραυλικό
- 6) Τα ρήματα που έχουν αυτοπαθητική σημασία και τα οποία παράγονται από ενεργητικά μεταβατικά ρήματα
- Ø Ο αδερφός μου ντύνεται
- 7) Τα ρήματα που έχουν και τον αμετάβατο και το μεταβατικό τύπο, αλλά με διαφορετική σημασία
- Ø Η μητέρα μου χτενίζεται αλλά: Η μητέρα μου με χτενίζει
- 8) Επίσης, αμετάβατα είναι και τα συνδετικά ρήματα (που συνδυάζονται με μια ονοματική ή επιθετική φράση που λειτουργεί ως κατηγορούμενο), όπως το *είμαι, γίνομαι* κτλ.
- Ø Ο πατέρας έγινε πολύ σοβαρός
- 9) Υπάρχουν και τα απρόσωπα αμετάβατα ρήματα, όπως *μπορεί, πρέπει, πρόκειται, φαίνεται* κτλ., τα οποία απαιτούν ως συμπλήρωμα μια πρόταση
- Ø Φαίνεται ότι είναι στενοχωρημένος
- Ø Τι θα γίνει τώρα;

Τα **μεταβατικά** ρήματα έχουν απαραίτητο συμπλήρωμα της έννοιάς τους το **αντικείμενο** δηλαδή ένα όνομα, συνήθως ουσιαστικό ή οτιδήποτε μπορεί να είναι ισοδύναμο με ουσιαστικό, το οποίο φανερώνει το πρόσωπο ή το πράγμα στο οποίο μεταβαίνει ή με το οποίο έχει σχέση η ενέργεια του υποκειμένου του μεταβατικού ρήματος. Ως ουσιαστικό/αντικείμενο ενός μεταβατικού ρήματος μπορεί να είναι ένα επίθετο, μια μετοχή, κάθε άλλο μέρος του λόγου ή και μια ολόκληρη πρόταση.

- Ø Οι εργάτες έφτιαξαν το δρόμο
- Ø Θα δεις ότι δεν είναι αχάριστη
- Ø Φοβάται μήπως τον απολύσουν

Η έννοια ενός μεταβατικού ρήματος μπορεί να συμπληρώνεται είτε με ένα αντικείμενο (μονόπτωτα) είτε με δύο (δίπτωτα). Πιο συγκεκριμένα, μονόπτωτα είναι τα μεταβατικά ρήματα τα οποία συνδυάζονται με ένα αντικείμενο (ονοματική φράση ή αντωνυμία) στην αιτιατική πτώση. Δηλαδή, το μεταβατικό ρήμα εκφράζει μια δράση την οποία ελέγχει το υποκείμενο ή αλλιώς

δράστης, και με αυτή τη δράση το υποκείμενο επηρεάζει το αντικείμενο ή αλλιώς δέκτη. Για παράδειγμα,

- Ø Ο αδερφός μου λέρωσε τα παπούτσια του
- Ø Η μητέρα σκουπίζει το σπίτι

Τέλος, λίγα είναι τα μονόπρωτα ρήματα που συντάσσονται με γενική πτώση και στη θέση αυτής της γενικής μπορεί να υπάρχει εμπρόθετο αντικείμενο (χρησιμοποιώντας προθέσεις όπως, *με, σε, από + αιτιατική*). Για παράδειγμα:

- Ø Ο αδερφός μου μοιάζει **του πατέρα**. Του μοιάζει.
- Ø Μίλησα **στον πατέρα σου**. Του μίλησα.
- Ø **Από μένα** ξέφυγε μια καλή ευκαιρία. Μου ξέφυγε μια καλή ευκαιρία

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, δίπρωτα είναι τα ρήματα που συνδυάζονται με δύο αντικείμενα, ένα άμεσο στην αιτιατική, γιατί σ' αυτό που πηγαίνει ή με αυτό σχετίζεται άμεσα η ενέργεια του υποκειμένου του ρήματος, και ένα έμμεσο στη γενική, γιατί σ' αυτό πηγαίνει έμμεσα η ενέργεια του υποκειμένου του ρήματος. Συχνά, στον προφορικό λόγο, το έμμεσο αντικείμενο μπορεί να αντικατασταθεί από εμπρόθετο προσδιορισμό. Μερικά παραδείγματα των παραπάνω,

- Ø Η γιαγιά χάρισε της Μαρίας ένα δακτυλίδι / Η γιαγιά χάρισε ένα δακτυλίδι στη Μαρία
- Ø Η μαμά έδωσε το δώρο του πατέρα μου / Η μαμά έδωσε το δώρο στον πατέρα μου

Όμως υπάρχουν κάποια ρήματα που έχουν και τα δύο αντικείμενα, άμεσο και έμμεσο, στην αιτιατική πτώση και συχνά η μια δηλώνει ένα πρόσωπο στο οποίο μεταβαίνει η ενέργεια του υποκειμένου του ρήματος και η άλλη πράγμα. Στις περιπτώσεις αυτές, αντίθετα με ότι βλέπουμε να συμβαίνει στην πρώτη κατηγορία δίπτωτων ρημάτων, η αιτιατική του προσώπου ή του προσωποποιημένου πράγματος ή του εμπύχου συνήθως είναι το έμμεσο αντικείμενο. Χαρακτηριστικά ρήματα αυτού του είδους είναι τα *διδάσκω, κερνάω, μαθαίνω, ρωτάω* κάποιον ή κάτι.

- Ø *Κέρασε τη φίλη της έναν καφέ*
- Ø Διδάσκει τους μαθητές λυκείου Νεοελληνική Γλώσσα

Τέλος, υπάρχουν ρήματα που ως αντικείμενα έχουν εξαρτημένες προτάσεις όπως αναφορικές, πλάγιες ερωτηματικές, ενδοιαστικές, ότι/πως, και να-. Χαρακτηριστικά παραδείγματα των ανωτέρω αποτελούν οι ακόλουθες προτάσεις:

- Ø Δεν ξέρω αν θέλω να τον ξαναδώ
- Ø Φοβάμαι μήπως μου κρύβει κάτι
- Ø Της είπε ότι έπρεπε να φύγει
- Ø Διστάζει να της πει τι συνέβη

1.3 Έννοια των Θεματικών Ρόλων

Στις προτάσεις που υπάρχουν μεταβατικά ρήματα συχνά συναντώνται οι ψευδοαμετάβατες δομές στις οποίες το “αρχικά” αντικείμενο της πρότασης λαμβάνει τη θέση του υποκειμένου. Αυτή η δομή ακολουθείται όταν θέλουμε να δώσουμε έμφαση σε μια άλλη οντότητα από αυτή του αρχικού υποκειμένου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα για την καλύτερη κατανόηση μιας τέτοιας δομής είναι η πρόταση, *Το φαί κάηκε*. Προφανώς και σε αυτή τη φράση υπάρχει ο εκούσιος εκτελεστής της ενέργειας δηλαδή το πρόσωπο που έκαψε το φαγητό (*δράστης*) όμως διατυπώνοντας κατά τον προαναφερόμενο τρόπο την πρόταση το ενδιαφέρον δεν εστιάζεται εκεί.

Σύμφωνα με τη Θεωρία της Κυβέρνησης και Αναφορικής Δέσμευσης (*theta role*, Chomsky, 1981) ο θεματικός ρόλος προσδιορίζει τη σημασιολογική σχέση ενός κατηγορήματος και ενός από τα ορίσματά του. Με απλά λόγια δηλαδή, η Θ-θεωρία καθορίζει τις συνθήκες υπό τις οποίες μεταφέρονται οι θεματικοί ρόλοι του ρήματος στις κατάλληλες ονοματικές φράσεις, προκειμένου να αποκτήσουν σημασιολογικό ρόλο στην πρόταση.

Σύμφωνα με το σύγγραμμα της Θεοφανοπούλου-Κοντού (2002), διακρίνονται οι ακόλουθες βασικές κατηγορίες θεματικών ρόλων:

A) *Δράστης (agent)*: Είναι ο εκούσιος εκτελεστής της ενέργειας που εκφράζει το κατηγορήμα
π.χ. *Ο αδερφός μου αγόρασε ένα καινούριο αυτοκίνητο.*

B) *Δέκτης/θέμα (patient/theme)*: Δηλώνει το πρόσωπο ή το πράγμα που υφίσταται το αποτέλεσμα της ενέργειας που εκφράζει το κατηγορήμα, π.χ. *Το φυτό ξεράθηκε από τον ήλιο.*

Γ) *Φορέας εμπειρίας (experiencer)*: Δηλώνει αυτόν που βιώνει μια ψυχολογική κατάσταση,
π.χ. *Η μητέρα έμεινε έκπληκτη όταν αντίκρισε το δώρο της.*

Δ) *Ευεργετούμενος (benefactive)*: Ο υποδοχέας μιας ενέργειας της οποίας απολαμβάνει τα οφέλη,
π.χ. *Ο Γιάννης αγόρασε λουλούδια για την Μαρία*

E) *Όργανο (instrument)*: Το μέσο με το οποίο διενεργείται μια πράξη,
π.χ. *Σέρβιρε τα ποτά με το δίσκο.*

Z) *Αιτία (cause)*: Το ακούσιο αίτιο μιας ενέργειας,
π.χ. *Η καταιγίδα παρέσυρε το αυτοκίνητο ως το τέλος του δρόμου.*

H) *Τόπος (locative)*: Το μέρος στο οποίο λαμβάνει χώρα μια πράξη ή βρίσκεται κάποιος/κάτι,

π.χ. Σπουδάζω στην Πάτρα.

Θ) *Στόχος (goal)*: Ο στόχος προς τον οποίο κινείται κάποιος/κάτι,

π.χ. Δίνω το ποτήρι στον αδερφό μου.

Ι) *Προέλευση (source)*: Το σημείο από το οποίο κινείται κάποιος/κάτι,

π.χ. Κατεβαίνει από το λεωφορείο.

1.4 Η κατάκτηση της μεταβατικότητας

Το πώς αποκτούμε τη δομή θεματικών ρόλων (argument structure) και τις εναλλαγές της μεταβατικότητας απασχόλησε την επιστημονική κοινότητα και διενεργηθεί έρευνες σχετικά με την κατάκτηση της πρώτης ή μητρικής γλώσσας. Οι υποθέσεις που έχουν διατυπωθεί είναι:

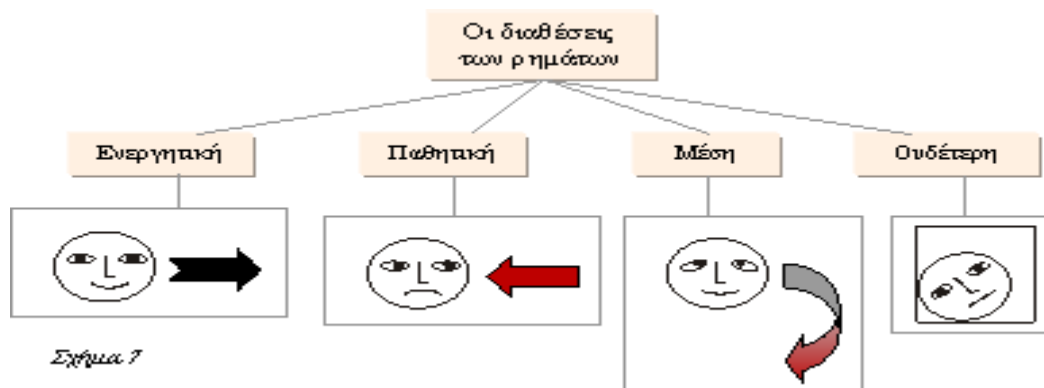
- η Υπόθεση Σημασιολογικής Εκκίνησης (Semantic Bootstrapping hypothesis. Grimshaw 1981, Pinker 1884, Randall et al. 2004) η οποία δίνει προτεραιότητα στη λεξική σημασιολογία και
- η Υπόθεση Συντακτικής Εκκίνησης (Syntactic Bootstrapping hypothesis. Gleitman 1990, Borer 2004) η οποία δίνει προτεραιότητα στη σύνταξη.
- Παλαιότερες αναλύσεις υποστήριζαν ότι οι πληροφορίες για τη δομή των θεματικών ρόλων περιλαμβάνονταν στη λεξική εισαγωγή με αποτέλεσμα οι λεξικές πληροφορίες να είναι αυτές που καθορίζουν τον τρόπο πραγμάτωσης της σύνταξης (Jackendoff 1990, Levin & Rappaport Hovav 1995, Reinhart & Siloni 2004, κ.ά.).
- Στον αντίποδα υπάρχει η πρόταση ότι η σύνταξη είναι αυτή που καθορίζει τη δομή των θεματικών ρόλων (Hale & Keyser 1993, Borer 1994, 1998 κ.ά.).

Οι διαφοροποιήσεις της Ελληνικής ως προς τη μεταβατικότητα αφορούν παθητικές, αυτοπαθείς/αλληλοπαθείς και αντιμεταβιβαστικές δομές που διακρίνονται μορφολογικά ως προς την ενεργητική ή μη ενεργητική μορφολογία. Συγκεκριμένα οι παθητικές και αυτοπαθείς/αλληλοπαθείς δομές είναι μορφολογικά μη ενεργητικές, ενώ κάποια αντιμεταβιβαστικά ρήματα μπορούν να έχουν είτε ενεργητική είτε μη ενεργητική μορφολογία.

1.5 Διάθεση

Ο όρος διάθεση αναφέρεται στη σχέση του ρήματος με το υποκείμενό του και συγκεκριμένα, με τον μετέχοντα (δράστη ή δέκτη) που δηλώνεται από το υποκείμενο. Συνεπώς, η διάθεση δηλώνει τι κάνει, τι παθαίνει και γενικότερα σε τι κατάσταση βρίσκεται το υποκείμενο. Η διάθεση ενός

ρήματος διακρίνεται σε τέσσερις κατηγορίες, την ενεργητική, τη μέση, την παθητική και την ουδέτερη.

1.5.1 Ενεργητική Διάθεση

Η ενεργητική διάθεση δηλώνει μια ενέργεια η οποία ξεκινά από το υποκείμενο είτε αυτή η ενέργεια επηρεάζει κάποιο αντικείμενο είτε όχι. Δηλαδή το υποκείμενο αποτελεί την αφετηρία μιας δραστηριότητας. Στην περίπτωση που η ενέργεια του υποκειμένου επηρεάζει το αντικείμενο πρόκειται για ενεργητικό μεταβατικό ρήμα, π.χ. *Η μητέρα έκαψε το φαγητό*. Αντίστοιχα, στην περίπτωση που η ενέργεια του υποκειμένου δεν επηρεάζει το αντικείμενο πρόκειται για ενεργητικό αμετάβατο ρήμα, π.χ. *Η μητέρα μαγειρεύει*.

1.5.2 Μέση Διάθεση

Στη μέση διάθεση το υποκείμενο του ρήματος επηρεάζει τη δράση ή την κατάσταση και συγχρόνως επηρεάζεται από αυτή, δηλαδή αυτή η ενέργεια επιστρέφει στο ίδιο το υποκείμενο αμέσως ή εμμέσως. Αυτό συνεπάγεται ότι το υποκείμενο είναι συγχρόνως, *δράστης και δέκτης* (Μπαμπινιώτης, 2005). Σε αυτή την κατηγορία βρίσκονται ρήματα όπως *πλένομαι*, *ντύνομαι*, *χτενίζομαι*, *βάφομαι*, κ.τ.λ. Το όνομα της μέσης διάθεσης προκύπτει από το γεγονός ότι συνδυάζει την ενεργητική και παθητική διάθεση. Για παράδειγμα, *Ο πατέρας σηκώθηκε και ντύθηκε*.

1.5.3 Παθητική Διάθεση

Η παθητική διάθεση αφορά ρήματα των οποίων των υποκειμένο δεν ενεργεί αλλά υφίσταται το αποτέλεσμα της ενέργειας και συνήθως στην εν λόγω πρόταση υπάρχει ποιητικό αίτιο. Με τον όρο ποιητικό αίτιο εννοούμε το δράστη ο οποίος δηλώνεται με ένα προθετικό σύνολο και συνήθως με την πρόθεση από. Για παράδειγμα, *Ο βουλευτής εκλέχθηκε από τους ψηφοφόρους.*

1.5.4 Ουδέτερη Διάθεση

Στην ουδέτερη διάθεση το υποκειμένο του ρήματος βρίσκεται σε μια κατάσταση στην οποία ούτε δρα ούτε υφίσταται τη δραστηριότητα κάποιου άλλου. Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν τα ρήματα, κάθομαι, στέκομαι, νυστάζω, κοιμάμαι, πεινάω, διψάω, κ.τ.λ. Γενικότερα, σε αυτή την κατηγορία τα ρήματα δηλώνουν:

- ∅ Την απουσία δραστηριότητας από την πλευρά του υποκειμένου (όπως το κάθομαι)
- ∅ Την αδυναμία του υποκειμένου να θέσει μια λειτουργία (βιολογική κατά κανόνα) υπό τον έλεγχό του. Όταν, για παράδειγμα, λέμε *διψάω* ή *πεινάω*, ο οργανισμός μάς στέλνει συγκεκριμένα μηνύματα χωρίς όμως, να έχουμε τη δυνατότητα να ελέγξουμε τα κέντρα που προκαλούν την πείνα ή τη δίψα.

Τέλος, τα ουδέτερα ρήματα άλλοτε ακολουθούν την ενεργητική φωνή και άλλοτε την παθητική και αλλάζουν διάθεση ανάλογα με τα συμφραζόμενα.

- ∅ *Διψάσαμε το μεσημέρι (ενεργητική φωνή)*
- ∅ *Το μωρό κοιμάται (παθητική φωνή)*
- ∅ *Ο ήλιος έλιωσε τον πάγο (ενεργητική διάθεση)*
- ∅ *Ο πάγος έλιωσε από τον ήλιο (παθητική διάθεση)*

1.6 Φωνή

Ο όρος φωνή αναφέρεται στη ρηματική μορφολογία που διακρίνει *ενεργητικά* από *μεσοπαθητικά* ρήματα και η οποία έχει επιπτώσεις στην ερμηνεία της ρηματικής φράσης, δηλαδή, του ίδιου του ρήματος αλλά και των ορισμάτων του (υποκειμένου, αντικειμένου) και εμφανίζεται ως μέρος της κατάληξης του ρήματος (-ω/-ώ στην ενεργητική φωνή και -μαι στην παθητική). Οι επιπτώσεις αυτές οφείλονται στο ότι η φωνή αφενός αποτελεί χαρακτηριστικό της ρηματικής μορφολογίας και αφετέρου έχει ιδιότητες που κατά κανόνα επηρεάζουν τη συντακτική εμφάνιση του υποκειμένου ή του αντικειμένου καθώς και την ερμηνεία τους.

1.7 Κατηγοριοποίηση Ρημάτων

Στηριζόμενοι στην κατηγοριοποίηση που πραγματοποιούν η Τσιμπλή (2006), αλλά και η Χρόνη (1998), θα αναλυθούν εκτενέστερα οι ερμηνείες που μπορεί να λάβει η ενεργητική και παθητική φωνή. Ειδικότερα, για την ενεργητική και παθητική φωνή ισχύουν τα ακόλουθα:

1.7.1 Ενεργητική Φωνή

Στην ενεργητική φωνή ανήκουν τα ρήματα που τελειώνουν σε –ω. Η πράξη που γίνεται στη φωνή αυτή πηγαίνει σε κάποιον άλλον ή κάπου αλλού. Για παράδειγμα δένω, γράφω, ακούω, δίνω, κ.λ.π. Όπως αναλύεται και παρακάτω στην ενεργητική φωνή διακρίνεται η ενεργητική και η αντιμεταβιβαστική ερμηνεία.

1.7.1.1 Ενεργητική Ερμηνεία

Στα ρήματα ενεργητικής φωνής περιλαμβάνονται ρήματα μεταβατικά με ένα ή δύο αντικείμενα και ρήματα αμετάβατα. Τα κοινά χαρακτηριστικά τους είναι ότι:

- Ø το υποκείμενο είναι έμψυχο (δράστης)
- Ø το ρήμα δηλώνει την ενέργεια που ξεκινά από το υποκείμενο.
- Ø παρουσιάζουν αντιστοιχία ανάμεσα στο λογικό και στο συντακτικό υποκείμενο.

Στον ακόλουθο πίνακα παραθέτουμε σχετικά παραδείγματα ανά κατηγορία ρημάτων:

Μεταβατικό με ένα αντικείμενο	Η μητέρα έφτιαξε/έχυσε/σέρβιρε τον καφέ
Μεταβατικό με δύο αντικείμενα	Ο αδερφός μου έδωσε το πιάτο του στη μητέρα μου
Αμετάβατο ρήμα	Ο αδερφός μου βήχει/γελάει

1.7.1.2 Αντιμεταβιβαστική Ερμηνεία

Στην αντιμεταβιβαστική ερμηνεία εντάσσονται τα ρήματα τα οποία είναι στατικά και δηλώνουν:

- Ø ιδιότητα στον ενεστώτα όπως για παράδειγμα τα ρήματα ανθίζω, μπουμπουκιάζω, κ.λ.π.
*Τα λουλούδια **άνθισαν***
- Ø μεταβολή κατάστασης στον αόριστο όπως για παράδειγμα τα ρήματα παγώνω, κρυώνω, λιώνω, βράζω, κ.λ.π. *Η πόρτα **άνοιξε/έκλεισε***
- Ø συμμετέχουν σε δομές στις οποίες, σε επίπεδο θεματικής δομής, το συντακτικό υποκείμενο της πρότασης είναι το αντικείμενό τους (*θέμα*) δηλαδή, είναι το λογικό αντικείμενο. Για

παράδειγμα τα ρήματα ραγίζω, σπάω, ανοίγω, κλείνω, πρασινίζω, κοκκινίζω, κ.λ.π. *Ο καφές πάγωσε/κρύωσε*

Πολλές φορές φυσικοί ομιλητές γενικεύουν τη παθητική μορφολογία με αυτήν την ερμηνεία και, λαθεμένα, χρησιμοποιούν σε αρχικό στάδιο παθητικούς τύπους για να αποδώσουν αυτή την ερμηνεία. Για παράδειγμα, *Οι απόψεις σου δεν αποδέχονται* (αντί για: γίνονται αποδεκτές) *από τη συνέλευση.*

Επίσης, οι προτάσεις με αντιμεταβιβαστικά ρήματα επιτρέπουν την παρουσία εμπρόθετου προσδιορισμού, ο οποίος εισάγεται με την πρόθεση *από* αλλά είναι σημαντικό να τονιστεί ότι πρόκειται για προσδιορισμό της αιτίας και εμφανίζεται μόνον με άψυχο *αίτιο*:

- Ø *Η πόρτα έκλεισε από τον αέρα.*
- Ø *Ο καθρέφτης ράγισε από το σεισμό.*
- Ø *Το παγωτό έλιωσε από τη ζέστη.*

Γενικά μπορούμε να πούμε ότι οι ενεργητικοί τύποι χρησιμοποιούνται όταν:

- Ø δεν υπάρχουν οι αντίστοιχοι παθητικοί, όπως για παράδειγμα για το ρήμα λιώνω δεν υπάρχει παθητικός τύπος λιώνομαι
- Ø στην περίπτωση που υπάρχουν αλλάζει εντελώς η σημασία τους, π.χ. *Η πόρτα έκλεισε αλλά Κλείστηκε στον εαυτό του.*

1.7.2 Παθητική Φωνή

Στην παθητική φωνή ανήκουν τα ρήματα που τελειώνουν σε -μαι. Η πράξη που γίνεται στη φωνή επηρεάζει το υποκείμενο της πρότασης. Όπως είδαμε παραπάνω στα ρήματα με ενεργητική μορφολογία, έτσι και τα ρήματα με παθητική μορφολογία, διακρίνονται σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα με την ερμηνεία τους σε σχέση με τα ορίσματά τους όπως παθητική, αυτοπαθής, αλληλοπαθής και αντιμεταβιβαστική ερμηνεία.

1.7.2.1 Παθητική Ερμηνεία

Η ερμηνεία αυτή θεωρείται η πιο χαρακτηριστική της παθητικής μορφολογίας και η συνηθέστερη. Τα ρήματα αυτής της κατηγορίας είναι κυρίως μεταβατικά και μπορούν να εμφανιστούν όχι μόνο στην παθητική αλλά και στην ενεργητική φωνή. Η εν λόγω ερμηνεία εκφράζει την ενέργεια που πηγαιίνει στο υποκείμενο με αποτέλεσμα να είναι ο αποδέκτης αυτής της ενέργειας

∅ Ο υδραυλικός επισκευάζει τη βρύση

ενώ, ο δράστης της ενέργειας, όταν αυτός εκφράζεται, έχει τη μορφή του ποιητικού αιτίου και το υποκείμενο μπορεί να είναι είτε άψυχο είτε έμψυχο.

∅ Ο Νίκος χτυπήθηκε από το Γιάννη

Επίσης, μεταβατικά ρήματα με αντικείμενο πρόταση, σχηματίζουν παθητική δομή με την αντίστοιχη μορφολογία όπως για παράδειγμα *αποφασίζεται ότι, ανακοινώνεται, καθορίζεται, λέγεται, εκτιμάται κτλ.*

Τέλος, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί το γεγονός ότι η παθητική δομή έχει κάποιους περιορισμούς στο συντακτικό επίπεδο αλλά περισσότερους στο υφολογικό και πραγματολογικό. Ειδικότερα,

- ∅ το έμμεσο αντικείμενο μεταβατικών ρημάτων δεν μπορεί να εμφανιστεί ως υποκείμενο σε παθητική δομή,
- ∅ αμετάβαρα ρήματα και ρήματα με συμπλήρωμα προθετική φράση ως επί το πλείστον δεν παθητικοποιούνται,
- ∅ μεταβατικά ρήματα όπως είναι τα *βλέπω, ακούω, προσέχω, πίνω, καπνίζω, πιάνω, φτάνω, συναντώ, καταλαβαίνω* που αν και μπορούν να εμφανιστούν με κατάληξεις παθητικής μορφολογίας παρόλ' αυτά δεν επιτρέπουν την πρωτοτυπική παθητική ερμηνεία.

Από τα προαναφερόμενα μπορούμε να πούμε ότι, η περιορισμένη χρήση της παθητικής δομής σε επίπεδο καθημερινής συνομιλίας οφείλεται:

- ∅ στο ότι η παθητική δομή συνδέεται με προσεγμένο επικοινωνιακό ύφος
- ∅ στο ότι η ελληνική γλώσσα παρέχει ποικίλες εναλλακτικές δυνατότητες παρουσίασης της πληροφοριακής δομής της πρότασης. Οι Έλληνες είναι ομιλητικοί και διαχυτικοί, έτοιμοι να πουν τη γνώμη τους για όλα και διηγούνται τακτικά ιστορίες και ανέκδοτα. Βάσει των παραπάνω χαρακτηριστικών γνωρισμάτων των ανθρώπων, στο προφορικό ύφος της Νοελληνικής γλώσσας, τόσο σε διαλογικό όσο και σε αφηγηματικό επίπεδο, χρησιμοποιούνται, κατά κύριο λόγο, τα ακόλουθα γλωσσικά στοιχεία:
 - επανάληψη
 - ευθύς και όχι πλάγιος λόγος
 - χρήση ιστορικού ενεστώτα για παραλθούσες πράξεις και γενικότερα
 - χρήση του τώρα αντί του τότε.

1.7.2.2 Αυτοπαθής Ερμηνεία

Σύμφωνα με την αυτοπαθητική ερμηνεία, ο δράστης και ο δέκτης της ρηματικής ενέργειας ταυτίζονται. Οι περιορισμοί που θα πρέπει να τεθούν σ' αυτή τη περίπτωση αφορούν στο ότι το υποκείμενο πρέπει να είναι έμψυχο γιατί διαφορετικά, η ερμηνεία του ρήματος και της πρότασης αλλάζει. Επίσης, σε αυτή τη κατηγορία το υποκείμενο της πρότασης είναι πάντα σε ενικό αριθμό γιατί σε αντίθετη περίπτωση, θα γινόταν λόγος για αλληλοπαθή ερμηνεία. Τέλος, στην ελληνική γλώσσα τα αυτοπαθή ρήματα μπορούν να ερμηνευθούν και ως παθητικά εφόσον το επιτρέπει η πραγματολογία, αν και η ποιο συνήθης ερμηνεία αυτών είναι η αυτοπαθητική.

Ρήματα τέτοιας ερμηνείας τοποθετούνται σημασιολογικά στο χώρο της *περιποίησης του σώματος* (body-care verbs or verbs of grooming), όπως είναι τα πλένομαι, νίβομαι, ξυρίζομαι, λούζομαι, χτενίζομαι, βάφομαι, ντύνομαι. Η ταξινόμηση αυτών των ρημάτων σε ιδιαίτερη κατηγορία, εγγενώς αυτοπαθών, οφείλεται και στο γεγονός ότι σε πολλές γλώσσες εκφράζουν μόνο αυτοπάθεια και συνήθως σε μορφολογικό επίπεδο. Ακόμα και σε γλώσσες στις οποίες η αυτοπάθεια εκφράζεται μόνο συντακτικά όπως στην Αγγλική, τέτοια μεταβατικά ρήματα μπορούν να εμφανιστούν χωρίς αντικείμενο και η ερμηνεία τους να είναι αμιγώς αυτοπαθής. Βέβαια πολλές φορές δημιουργείται αμφισημία (ambiguity) ως προς την ακριβή ερμηνεία των ρημάτων της συγκεκριμένης κατηγορίας και αυτό που μας βοηθά στην κατανόηση της σωστής ερμηνείας είναι αφενός τα συμφραζόμενα και αφετέρου η πραγματολογία.

Η άλλη πιθανή σημασία των ίδιων ακριβώς ρημάτων είναι η παθητική, που γίνεται πιο κατανοητή με την παρουσία του ποιητικού αιτίου:

- Ø Η νύφη **ντύνεται** (Αυτοπαθητική ερμηνεία: Y= δέκτης και δράστης).
- Ø Η νύφη **ντύνεται από** τις φίλες της (Παθητική ερμηνεία: Y = δέκτης).
- Ø Το παιδί **πλύθηκε** (Αυτοπαθητική ερμηνεία Y= δράστης και δέκτης)
- Ø **Κοιτάχτηκα** στον καθρέφτη (Αυτοπαθητική ερμηνεία: Y= δέκτης και δράστης)

Βάσει των ανωτέρω προκύπτει ότι,

- Ø ακόμη και τα ρήματα που κατατάσσονται στα εγγενώς αυτοπαθή είναι δυνατόν να έχουν και παθητική ερμηνεία
- Ø το χαρακτηριστικό σε κάθε περίπτωση ερμηνείας είναι ότι το εννοιολογικό περιεχόμενο του υποκειμένου ως δέκτης παραμένει σταθερό ενώ αυτό που μεταβάλλεται είναι η παράμετρος του δράστη.

1.7.2.3 Αλληλοπαθής Ερμηνεία

Σύμφωνα με την αλληλοπαθή ερμηνεία, οι συμμετέχοντες στη ρηματική ενέργεια είναι ταυτόχρονα και δράστες και δέκτες της. Εδώ, η παρουσία δύο ή περισσότερων υποκειμένων είναι απαραίτητη προκειμένου να εννοηθεί η αλληλοπάθεια, ενώ η ενέργεια που εκφράζουν έχει ως αφετηρία της το υποκείμενο (είτε έμψυχο είτε άψυχο) και καταλήγει σε αυτό.

Οι βασικές σημασιολογικές περιοχές από τις οποίες προέρχονται τα ρήματα αυτής της κατηγορίας είναι:

1. Ανταγωνιστικής ή φιλικής ενέργειας (antagonistic/affectionate actions): φιλιόμαστε, τσακωνόμαστε, βριζόμαστε, αγκαλιαζόμαστε
2. Συνάντησης και κοινωνικής συναναστροφής (encountering and associated social actions): συναντιόμαστε, χαιρετιόμαστε
3. Φυσικής επαφής και εγγύτητας (physical contact, physical convergence or proximity): ακουμπιόμαστε, συγκρουόμαστε
4. Ρήματα που δηλώνουν πράξεις ανταλλαγής, διανομής και μοιρασιάς (acts of exchanging, sharing and diving): ανταλλάσσουμε, χωρίζουμε, μοιράζουμε
5. Ρήματα που δηλώνουν συμφωνία/ διαφωνία (agreement/ disagreement): συμφωνούμε, διαφωνούμε
6. Ρήματα που δηλώνουν συνομιλία (interlocution): κουβεντιάζουμε, συζητάμε.

Περιπτώσεις αμφισημίας ανάμεσα στην αυτοπαθή και αλληλοπαθή ερμηνεία, δύναται να παρουσιαστεί από αυτοπαθή ρήματα με υποκείμενο σε πληθυντικό αριθμό η οποία επιλύεται με τη συνδρομή των συμφραζομένων και της πραγματολογίας.

Σημειώνεται ότι, το προθετικό σύνολο «μεταξύ + προσωπική αντωνυμία», όπως επίσης και η σύνθεση ρημάτων με το πρόθεμα «αλληλο-» δίνει έμφαση στην αλληλοπαθητική ερμηνεία του ρήματος και της πρότασης (Χρόνη 1998):

- Ø Τα παιδιά **συναντήθηκαν** (Αλληλοπαθητική σημασία: Y= δράστης και δέκτης)
- Ø Τα παιδιά **επηρεάζονται** (Αλληλοπαθητική σημασία Y= δράστης και δέκτης)
- Ø Τα παιδιά **επηρεάζονται** μεταξύ τους (Αλληλοπαθητική σημασία Y= δράστης και δέκτης)
- Ø Τα παιδιά **αλληλοεπηρεάζονται** (Αλληλοπαθητική σημασία Y= δράστης και δέκτης)
- Ø Η Μαρία και ο Γιάννης **πλύθηκαν** (Αλληλοπαθητική σημασία: Y= δράστης και δέκτης)

1.7.2.4 Αντιμεταβιβαστική Ερμηνεία

Στην αντιμεταβιβαστική ερμηνεία, η ερμηνεία του ρήματος περιγράφει μια αλλαγή που συμβαίνει. Η αλλαγή αυτή αφορά το υποκείμενο της πρότασης το οποίο είναι το θέμα/δέκτης. Σ' αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί ότι, το υποκείμενο της πρότασης θα πρέπει να είναι άψυχο αλλιώς, η πρόταση έχει διαφορετική ερμηνεία.

Ρήματα που επιδέχονται τέτοια ερμηνεία, αν και αμφίσημα μεταξύ αυτοπαθούς και αντιμεταβιβαστικής ερμηνείας, ανήκουν σημασιολογικά στους ακόλουθους βασικούς χώρους:

1. *φυσικές διαδικασίες (physiological processes)*: μαραίνομαι, ξηραίνομαι
2. *φυσική κατάσταση/αλλαγή (physiological changes)*: καίγομαι ζεσταίνομαι
3. *αλλαγές σε χρώμα, μέγεθος, σχήμα (changes in colour, size, shape)*: διπλώνομαι, βυθίζομαι, τσαλακώνομαι, λερώνομαι, ξηλώνομαι.

Παραδείγματα ένταξης των προαναφερθέντων ρημάτων σε προτάσεις:

Ø Το πλοίο **βυθίστηκε**.

Ø Το φυτό **μαράθηκε**.

Ø Η λάμπα **κάηκε** (Αντιμεταβιβαστική ερμηνεία: Y= δέκτης).

Ø Το παιδί **κάηκε** (Αυτοπαθητική ή παθητική ερμηνεία Y= δράστης (και δέκτης στην περίπτωση της αυτοπάθειας).

Αν δεχτούμε ότι η αυτοπαθής ερμηνεία προϋποθέτει ότι το υποκείμενο είναι δράστης και περιοριστούμε στην *εκούσια* συμβολή του δράστη ως κύριο χαρακτηριστικό της αυτοπάθειας, τότε η διάκριση της αμφισημίας μεταξύ αντιμεταβιβαστικής και αυτοπαθούς ερμηνείας ισχύει. Αν όμως θεωρήσουμε ότι ο δράστης μπορεί να είναι είτε *ακούσιος* είτε *εκούσιος*, τότε η διάκριση ανάμεσα στις προτάσεις: *Κρύφτηκε από το πλήθος* και *Κρύφτηκε για να μην τον βρουν* δεν είναι διάκριση που έχει επιπτώσεις στην συντακτική δομή ή στην παρουσία ή απουσία αυτοπάθειας. Με άλλα λόγια, το ρήμα δηλώνει αυτοπάθεια και η μόνη διάκριση είναι στην παρουσία ή απουσία *εξωτερικού αιτίου*. Η κατάσταση ή η αλλαγή κατάστασης αφορά το άτομο που εκφράζεται σε θέση συντακτικού υποκειμένου. Σε αυτή την περίπτωση, όπως ισχύει με τα αντιμεταβιβαστικά ρήματα ενεργητικής μορφολογίας οι προθετικές φράσεις που εισάγονται με την πρόθεση *από*, προσδιορίζουν την αιτία και όχι το ποιητικό αίτιο.

Γενικά, η δυνατότητα να ερμηνευθεί το αντιμεταβιβαστικό ρήμα με παθητική μορφολογία ως αντιμεταβιβαστικό και όχι ως αυτοπαθές σε προτάσεις του τύπου *Το παιδί λερώθηκε από τη λάσπη*, θα πρέπει το όρισμα σε θέση υποκειμένου να είναι *έμψυχο*.

Σε περίπτωση άψυχου αντικειμένου έχουμε να αντιμετωπίσουμε το αν κρίνεται απαραίτητη η διάκριση δράστη και αιτίου στη γραμματική, και συγκεκριμένα στη συντακτική δομή της παθητικής. Όπως είδαμε και παραπάνω, η πρόθεση *από* μπορεί να εκφράζει αιτία ανεξάρτητα από ενεργητική ή παθητική μορφολογία. Μπορούμε λοιπόν να ισχυριστούμε ότι η δομή της πρότασης, *Η μπλούζα σκίστηκε από τον αέρα* είναι αντιμεταβιβαστική και όχι παθητική όπως στην πρόταση, *Η μπλούζα σκίστηκε από τα παιδιά*. Αν αυτό ισχύει, τότε η παθητική μορφολογία στο ρήμα *σκίστηκε* δεν ερμηνεύεται από το φυσικό ομιλητή της Ελληνικής γλώσσας ως παθητική αλλά αποτελεί απλώς την αντιμεταβιβαστική μορφή του ρήματος *σκίζω*, και σε αυτή την περίπτωση η γλώσσα *μαρκάρει* μορφολογικά την αντιμεταβιβαστικότητα χρησιμοποιώντας τη μορφή της παθητικής κατάληξης. Με άλλα λόγια, στην Ελληνική γλώσσα η μετατροπή ενός μεταβιβαστικού ρήματος σε αντιμεταβιβαστικό δεν περιορίζεται στη χρήση ενεργητικής μορφολογίας και για τις δύο εκδοχές του ρήματος, (μεταβιβαστική και αντιμεταβιβαστική), αλλά μπορεί σε κάποια ρήματα να εμφανίζει μορφολογική διάκριση ενεργητικής/παθητικής μορφολογίας.

Σ' αυτό το κρίνεται απαραίτητο να σημειωθεί ότι παρά την ελεύθερη επιλογή ενεργητικής ή παθητικής κατάληξης στις αντιμεταβιβαστικές δομές, η οποία σε κάποια ρήματα εμφανίζεται και ως διτυπία όταν το υποκείμενο είναι άψυχο, όπως είδαμε στις προτάσεις *Η πόρτα έκλεισε/Κλείστηκε στον εαυτό του* η επιλογή της παθητικής μορφολογίας δημιουργεί αμφισημία, ενώ η ενεργητική μορφολογία στην αντίστοιχη πρόταση έχει μόνο την αντιμεταβιβαστική ερμηνεία.

Με βάση τα προηγούμενα παραδείγματα, η πρόταση, *Η πόρτα έκλεισε*, αφήνει ανοιχτό το ενδεχόμενο να την έκλεισε κάποιος για κάποιο λόγο ή να είναι αποτέλεσμα κάποιου άψυχου ή ακούσιου αιτίου. Συνεπώς η πρόταση είναι αμφίσημη. Αντιθέτως η πρόταση, *Κλείστηκε στον εαυτό του*, έχει μόνο την αντιμεταβιβαστική ερμηνεία που εστιάζει στην περιγραφή της κατάστασης του ατόμου και υπονοεί σε εννοιολογικό επίπεδο κάποια αιτία που δεν ανήκει στα ορίσματα του ρήματος ή στη θεματική του δομή. Όταν η αιτία αυτή εμφανίζεται με τη μορφή προθετικής φράσης, αποτελεί πληροφορία ανεξάρτητη από τα θεματικά χαρακτηριστικά του ρήματος. Αντιθέτως, όταν το αντιμεταβιβαστικό ρήμα έχει παθητική μορφολογία, τότε η αιτία φαίνεται να αποτελεί μέρος της θεματικής δομής του ρήματος.

Συμπερασματικά η παθητική μορφολογία σε ένα ρήμα που μπορεί να εμφανιστεί και στην ενεργητική φωνή, οδηγεί τον ακροατή στο να ερμηνεύσει το ρήμα με ένα όρισμα πλέον του συντακτικού υποκειμένου.

1.7.2.5 Ανακεφαλαίωση

Από την παρουσίαση των διάφορων ερμηνειών που αποδίδονται σε ρήματα με παθητική μορφολογία, είναι εμφανές ότι η παθητική φωνή εμφανίζει πολυσημία.

Ειδικότερα, στις περιπτώσεις *έμψυχου* υποκειμένου, η παθητική μορφολογία μπορεί να ερμηνευθεί ως:

- α) πρωτοτυπικά παθητική,
- β) αυτοπαθής/αλληλοπαθής,
- γ) αντιμεταβιβαστική.

Στις περιπτώσεις *άψυχου* υποκειμένου η παθητική μορφολογία μπορεί να ερμηνευτεί ως:

- α) παθητική,
- β) αντιμεταβιβαστική.

Αντίθετα, η ενεργητική μορφολογία μπορεί να ερμηνευτεί στις περιπτώσεις *έμψυχου* υποκειμένου μπορεί να ερμηνευτεί ως:

- α) μεταβατική,
- β) αντιμεταβιβαστική

και στην περίπτωση *άψυχου* υποκειμένου μόνο ως:

- α) αντιμεταβιβαστική.

Πίνακας 1: Οι ερμηνείες της Παθητικής και Ενεργητικής Μορφολογίας της Ελληνικής γλώσσας

	Παθητική Μορφολογία	Ενεργητική Μορφολογία
Άψυχο υποκείμενο	Παθητική <i>Η μπλούζα σκίστηκε από τα παιδιά</i> <i>Bluzata se razkasa ot deteto</i> Αντιμεταβιβαστική <i>Το πλοίο βυθίστηκε</i> <i>Korabat potana</i> <i>Η λάμπα κάηκε</i> <i>Lampata izgoria</i>	Αντιμεταβιβαστική <i>Η πόρτα έκλεισε</i> <i>Vratata se zatvori</i> <i>Το παγωτό έλιωσε από τη ζέστη</i> <i>Sladoledat se raztopi ot goreshinata</i>

Έμφυχο υποκείμενο	Παθητική <i>Το παιδί λερώθηκε από τη λάσπη</i> <i>Deteto se iztsapa ot kalta</i>	Μεταβατική <i>Το παιδί διαβάζει το βιβλίο</i> <i>Deteto chete knigata</i>
	Αυτοπαθής <i>Η νύφη ντύνεται</i> <i>Bulkata se oblicha</i>	<i>Ο αδερφός μου τρέχει</i> <i>Brat mi ticha</i>
	<i>Το παιδί πλύθηκε</i> <i>Dete to se izmi</i>	Αντιμεταβιβαστική <i>Η μητέρα γέρασε</i> <i>Maikata ostaria</i>
	Αλληλοπαθής <i>Τα παιδιά συναντήθηκαν</i> <i>Detsata se sreshtnaha</i>	<i>Τα λουλούδια άνθισαν</i> <i>Tsveteto tsafna</i>
	<i>Τα αδέρφια αγκαλιάζονται</i> <i>Bratiata se pregrashtat</i>	
	Αντιμεταβιβαστική <i>Το φυτό μαράθηκε</i> <i>Razstenieto izsahna</i> <i>Το παιδί κάηκε</i> <i>Deteto se izgori</i>	

Οι επιμέρους ερμηνείες αποτελούν συνάρτηση : α) του χρόνου του ρήματος, β) του έμφυχου ή άψυχου συντακτικού υποκειμένου και γ) του θεματικού ρόλου του λογικού υποκειμένου (δηλαδή ως αιτίου ή ως δράστη). Συνεπώς η κατάκτηση των επιμέρους δομών και των αντίστοιχων ερμηνειών τους βασίζεται στην κατάκτηση όχι μόνο της παθητικής μορφολογίας, αλλά και των ιδιαίτερων συσχετισμών που απαιτούνται για την ερμηνεία που χαρακτηρίζει καθεμία από τις παραπάνω δομές.

Αντίστοιχα, και η ενεργητική φωνή μπορεί να έχει περισσότερες από μία ερμηνείες, αλλά αφορούν κυρίως μετατροπές από αντιμεταβιβαστική σε μεταβατική δομή οι οποίες πραγματοποιούνται με την προθήκη αιτίου με αποτέλεσμα να είναι πιο προβλέψιμες. Δηλαδή, το υποκείμενο είναι συνήθως άψυχο, η πρόταση περιγράφει την κατάσταση του και δε δηλώνεται το αίτιο ή ο δράστης ως όρισμα του ρήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Βουλγαρική γλώσσα ανήκει στο νότιο κλάδο της οικογένειας των σλαβικών γλωσσών. Το αλφάβητό της είναι κυριλλικό και είναι δημιούργημα των δύο αδελφών Αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου. Η ιστορική ανάπτυξη της γλώσσας αρχίζει από τον 9ο αιώνα μ. Χ. και συνεχίζεται έως και σήμερα, με αποτέλεσμα η σύγχρονη γραμματειακή γλώσσα να έχει υποστεί πολλαπλές αλλαγές στη μορφολογική και συντακτική δομή της. Η Βουλγαρική γλώσσα είναι η επίσημη γλώσσα της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας και εκτιμάται ότι διαθέτει συνολικά 10 εκατομμύρια ομιλητές. Μετά την ένταξη της Βουλγαρίας στην Ε.Ε. η Βουλγαρική είναι η μοναδική γλώσσα μεταξύ των γλωσσών της Ένωσης η οποία χρησιμοποιεί κυριλλικό αλφάβητο.

2.2 Ρήματα (ГЛАГОЛИ)

Ρήματα λέγονται οι λέξεις που σημαίνουν πως το υποκείμενο ενεργεί ή παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μία κατάσταση, π.χ. детето играе (το παιδί παίζει), той се миe със сапун (αυτός πλένεται με σαπούνι), дядо e болен и лежи (ο παππούς είναι άρρωστος και πλαγιάζει).

Η σύγχρονη βουλγαρική γλώσσα έχει πάρα πολύ πλούσιο και ποικιλόμορφο ρηματικό σύστημα. Αξίζει να σημειωθεί ότι, ενώ στα ουσιαστικά και στα άλλα ονόματα η βουλγαρική γλώσσα, κατά την μακραίωνη εξέλιξή της, έχει δεχτεί σοβαρές ποιοτικές αλλαγές όπως έχει αναφερθεί παραπάνω (έχουν εξαφανιστεί οι πτωτικοί τύποι και από συνθετική που ήταν έχει γίνει εντελώς αναλυτική), στα ρήματα αντιθέτως έχει δείξει μεγάλη συντηρητικότητα και έχει διατηρήσει σχεδόν ανέπαφο το σύστημα του αρχαίο-βουλγαρικού ρήματος. Πρέπει να πούμε επίσης ότι η εκμάθηση και σωστή χρήση των ρηματικών τύπων της βουλγαρικής γλώσσας παρουσιάζει μεγάλες δυσκολίες όχι μόνο στους ξένους αλλά και στους ίδιους τους Βούλγαρους. Μπορούμε να πούμε ότι το ρηματικό σύστημα της σύγχρονης βουλγαρικής γλώσσας είναι πολύ πιο σύνθετο και πιο δύσκολο στην εκμάθηση του από το ρηματικό σύστημα όλων των άλλων σλαβικών γλωσσών καθώς και αυτής της νεοελληνικής γλώσσας.

2.3 Είδη Ρημάτων και Ρηματικοί Τύποι

Ως προς τη σημασία και τύπο τους τα ρήματα χωρίζονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

2.3.1 Προσωπικά και απρόσωπα ρήματα

- 1) **Προσωπικά ρήματα** (лични глаголи): Είναι τα ρήματα που η ενέργειά τους αναφέρεται σε κάποιο πρόσωπο ή πράγμα, π.χ. детето играе (το παιδί παίζει), влакът спря (το τρένο σταμάτησε).
- 2) **Απρόσωπα ρήματα** (безлични глаголи): Είναι τα ρήματα που η ενέργειά τους δεν είναι δυνατό να αναφερθεί σε κανένα πρόσωπο ή πράγμα, π.χ. гърми (βροντάει), яде ми се (θέλω να φάω, μου τρώγεται).

Τα απρόσωπα ρήματα φανερώνουν κυρίως:

- ∅ Φυσικά φαινόμενα, π.χ. вали (βρέχει), съмва се (ξημερώνει).
- ∅ Ψυχικές και σωματικές καταστάσεις, π.χ. боли ме (μου πονάει), страх ме е (φοβάμαι), приятно ми е (ευχάριστα μου είναι).
- ∅ Ως απρόσωπα ρήματα μπορούν να θεωρηθούν να και ορισμένα προσωπικά ρήματα όπως: има (έχει), няма (δεν έχει), бива, трябва (πρέπει, μπορεί, κάνει), тука не се пуши (εδώ δεν καπνίζουν δηλαδή εδώ δεν επιτρέπεται το κάπνισμα).

2.3.2 Απλά και σύνθετα ρήματα

- 1) **Απλά ρήματα** (прости глаголи): Απλά λέγονται τα ρήματα που αποτελούνται από μία μόνο ρίζα, π.χ. бер-а (συλλέγω), из-бер-а (εκλέγω), раз-говор-я (συνομιλώ).
- 2) **Σύνθετα ρήματα** (сложни глаголи): Σύνθετα λέγονται τα ρήματα που αποτελούνται από δύο τουλάχιστον ρίζες, π.χ. вод-о-снабдявам (υδρεύω). Οι δύο ρίζες του σύνθετου ρήματος συνδέονται πάντοτε με τα συνθετικά φωνήεντα –ο-η-ε. Η μία από τις ρίζες του σύνθετου ρήματος είναι ρήμα και η άλλη ουσιαστικό ή επίρρημα, π.χ. боготворя (θεοποιώ), самоотбранявам (αυτοαμύνομαι) κλπ.

2.3.3 Μεταβατικά και αμετάβατα ρήματα

- 1) **Μεταβατικά ρήματα** (преходни глаголи): Είναι τα ρήματα που η ενέργειά τους μεταβιβάζεται άμεσα σε κάποιο πρόσωπο ή πράγμα, π.χ. строя къща (χτίζω σπίτι), пиша писмо (γράφω γράμμα) κλπ. Στα μεταβατικά ρήματα το πρόσωπο ή το πράγμα στο οποίο μεταβιβάζεται η ενέργεια του ρήματος εκφράζεται με άμεσο αντικείμενο που συνδέεται με το ρήμα χωρίς πρόθεση, π.χ. децата обичат играчките (τα παιδιά αγαπούν τα παιχνίδια). Τα μεταβατικά ρήματα απαντούν στις ερωτήσεις кого? (ποιον;), για πρόσωπα και για πράγματα що (τι;), π.χ. псуват (βρίζουν), кого псуват? (ποιον βρίζουν;), иска(θέλει), що иска?(τι θέλει;) κλπ.
- 2) **Αμετάβατα ρήματα** (непреходни глаголи): Είναι τα ρήματα που η ενέργειά τους δεν μπορεί να μεταβιβαστεί κατ' ευθείαν από το υποκείμενο στο αντικείμενο. Τα πρόσωπα ή τα πράγματα που θίγονται από την ενέργεια του ρήματος εκφράζονται με έμμεσα αντικείμενα, τα οποία συνδέονται συνήθως με προθέσεις, π.χ. отивам на кино (πηγαίνω στον κινηματογράφο). Τα αμετάβατα ρήματα δεν μπορούν να απαντούν στις ερωτήσεις кого ?(ποιον;) ή що (τι;). Έτσι π.χ. το αμετάβατο ρήμα вървя (βαδίζω) δεν μπορεί να απαντήσει στην ερώτηση кого вървя (ποιον βαδίζω) ή що вървя (τι βαδίζω). Γενικά ένα ρήμα είναι αμετάβατο, εφόσον δεν μπορεί να συνδεθεί με άμεσο αντικείμενο. Αλλά και τα αμετάβατα ρήματα μπορούν να χρησιμοποιούνται χωρίς να αναφέρεται το αντικείμενο που σχετίζεται με την ενέργεια του ρήματος, π.χ. ходя бавно (πηγαίνω αργά), седа самотен (κάθομαι μόνος), лежа болен (πλαгиάζω άρρωστος), пътувам (ταξιδεύω), боря се (αγωνίζομαι) κ.α.

2.3.4 Κοινά και ιδιόπαθα ρήματα

- 1) **Κοινά η μη ιδιόπαθα ρήματα** (обикновени и възвратни глаголи), π.χ. чета (διαβάζω), сядам (κάθομαι), моля (παρακαλώ), мия (πλένω), спя (κοιμάμαι) κλπ. Όπως φαίνεται και από τα παραδείγματα, στον μη ιδιόπαθο τύπο του βουλγάρικου ρήματος συναντούνται ρήματα που στην ελληνική γλώσσα μπορούν να είναι όχι μόνο ενεργητικής αλλά και μέση φωνής, π.χ. спя (κοιμάμαι), мисля (σκέφτομαι) κ.α.
- 2) **Ιδιόπαθα ρήματα** (възвратни глаголи). Τα ιδιόπαθα ρήματα σχηματίζονται από τα μη ιδιόπαθα με τη βοήθεια των εγκλιτικών τύπων της ιδιόπαθης προσωπικής αντωνυμίας **се-се** (για την αιτιατική πτώση) ή **си-си** (για τη δοτική πτώση), π.χ. мия (πλένω)- мия се (πλένομαι ή πλένω τον εαυτό μου), доставям (προμηθεύω)- доставям си (προμηθεύομαι ή προμηθεύω στον εαυτό μου). Οι αντωνυμίες **се-се** και **си-си** είναι άκλιτα μέρη του

λόγου και χρησιμεύουν μόνο για το σχηματισμό του ιδιόπαθου τύπου των ρημάτων. Είναι και οι δύο προσωπικές αντωνυμίες, μόνο που το **се** είναι ο αδύνατος τύπος της αιτιατικής πτώσης και σημαίνει «τον Εαυτό μου ή εμαυτώ». Σε όλα τα πρόσωπα τα ιδιόπαθα ρήματα παίρνουν τα άκλιτα μόρια **се-се** ή **си-си**, π.χ. обличам се (ντύνομαι), обличаме се, обличат се (ντύνονται) κλπ. Τέλος, άλλοτε μπαίνουν πριν από το ρήμα και άλλοτε μετά. Πριν από το ρήμα μπαίνουν όταν η πρόταση αρχίζει με μία οποιαδήποτε λέξη εκτός από το ρήμα, π.χ. аз се казвам Янис (εγώ λέγομαι Γιάννης) ή казвам се Яни (λέγομαι Γιάννης). Είναι λάθος αν πούμε : аз казвам се Яни η Се казвам Янис.

2.3.4.1 Οι διάφορες σημασίες των ιδιόπαθων ρημάτων

1) Ιδιόπαθα ρήματα με το се-се:

Α) Άμεση ιδιόπαθη σημασία (пряко възвратно значение): Ρήματα με ιδιόπαθη σημασία είναι εκείνα που η ενέργεια τους ξεκινά από το υποκείμενο και επιστρέφει πάλι σ' αυτό το ίδιο, π.χ. мия се (πλένομαι), обличам се (ντύνομαι). Ο αδύνατος αντωνυμικός τύπος **се** στα ρήματα με ιδιόπαθη σημασία μπορεί να αντικατασταθεί με το δυνατό αιτιατικό τύπο της ιδιόπαθης προσωπικής αντωνυμίας себе си (τον εαυτό μου, σου, του, μας, σας, τους), π.χ. мия се (πλένομαι)= мия себе си (πλένω τον εαυτό μου).

Β) Παθητική σημασία (страдателно значение). Ιδιόπαθα ρήματα με παθητική σημασία είναι εκείνα που σημαίνουν ότι το υποκείμενο παθαίνει κάτι, π.χ. болшевишката революция се организира от Ленин (η μπολσεβικική επανάσταση οργανώθηκε από τον Λένιν), децата се възпитават от родителите (τα παιδιά διαπαιδαγωγούνται από τους γονείς). Ιδιόπαθα ρήματα με παθητική σημασία σχηματίζονται μόνο από μεταβατικά ρήματα.

Γ) Άμεση αλληλοπαθή σημασία (пряко взаимно значение). Ιδιόπαθα ρήματα με άμεσα αλληλοπαθή σημασία είναι εκείνα που σημαίνουν αλληλοπάθεια, ότι δηλαδή μία κοινή ενέργεια τη δέχονται αλληλοδιαδοχικά δύο η περισσότερα υποκείμενα, π.χ. обичаме се {αγαπιόμαστε (αμοιβαία)}, децата се бият с камъни (τα παιδιά χτυπιούνται με πέτρες). Τα αλληλοπαθή ρήματα χρησιμοποιούνται πάντοτε στον πληθυντικό αριθμό, επειδή τα υποκείμενα δεν είναι ποτέ λιγότερα από δύο. Τα ιδιόπαθα ρήματα με αλληλοπαθή σημασία σχηματίζονται μόνο από μεταβατικά ρήματα.

Δ) Απρόσωπη σημασία (безлично значение). Ιδιόπαθα ρήματα με απρόσωπη σημασία είναι εκείνα που η ενέργεια τους δεν αναφέρεται σε ένα ορισμένο υποκείμενο, π.χ. разбира се (εννοείται), ядеми се (θέλω να φάω), съмва се (ξημερώνει) κλπ.

Ε) Ουδέτερη σημασία (неутрално значение). Ιδιόπαθα ρήματα με ουδέτερη σημασία είναι εκείνα που σημαίνουν ότι το υποκείμενο βρίσκεται σε μία ουδέτερη κατάσταση. Ο ιδιόπαθος τύπος στα ρήματα αυτά έχει έννοια αμετάβατου ρήματος, στο οποίο δεν είναι δυνατόν να αντικατασταθεί το **се** με το **себе си**, π.χ. гордея се (υπερηφανεύομαι) ή δεν μπορεί να γίνει гордея себе си (υπερηφανεύω τον εαυτό μου). Τέτοιου είδους ρήματα είναι, π.χ. смея се (γελάω), трудя се (εργάζομαι), радвам се (χαίρομαι) κ.α. Ορισμένα από τα ρήματα αυτά δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν χωρίς την ιδιόπαθη αντωνυμία **се**, π.χ. το ρήμα страхувам се (φοβάμαι) έχει μόνο ιδιόπαθο τύπο. Σκέτη η λέξη страхувам χωρίς το **се** δε σημαίνει τίποτε. Το ίδιο συμβαίνει και με τα ρήματα гордея се (υπερηφανεύομαι) και трудя се (εργάζομαι).

2) Ιδιόπαθα ρήματα με το си-си:

Α) Έμμεση (δοτική) ιδιόπαθη σημασία (непряко {дателно} възвратно значение). Στα ρήματα αυτά το υποκείμενο είναι έμμεσο (με δοτική) αντικείμενο του ίδιου ρήματος, π.χ. купувам си книги η купувам книги на себе си (αγοράζω βιβλία στον εαυτό μου) говоря си (μιλάω στον εαυτό μου).

Β) Έμμεση (δοτική) αλληλοπαθή σημασία (непряко {дателно} взаимно значение). Ο ιδιόπαθος τύπος στα ρήματα αυτά δείχνει ότι τα υποκείμενα είναι δύο και ότι είναι ταυτόχρονα και έμμεσα (με δοτική) αντικείμενα του ίδιου ρήματος, π.χ. Иван и Елена си пишат писма (ο Ιβάν και η Ελένη γράφουν ένας στον άλλον γράμματα), подаряваме си книги (δωρίζουμε βιβλία ο ένας στον άλλον) κλπ.

Γ) Ρήματα των οποίων ο ιδιόπαθος τύπος σημαίνει ότι η ενέργειά του γίνεται για το ίδιο το υποκείμενο, π.χ. мисля си (σκέφτομαι στον εαυτό μου), Петър си купува дрехи (ο Πέτρος αγοράζει ρούχα για τον εαυτό του) κλπ.

2.3.5 Μονολεκτικοί και περιφραστικοί ρηματικοί τύποι

- 1) **Μονολεκτικοί ρηματικοί τύποι** (прости глаголни форми): Είναι οι τύποι που αποτελούνται από το ρηματικό θέμα + την κατάληξη, π.χ. четеш (διαβάζεις), направиха (έκαναν).
- 2) **Περιφραστικοί ρηματικοί τύποι** (сложни глаголни форми): Είναι οι τύποι που σχηματίζονται από μονολεκτικό ρηματικό τύπο + τύπο βοηθητικού ρήματος, π.χ. чел съм (έχω διαβάσει), сях да чета (θα διάβαζα), ще чета (θα διαβάσω).

2.3.6 Προσωπικοί και μη προσωπικοί ρηματικοί τύποι

- 1) **Προσωπικοί ρηματικοί τύποι** (лични глаголни форми): Προσωπικοί λέγονται οι ρηματικοί τύποι που αναφέρονται σε κάποιο πρόσωπο ή πράγμα που μπορούν να αλλάξουν τύπο ανάλογα με το πρόσωπο και τον αριθμό του υποκειμένου, π.χ. пиша (γράφω), пишеш (γράφεις), пише (γράφει).
- 2) **Μη προσωπικοί ρηματικοί τύποι** (налични глаголни форми): Μη προσωπικοί λέγονται οι ρηματικοί τύποι που δεν μπορούν να κλιθούν, που δεν έχουν δηλαδή προσωπικές καταλήξεις. Στο βουλγαρικό σύστημα τέτοιοι τύποι είναι οι μετοχές, το γερούνδιο και το απαρέμφατο.

2.4 Η διάθεση του ρήματος (ЗАЛОГ НА ГЛАГОЛА)

Η διάθεση είναι μία έννοια γραμματική που μας δείχνει το είδος της σχέσης του ρηματικού υποκειμένου ως προς τη ρηματική ενέργεια. Η σχέση αυτή στο βουλγαρικό ρηματικό σύστημα μπορεί να είναι είτε ενεργητική είτε παθητική.

Στη βουλγαρική γλώσσα δεν υπάρχουν ειδικοί μονολεκτικοί προσωπικοί ρηματικοί τύποι, με τους οποίους να εκφράζονται οι διαθέσεις του ρήματος. Ειδικότερα, όλα τα ρήματα είτε πρόκειται για ενεργητικά είτε για παθητικά:

- 1) έχουν τις ίδιες ακριβώς προσωπικές καταλήξεις {π.χ. обичам (αγαπώ), обичам се (αγαπιέμαι)},
- 2) πολλές φορές μάλιστα ανήκουν και στον ίδιο τύπο. Για παράδειγμα στον ιδιόπαθο,
 - a) ενεργητική διάθεση: детето се миe с вода (το παιδί πλένεται η πλένει τον εαυτό του με νερό)
 - b) παθητική διάθεση: детето се миe се миe от майка си (το παιδί πλένεται από την μητέρα του)}.

Επομένως, η διάθεση του ρήματος δε φαίνεται από τον τύπο του ρήματος αλλά από τη σημασία του σε σχέση πάντοτε με το υποκείμενο.

2.4.1 Ενεργητική διάθεση (деятелен залог)

Στη βουλγαρική γλώσσα, ενεργητικής διάθεσης είναι κάθε ρήμα του οποίου το υποκείμενο είναι ενεργητικό. Η ενεργητική διάθεση περιλαμβάνει τόσο μεταβατικά όσο και αμετάβατα ρήματα. Τα ιδιόπαθα ρήματα με άμεση και έμμεση ή αλληλοπαθή σημασία είναι επίσης ενεργητικής διάθεσης, επειδή και σ' αυτά το υποκείμενο του ρήματος είναι ενεργητικό, π.χ. обичам се

(ντύνομαι η ντύνω τον εαυτό μου). Το γεγονός ότι το υποκείμενο του ρήματος είναι ταυτόχρονα και αντικείμενο του ίδιου ρήματος, δεν αλλάζει την κατάσταση. Αυτό σημαίνει ότι, το αντικείμενο του ρήματος δεν παίζει κανένα απολύτως ρόλο στον καθορισμό της διάθεσης των ρημάτων, π.χ. обичам те (σε ντύνω η ντύνω εσένα), помагам си (βοηθούμαι η βοηθά τον εαυτό μου) κλπ.

2.4.2 Παθητική διάθεση (страдателен залог)

Παθητικής διάθεσης είναι κάθε ρήμα του οποίου το υποκείμενο είναι παθητικό. Η παθητική διάθεση στη βουλγάρικη γλώσσα μπορεί να εκφράζεται κατά δύο τρόπους:

- 1) Με ιδιόπαθους τύπους μεταβατικών ρημάτων που σχηματίζονται με το μόριο **се**, π.χ. **обичам се** (αγαπιέμαι) και
- 2) Με τους τύπους της παθητικής μετοχής μεταβατικών ρημάτων + το βοηθητικό ρήμα **съм**, π.χ. **обичан съм** (είμαι αγαπητός).

Τα αμετάβατα ρήματα δε μπορούν να έχουν παθητική διάθεση. Στην ομιλούμενη βουλγάρικη γλώσσα δεν είναι συχνό το φαινόμενο, οι ιδιόπαθοι τύποι της παθητικής διάθεσης και ιδίως στους παρελθοντικούς και μελλοντικούς χρόνους. Έτσι για παράδειγμα, συνηθίζεται περισσότερο η έκφραση книгата бе прочетена от всички (το βιβλίο ήταν διαβασμένο από όλους). Οι τύποι των παθητικών ρημάτων με μετοχή δε χρησιμοποιούνται συνήθως στον ενεστώτα χρόνο, ενώ το ίδιο δε συμβαίνει και στους υπόλοιπους που χρησιμοποιούνται ευρύτατα και τα δύο είδη των τύπων της παθητικής διάθεσης. Δηλαδή και με ιδιόπαθη αντωνυμία και με μετοχή, π.χ. бях избран(είχα εκλεγεί) ή си избраха (εκλέχτηκαν). Παθητικούς τύπους με ιδιόπαθη αντωνυμία ή με μετοχή έχουν όλοι σχεδόν οι χρόνοι των μεταβατικών ρημάτων. Ακολουθώς παρατίθενται μερικά παραδείγματα:

Ενεστώτας

Тази книга **се чете** (όχι **е четена**) от всички (αυτό το βιβλίο διαβάζεται απ' όλους).

Αόριστος

Тази книга се чете (бе четена) от всички (αυτό το βιβλίο διαβάστηκε απ' όλους).

Παρατατικός

Тази книга се четеш (беше четена) от всички (αυτό το βιβλίο διαβαζόταν απ' όλους).

Παρακείμενος

Тази книга се е чела (е четена) вече от всички (αυτό το βιβλίο έχει διαβαστεί { είναι διαβασμένο } πλέον).

Υπερσυντέλικος

Тази книга беше се чела (бе четена) от всички (αυτό το βιβλίο έχει διαβαστεί { ήταν διαβασμένο } απ' όλους).

Μέλλοντας

Тази книга ще се чете (ще бъде четена) често (αυτό το βιβλίο θα διαβαστεί { θα είναι διαβασμένο } συχνά).

Συντελεσμένος Μέλλοντας

Тази книга ще се прочете (ще бъде прочетена) до утре.(αυτό το βιβλίο θα έχει διαβαστεί { θα είναι διαβασμένο } ως αύριο).

Μέλλ.παρ.

Тази книга щеше да се чете (ще да бъде четена) вчера (αυτό το βιβλίο θα διαβαζόταν { θα ήταν διαβασμένο } χτες).

Ερμηνείες της παθητικής και ενεργητικής μορφολογίας στη Βουλγάρικη γλώσσα

Παθητική μορφολογία	Ενεργητική μορφολογία
Miskata bese iziadena ot kotkata (το ποντίκι ήταν φαγωμένο από την γάτα)	Kotkata iziade miskata (ο γάτος έφαγε το ποντίκι)
Vodata bese izpita ot nego (το νερό ήταν πιωμένο άπο εκείνον)	Toi izpi vodata (αυτός ήπие το νερό)
Obichan sam (είμαι αγαπημένος)	Obicham se (αγαπιέμαι)
Deteto se mie ot maika si (το παιδί πλένεται από την μητέρα του)	Deteto se mie s voda (το παιδί πλένεται ή πλένει τον εαυτό του)

Ερμηνείες ρημάτων παθητικής μορφολογίας στη Βουλγάρικη γλώσσα

Αυτοπαθή	Obleche=>oblechi se	Έντυσε=> ντύθηκε
	Mieshe=> izmi se	Έπλυνε=> πλύθηκε
Αλληλοπαθή	Tselunaha=> tselunaha se	Φίλησαν=> φιλήθηκαν
	Pozdraviha=> pozdraviha se	Χαιρέτησαν=> χαιρετήθηκαν
	Zatvori=> zatvori se	Έκλεισε=> κλείστηκε
	Iztsapa=> iztsapa se	Λέρωσε=> λερώθηκε

2.5 Το σύστημα και η κλίση του βουλγάρικου ρήματος

Το σύστημα του βουλγάρικου ρήματος στη σύγχρονη βουλγάρικη γλώσσα είναι πάρα πολύ πλούσιο τόσο σε τύπους όσο και σε περιεχόμενο. Καμία από τις άλλες σλαβικές γλώσσες δε διατήρησε σε τόσο μεγάλο βαθμό την πληρότητα και την ποικιλομορφία του ρηματικού συστήματος της αρχαίας σλαβικής γλώσσας όσο η βουλγάρικη. Γι' αυτό ακριβώς η ορθή εκμάθηση του βουλγάρικου ρήματος παρουσιάζει αρκετές δυσκολίες όχι μόνο για τους μη φυσικούς ομιλητές της γλώσσας, αλλά και για τους ίδιους τους Βούλγαρους.

2.5.1 Συνακόλουθα του βουλγάρικου ρήματος

Συνακόλουθα του ρήματος λέγονται το πρόσωπο, ο αριθμός, η συζυγία, η διάθεση, το είδος, η έγκλιση και ο χρόνος. Το βουλγάρικο ρήμα δεν έχει φωνή επειδή τα ενεργητικά και τα παθητικά έχουν τις ίδιες προσωπικές καταλήξεις.

- 1) **Πρόσωπο του ρήματος:** Λέγεται ο τύπος του ρήματος που φανερώνει τίνος προσώπου είναι το υποκείμενό του. Το βουλγάρικο ρήμα έχει τρία πρόσωπα που εκφράζονται με ξεχωριστές καταλήξεις οι οποίες προσθέτονται στο θέμα του ρήματος.

Για παράδειγμα,

- **Πρώτο πρόσωπο:** *pisha* - γράφω *pishem* - γράφουμε
- **Δεύτερο πρόσωπο:** *pishesh* - γράφεις *pishete* - γράφετε
- **Τρίτο πρόσωπο:** *pishe* - γράφει *pishat* - γράφουν

- 2) **Αριθμός του ρήματος:** Λέγεται ο τύπος του ρήματος που φανερώνει αν το υποκείμενό του είναι ένα ή περισσότερα πρόσωπα ή πράγματα. Οι αριθμοί στο ρήμα όπως και στο όνομα είναι δύο, ο ενικός και ο πληθυντικός. Για παράδειγμα,

- **Ενικός αριθμός:** *pishesh* –γράφεις, *obichash*-αγαπάς.
- **Πληθυντικός αριθμός:** *pishete* - γράφετε, *obichate*-αγαπάτε.

- 3) **Συζυγία του ρήματος:** Λέγεται ο τρόπος με τον οποίο κλίνεται το ρήμα. Τα βουλγάρικά ρήματα, όπως και τα ελληνικά, δεν κλίνονται όλα με τον ίδιο τρόπο. Το βουλγάρικο ρήμα έχει 3 συζυγίες:

- Τα ρήματα της α' συζυγίας λήγουν στο β' ενικό πρόσωπο σε –esh
π.χ, *cheta* (διαβάζω), - *chetesh* (διαβάζεις).
- Τα ρήματα της β' συζυγίας λήγουν στο β' ενικό πρόσωπο σε – ish
π.χ, *ucha* (μαθαίνω) - *uchish* (μαθαίνεις).
- Τα ρήματα της γ' συζυγίας λήγουν στο β' ενικό πρόσωπο σε – ash ή -iash

π.χ, *iskam* (θέλω) - *iskash* (θέλεις), *streliam* (πυροβολώ) - *streliasg*(πυροβολείς).

4) **Διάθεση του ρήματος:** Το βουλγάρικο ρήμα, όπως και το ελληνικό, έχει δύο ειδών διαθέσεις, την ενεργητική και την παθητική. Για παράδειγμα,

- **Ενεργητική διάθεση:** *uchenikat chete knigata* (ο μαθητής διαβάζει το βιβλίο)
- **Παθητική διάθεση:** *knigata se chete ot uchenika* (το βιβλίο διαβάζεται από το μαθητή) ή *knigata e chetena ot uchenika* (το βιβλίο είναι διαβασμένο από τον μαθητή).

5) **Είδος του ρήματος:** Το βουλγάρικο ρήμα έχει ταυτόχρονα δύο τύπους για κάθε ρηματικό χρόνο. Κάτι παρόμοιο με τα ελληνικά, διαρκή και στιγμιαίο μέλλοντα. Ο ένας τύπος εκφράζει την ενέργεια του ρήματος συντελεσμένη, ενώ ο άλλος μη συντελεσμένη. Τα δύο είδη του βουλγάρικου ρήματος είναι τα ακόλουθα:

- Μη συντελικό είδος του ρήματος π.χ, *az pisha vseki den po edno pismo* (εγώ γράφω κάθε μέρα από ένα γράμμα).
- Συντελικό είδος του ρήματος π.χ, *shtom napisha pismoto shte go izpratia* (Μόλις γράψω το γράμμα θα το στείλω).

6) **Έγκλιση του ρήματος:** Εγκλίσεις του ρήματος είναι οι διάφορες μορφές που παίρνει το ρήμα για να φανερώσει την ψυχική διάθεση εκείνου που μιλάει. Το βουλγάρικο έχει της παρακάτω 4 εγκλίσεις :

- Οριστική έγκλιση π.χ, *pravia* (κάνω).
- Αφηγηματική έγκλιση π.χ, *pravel sam* (λέγεται ότι έκανα).
- Προστακτική έγκλιση π.χ, *pravi* (κάνε).
- Υποθετική έγκλιση π.χ, *bih pravil*(θα έκανα).

7) **Χρόνοι του ρήματος:** Το βουλγάρικο ρήμα έχει συνολικά 9 χρόνους οι οποίοι κατηγοριοποιούνται σε παροντικούς, περασμένους και μελλοντικούς ως ακολούθως:

§ Παροντικοί χρόνοι:

- Ενεστώτας π.χ, *pravia* (κάνω).

§ Περασμένοι χρόνοι:

- Παρατατικός π.χ, *praveh* (έκαμνα).
- Αόριστος π.χ, *pravih* (έκανα).
- Παρακείμενος π.χ, *pravil sam* (έχς κάνει).
- Υπερσυντέλικος π.χ, *biah pravil* (είχα κάνει).

§ Μελλοντικοί χρόνοι:

- Μέλλοντας π.χ, *shte pravia* (θα έκανα).

- Μέλλοντας συντελεσμένος π.χ, shte sam pravil (θα έκαμνα).
- Μέλλοντας στο παρελθόν π.χ, shtiah da pravnia (θα έκαμνα).
- Μέλλοντας συντελεσμένος στο παρελθόν π.χ, shtiah da sam pravil (θα είχα κάνει).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

3.1 Σκοπός της έρευνας

Μέσω της παρούσας έρευνας, έγινε προσπάθεια διερεύνησης της ερμηνείας της μορφολογίας της φωνής της Ελληνική ως δεύτερη γλώσσα από ενήλικα άτομα με μητρική γλώσσα τη Βουλγάρικη. Σκοπός ήταν να ελεγχθεί η *προτιμώμενη* ερμηνεία που εμφανίζει ένας φυσικός ομιλητής της Βουλγάρικης σε δομές με ρήματα ενεργητικής και μη ενεργητικής μορφολογίας σε σχέση με την παρουσία έμφυχου ή άφυχου υποκειμένου.

3.2 Περιγραφή συμμετεχόντων

Με μια δοκιμασία ταιριάσματος εικόνων-προτάσεων μελετήσαμε τη γλωσσική συμπεριφορά 20 ατόμων φυσικών ομιλητών της Βουλγάρικης με δεύτερη γλώσσα την Ελληνική, χωρίς κάποια γλωσσική διαταραχή, με σκοπό να διαπιστώσουμε με ποιο τρόπο ερμηνεύονται η ενεργητική και παθητική φωνή στην Ελληνική γλώσσα. Επίσης, στην ίδια ακριβώς δοκιμασία υποβλήθηκαν και 20 άτομα φυσικοί ομιλητές της Ελληνικής γλώσσας η οποία θα καλείται εφεξής ομάδα ελέγχου.

Πιο συγκεκριμένα, και στους δύο προαναφερθείσες ομάδες χορηγήθηκε η δοκιμασία ταύτισης 15 ζευγών εικόνων με αντίστοιχο αριθμό προτάσεων και το υλικό ήταν ίδιο με αυτό που χρησιμοποίησαν οι Ευαγ. Γάτα, Χ. Σταυριανού & Ευστρ. Τσαγκάρη στην πτυχιακή τους εργασία (2010).

Στους ακόλουθους πίνακες παρουσιάζονται τα στοιχεία των συμμετεχόντων. Για την ομάδα των Βούλγαρων το φύλο, η ηλικία, το πλήθος των ετών παραμονής στην Ελλάδα καθώς και ο τρόπος εκμάθησης της Ελληνικής γλώσσας και για την ομάδα των Ελλήνων το φύλο, η ηλικία και το μορφωτικό τους επίπεδο. Η σειρά με την οποία παρουσιάζονται οι συμμετέχοντες είναι αυτή με την οποία τους χορηγήθηκε η δοκιμασία.

Πίνακας 1: Στοιχεία Βούλγαρων συμμετεχόντων στη δοκιμασία

A/A	ΦΥΛΟ	ΗΛΙΚΙΑ	ΕΤΗ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	ΤΡΟΠΟΣ ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
1	ΑΝΤΡΑΣ	40	16	ΜΟΝΟΣ
2	ΓΥΝΑΙΚΑ	51	21	ΜΟΝΟΣ
3	ΑΝΤΡΑΣ	22	5	ΜΟΝΟΣ

4	ΑΝΤΡΑΣ	32	8	ΜΟΝΟΣ
5	ΓΥΝΑΙΚΑ	50	1,5	ΜΟΝΟΣ
6	ΓΥΝΑΙΚΑ	27	8	ΜΟΝΟΣ
7	ΑΝΤΡΑΣ	28	10	ΜΟΝΟΣ
8	ΓΥΝΑΙΚΑ	52	12	ΜΟΝΟΣ
9	ΓΥΝΑΙΚΑ	28	6,5	ΜΟΝΟΣ
10	ΓΥΝΑΙΚΑ	28	6	ΜΟΝΟΣ
11	ΑΝΤΡΑΣ	25	4	ΦΟΙΤΗΣΗ ΣΕ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
12	ΓΥΝΑΙΚΑ	33	12	ΜΟΝΟΣ
13	ΑΝΤΡΑΣ	28	6	ΜΟΝΟΣ
14	ΑΝΤΡΑΣ	45	11	ΜΟΝΟΣ
15	ΓΥΝΑΙΚΑ	40	5	ΜΟΝΟΣ
16	ΓΥΝΑΙΚΑ	25	5	ΜΟΝΟΣ
17	ΓΥΝΑΙΚΑ	43	14	ΜΟΝΟΣ
18	ΓΥΝΑΙΚΑ	35	1,5	ΜΟΝΟΣ
19	ΓΥΝΑΙΚΑ	37	3	ΜΟΝΟΣ
20	ΓΥΝΑΙΚΑ	38	3	ΜΟΝΟΣ

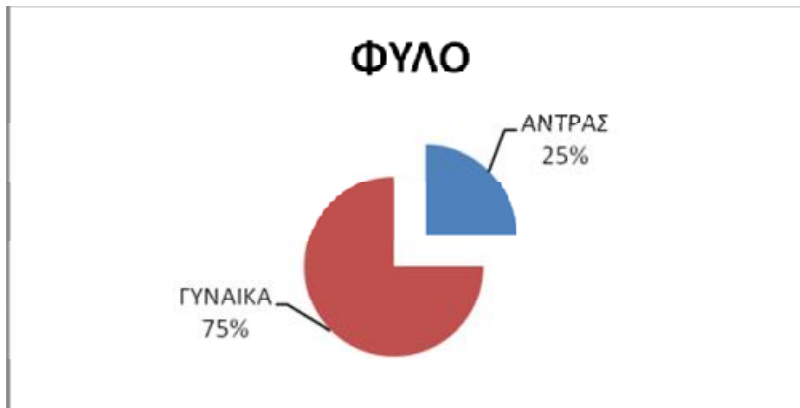
Πίνακας 2: Στοιχεία Ελλήνων συμμετεχόντων στη δοκιμασία

Α/Α	ΦΥΛΟ	ΗΛΙΚΙΑ	ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ
1	ΓΥΝΑΙΚΑ	26-45	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΛΥΚΕΙΟΥ
2	ΓΥΝΑΙΚΑ	26-45	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ
3	ΑΝΤΡΑΣ	26-45	ΠΤΥΧΙΟ ΑΕΙ/ΤΕΙ
4	ΑΝΤΡΑΣ	46-άνω	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ
5	ΑΝΤΡΑΣ	26-45	ΠΤΥΧΙΟ ΑΕΙ/ΤΕΙ
6	ΓΥΝΑΙΚΑ	26-45	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ
7	ΓΥΝΑΙΚΑ	26-45	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ
8	ΓΥΝΑΙΚΑ	26-45	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ
9	ΓΥΝΑΙΚΑ	46-άνω	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΛΥΚΕΙΟΥ
10	ΓΥΝΑΙΚΑ	26-45	ΠΤΥΧΙΟ ΑΕΙ/ΤΕΙ
11	ΑΝΤΡΑΣ	26-45	ΠΤΥΧΙΟ ΑΕΙ/ΤΕΙ
12	ΑΝΤΡΑΣ	26-45	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ
13	ΑΝΤΡΑΣ	26-45	ΠΤΥΧΙΟ ΑΕΙ/ΤΕΙ
14	ΑΝΤΡΑΣ	26-45	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΛΥΚΕΙΟΥ
15	ΓΥΝΑΙΚΑ	26-45	ΠΤΥΧΙΟ ΑΕΙ/ΤΕΙ
16	ΓΥΝΑΙΚΑ	26-45	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ
17	ΓΥΝΑΙΚΑ	26-45	ΠΤΥΧΙΟ ΑΕΙ/ΤΕΙ
18	ΓΥΝΑΙΚΑ	26-45	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ
19	ΑΝΤΡΑΣ	26-45	ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΛΥΚΕΙΟΥ
20	ΑΝΤΡΑΣ	26-45	ΠΤΥΧΙΟ ΑΕΙ/ΤΕΙ

3.2.1 Δημογραφική Επισκόπηση

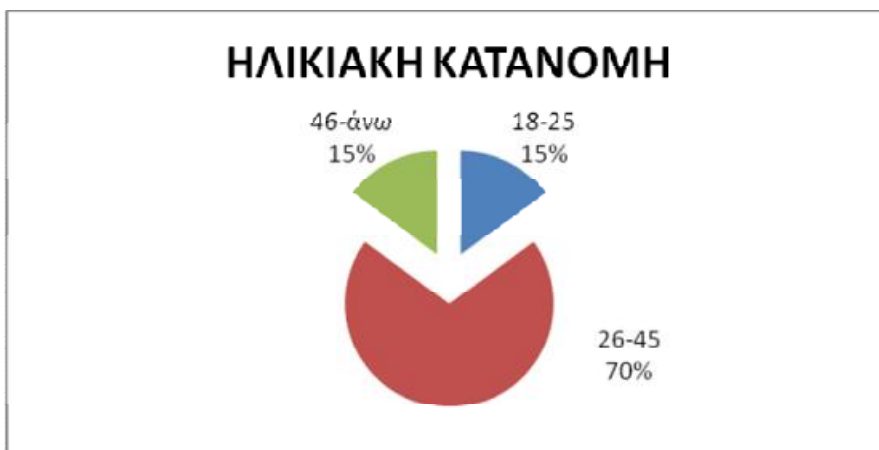
Αρχικά παρουσιάζουμε τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των Βούλγαρων συμμετεχόντων όπως φύλο, ηλικία, έτη παραμονής στην Ελλάδα και τρόπο εκμάθησης της Ελληνικής γλώσσας.

Με την βοήθεια του διαγράμματος 1 παρατηρούμε ότι τα περισσότερα άτομα που έλαβαν μέρος στην έρευνα ήταν γυναίκες σε ποσοστό 75% έναντι ποσοστού 25% των αντρών

Διάγραμμα 1: Πίτα παρουσίασης ποσοστών συχνότητας των φύλων των Βούλγαρων συμμετεχόντων

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων δηλαδή το 70% ανήκει στην ηλικιακή κατηγορία 26-45, το 13,38% στην κατηγορία 18-25 και το 12,10% στην κατηγορία άνω των 45 ετών.

Διάγραμμα 2: Πίτα παρουσίασης των ποσοστών συχνότητας των ηλικιών των Βούλγαρων συμμετεχόντων

Ακολουθως, στο διάγραμμα 3 απεικονίζονται τα έτη παραμονής των ατόμων που αποτελούν το δείγμα μας στην Ελλάδα. Αναλυτικότερα βλέπουμε ότι, το 40% του συνόλου των ερωτηθέντων διαμένει στην Ελλάδα από 1-5 έτη, το 30% από 6-10 έτη, το 20% από 11-15 έτη και τέλος το 10% πάνω από 15 έτη.

Διάγραμμα 3: Πίτα παρουσίασης των ποσοστών συχνότητας των ετών παραμονής στην Ελλάδα

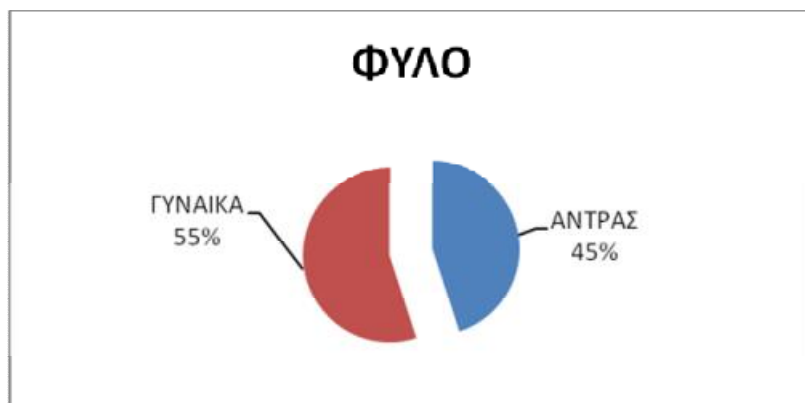
Τέλος, στο διάγραμμα 4 απεικονίζεται ο τρόπος εκμάθησης της Ελληνικής γλώσσας από τα άτομα του δείγματός μας. Παρατηρούμε ότι, η συντριπτική πλειοψηφία του 95% έμαθαν μόνοι τους την Ελληνική γλώσσα και μόλις το 5% του συνόλου φοίτησε σε ελληνικό σχολείο.

Διάγραμμα 4: Πίτα παρουσίασης των ποσοστών συχνότητας του τρόπου εκμάθησης της Ελληνικής γλώσσας από τους Βούλγαρους ερωτηθέντες

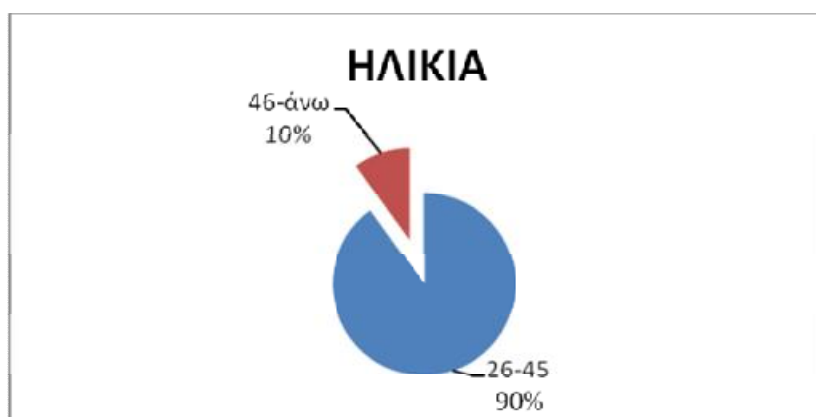
Ακολουθούν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των Ελλήνων συμμετεχόντων όπως φύλο, ηλικία, μορφωτικό επίπεδο.

Τα περισσότερα άτομα που έλαβαν μέρος στην έρευνα ήταν γυναίκες σε ποσοστό 55% έναντι ποσοστού 45% των αντρών.

Διάγραμμα 5: Πίτα παρουσίασης ποσοστών συχνότητας των φύλων των Ελλήνων συμμετεχόντων

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων δηλαδή το 90% ανήκει στην ηλικιακή κατηγορία 26-45 και το 10,00% στην κατηγορία άνω των 45 ετών.

Διάγραμμα 6: Πίτα παρουσίασης των ποσοστών συχνότητας των ηλικιών των Ελλήνων συμμετεχόντων

Ακολουθως, στο διάγραμμα 7 απεικονίζεται το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων. Αναλυτικότερα βλέπουμε ότι, το 20,00% του συνόλου είναι απόφοιτοι Λυκείου, το 40,00% είναι πτυχιούχοι ΑΕΙ/ΤΕΙ ΚΑΙ ΤΟ 40,00% είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος.

Διάγραμμα 7: Πίτα παρουσίασης των ποσοστών συχνότητας των ετών παραμονής στην Ελλάδα

3.3 Περιγραφή διαδικασίας ταύτισης πρότασης με εικόνα

Για τη διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η διαδικασία *ταύτισης πρότασης με εικόνα* προκειμένου να ελεγχθεί η προτίμηση των υποκειμένων αναφορικά με τις διαφορετικές ερμηνείες της ενεργητικής και μη ενεργητικής μορφολογίας ως προς την αντιμεταβιβαστική, την αλληλοπαθή, την αυτοπαθή ερμηνεία και την παθητική. Συγκεκριμένα χρησιμοποιήσαμε 15 ζεύγη εικόνων. Ειδικότερα,

- Ø Η εν λόγω δοκιμασία περιελάμβανε 15 προτάσεις και για κάθε μία που εκφωνούσε ο εξεταστής, παρουσιάζονταν ταυτόχρονα δύο εικόνες στο υποκείμενο. Η θέση της εικόνας-στόχου ήταν πάντα τυχαία, ενώ η σειρά της εκφώνησης των προτάσεων ήταν η ίδια για όλα τα υποκείμενα αλλά σε τυχαία σειρά αναφορικά με τον τύπο της δομής που εξεταζόταν.
- Ø Όλα τα ρήματα ήταν στο τρίτο πρόσωπο του ενικού και του πληθυντικού αριθμού και σε καμία πρόταση δεν εκφωνήθηκε η προθετική φράση «από + αιτιατική».
- Ø Επτά προτάσεις περιείχαν έμψυχο υποκείμενο και οκτώ άψυχο υποκείμενο. Σημειώνεται ότι, τα έμψυχα υποκείμενα που συνοδεύουν ρήματα με μη ενεργητική μορφολογία είναι συνήθως αμφίσημα ανάμεσα στην αντιμεταβιβαστική, την παθητική και την αυτοπαθή ερμηνεία. Αντίθετα, τα άψυχα υποκείμενα είναι αμφίσημα μόνο μεταξύ μιας αντιμεταβιβαστικής και μιας παθητικής ερμηνείας, όταν το ρήμα διαθέτει μη ενεργητική μορφολογία.

Η εικόνα-στόχος στην οποία εμφανιζόταν μόνο το συντακτικό υποκείμενο, απεικόνιζε ένα γεγονός με αντιμεταβιβαστική ή αυτοπαθή ερμηνεία ανάλογα με την κατηγορία του ρήματος και την ύπαρξη ή όχι έμψυχου υποκειμένου. Η δεύτερη εικόνα απεικόνιζε το ίδιο γεγονός εμπεριέχοντας και ένα δεύτερο υποκείμενο - συμμετέχοντα ο οποίος κατείχε τον ρόλο του δράστη της ενέργειας. Για παράδειγμα, για την πρόταση 1: *Το κορίτσι χτενίζεται*, η εικόνα-στόχος απεικονίζει ένα κορίτσι που χτενίζει μόνο του τα μαλλιά του (αυτοπαθής ερμηνεία), ενώ η δεύτερη εικόνα απεικονίζει ένα κορίτσι να χτενίζεται από κάποιον άλλον (παθητική ερμηνεία).

Οι προτάσεις με αντιμεταβιβαστικά ρήματα σε ενεργητική μορφολογία και με άψυχο υποκείμενο εκτός από την εικόνα-στόχο, περιελάμβαναν και μια εικόνα στην οποία κάποιος άλλος πραγματοποιεί την ενέργεια στο συντακτικό υποκείμενο σύμφωνα με την έννοια του ρήματος (παθητική ερμηνεία). Για παράδειγμα, στην πρόταση *Η πόρτα κλείδωσε*, η εικόνα-στόχος παρουσιάζει μια πόρτα που κλείνει μόνη της, ενώ στην δεύτερη εικόνα παρουσιάζεται ένας άνθρωπος να κλείνει μια πόρτα.

Οι προτάσεις που περιλαμβάνονταν στην δοκιμασία ταύτισης πρότασης με εικόνα διακρίνονται σύμφωνα με τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- 1) την ύπαρξη έμφυχου υποκειμένου,
- 2) την μορφολογία της φωνής και
- 3) την κατηγορία του ρήματος.

Ακολούθως αναφέρονται οι προτάσεις, όπως εκφωνήθηκαν κατά την διάρκεια της δοκιμασίας και όπως εμφανίζονται στο έντυπο συγκέντρωσης δεδομένων που παρατίθεται στο παράρτημα της παρούσας:

- Πρόταση 1: Το κορίτσι χτενίζεται.
Πρόταση 2: Το αγόρι πλένεται.
Πρόταση 3: Τα κορίτσια χαιρετήθηκαν.
Πρόταση 4: Τα κορίτσια αγκαλιάστηκαν.
Πρόταση 5: Οι μαγνήτες ενώθηκαν.
Πρόταση 6: Τα ρούχα χωρίστηκαν.
Πρόταση 7: Η πόρτα κλείδωσε.
Πρόταση 8: Η ομπρέλα άνοιξε.
Πρόταση 9: Το μπλουζάκι λέρωσε.
Πρόταση 10: Η πόρτα κλειδώθηκε.
Πρόταση 11: Η ομπρέλα ανοίχτηκε.
Πρόταση 12: Το μπλουζάκι λερώθηκε.
Πρόταση 13: Το αγόρι λερώθηκε.
Πρόταση 14: Το κορίτσι σπρώχτηκε.
Πρόταση 15: Το αγόρι καταβρέχτηκε.

Ακολουθεί το κάθε ζεύγος εικόνων που συνοδεύουν κάθε μία πρόταση κατηγοριοποιημένες σύμφωνα με τα ειδικά χαρακτηριστικά που αντιπροσωπεύουν και από τις οποίες οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να διαλέξουν.

1) Προτάσεις με αυτοπαθή ρήματα:

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται δύο αυτοπαθή ρήματα τα οποία δηλώνουν σωματική φροντίδα και τα υποκείμενα που συμμετέχουν στις προτάσεις είναι έμφυχα.

Πρόταση 1: Το κορίτσι χτενίζεται

- a) Το κορίτσι χτενίζει μόνο τα μαλλιά του (αυτοπαθής ερμηνεία).

b) Το κορίτσι το χτενίζει η μαμά του (παθητική ερμηνεία).

Πρόταση 2: Το αγόρι πλένεται

a) Το αγόρι πλένει μόνο του τα δόντια του (αυτοπαθής ερμηνεία).

b) Τα δόντια του αγοριού τα πλένει η μαμά του (παθητική ερμηνεία).

2) Προτάσεις με αλληλοπαθή ρήματα:

Σε αυτήν την κατηγορία περιλαμβάνονται τρία ρήματα που υποδηλώνουν αλληλοπάθεια. Τα υποκείμενα των δύο πρώτων προτάσεων είναι έμψυχα ενώ το υποκείμενο της τελευταίας πρότασης είναι άψυχο.

Πρόταση 3: Τα κορίτσια χαιρετήθηκαν

a) Ένα κορίτσι χαιρετά το άλλο δίνοντας χειραψία (αλληλοπαθής ερμηνεία).

b) Δύο κορίτσια χαιρετιούνται από έναν κύριο στον δρόμο (παθητική ερμηνεία).

Πρόταση 4: Τα κορίτσια αγκαλιάστηκαν

a) Δύο κορίτσια που αγκαλιάζονται μεταξύ τους (αλληλοπαθής ερμηνεία)

b) Δύο κορίτσια που τα αγκαλιάζει η μαμά τους (παθητική ερμηνεία)

Πρόταση 5: Οι μαγνήτες ενώθηκαν

a) Δύο κομμάτια μαγνητών που ενώνονται λόγω φυσικής έλξης (αλληλοπαθής ερμηνεία).

b) Δύο κομμάτια μαγνητών τα οποία τα ενώνουν δύο άντρες (παθητική ερμηνεία).

3) Προτάσεις με αντιμεταβιβαστικά ρήματα ενεργητικής μορφολογίας:

Στην κατηγορία αυτή συμμετέχουν ρήματα που ανήκουν στα αντιμεταβιβαστικά. Τα υποκείμενα των προτάσεων είναι άψυχα ενώ η μορφολογία των ρημάτων είναι ενεργητική.

Πρόταση 7: Η πόρτα κλείδωσε

a) Η πόρτα κλείνει μόνη της (αντιμεταβιβαστική ερμηνεία).

b) Μία πόρτα την οποία κλειδώνει κάποιος (ενεργητική/μεταβατική ερμηνεία).

Πρόταση 8: Η ομπρέλα άνοιξε

a) Μία ομπρέλα την οποία άνοιξε ο αέρας (αντιμεταβιβαστική ερμηνεία).

b) Μία ομπρέλα την οποία ανοίγει μια κοπέλα (ενεργητική/μεταβατική ερμηνεία).

Πρόταση 9: Το μπλουζάκι λέρωσε

- a) Ένα απλωμένο λευκό μπλουζάκι σε σκοινί λερώνεται από τις λάσπες που πετάγονται τυχαία (αντιμεταβιβαστική ερμηνεία).
- b) Ένα αγόρι λερώνει τη μπλούζα του με τα λερωμένα από λάσπη χέρια του (παθητική ερμηνεία).

4) Προτάσεις με αντιμεταβιβαστικά ρήματα παθητικής μορφολογίας και άψυχου υποκειμένου:

Και η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει ρήματα που ανήκουν στα αντιμεταβιβαστικά με τα υποκείμενά τους να είναι άψυχα. Η διαφορά με την προηγούμενη κατηγορία έγκειται στη μορφολογία που εδώ είναι παθητική.

Πρόταση 6: Τα ρούχα χωρίστηκαν

- a) Δύο καλάθια ρούχων τα οποία περιέχουν, το ένα λευκά και το άλλο χρωματιστά ρούχα (αντιμεταβιβαστική ερμηνεία).
- b) Μια γυναίκα τοποθετεί τα ρούχα σε ράφια ξεχωρίζοντας τα λευκά από τα χρωματιστά ρούχα (παθητική ερμηνεία).

Πρόταση 10: Η πόρτα κλειδώθηκε

- a) Η πόρτα κλείνει μόνη της αυτόματα (αυτοπαθής ερμηνεία).
- b) Υπάρχει κάποιος που κλείνει την πόρτα (παθητική ερμηνεία).

Πρόταση 11: Η ομπρέλα ανοίχτηκε

- a) Η ομπρέλα ανοίγει μόνη της λόγω του αέρα (αυτοπαθής ερμηνεία).
- b) Υπάρχει μια κοπέλα η οποία ανοίγει την ομπρέλα (παθητική ερμηνεία).

Πρόταση 12: Το μπλουζάκι λερώθηκε

- a) Ένα απλωμένο λευκό μπλουζάκι σε σκοινί λερώνεται από τις λάσπες που πετάγονται τυχαία (αντιμεταβιβαστική ερμηνεία).
- b) Ένα αγόρι λερώνει τη μπλούζα του με τα λερωμένα από λάσπη χέρια του (παθητική ερμηνεία).

5) Προτάσεις με αντιμεταβιβαστικά ρήματα παθητικής μορφολογίας και έμψυχου υποκειμένου:

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει ρήματα που ανήκουν στα αντιμεταβιβαστικά παθητικής μορφολογίας και τα υποκείμενα που συμμετέχουν στις προτάσεις είναι όλα έμψυχα. Είναι

σημαντικό να αναφερθεί ότι η συγκεκριμένη ομάδα επιλέχθηκε προκειμένου να εξακριβωθεί εάν οι συμμετέχοντες στην έρευνα έχουν κατακτήσει τη διάκριση ενεργητικής και παθητικής φωνής σε ικανοποιητικό τουλάχιστον επίπεδο, στηριζόμενοι στα μέχρι τώρα στοιχεία της βιβλιογραφίας.

Πρόταση 13: Το αγόρι λερώθηκε

- a) Ένα αγόρι που λερώνεται από ένα κορίτσι (παθητική ερμηνεία).
- b) Ένα κορίτσι που λερώνεται από ένα αγόρι (ενεργητική ερμηνεία).

Πρόταση 14: Το κορίτσι σπρώχτηκε

- a) Ένα αγόρι σπρώχνει ένα κορίτσι (παθητική ερμηνεία).
- b) Ένα κορίτσι σπρώχνει ένα αγόρι (ενεργητική ερμηνεία).

Πρόταση 15: Το αγόρι καταβρέχτηκε

- a) Ένα αγόρι το οποίο βρέχεται με νερό από ένα κορίτσι (παθητική ερμηνεία).
- b) Ένα αγόρι που βρέχει με νερό ένα κορίτσι (ενεργητική ερμηνεία).

Στον ακόλουθο πίνακα, δίνονται συνοπτικά οι πληροφορίες για κάθε μία από τις δεκαπέντε προτάσεις και τις πιθανές ερμηνείες τους:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Παθητική μορφολογία	X	X	X	X	X	X				X	X	X	X	X	X
Ενεργητική μορφολογία							X	X	X						
Ενεργητική ερμηνεία															
Παθητική Ερμηνεία													X	X	X
Αυτοπαθής Ερμηνεία	X	X													
Αλληλοπαθής Ερμηνεία			X	X	X										
Αντιμ/στική ερμηνεία						X	X	X	X	X	X	X			
Έμφυλο	+	+	+	+									X	X	X

υποκείμενο															
Άψυχο υποκείμενο					X	X	X	X	X	X	X	X			

Πίνακας 1: Σύνοψη υποκειμένου, μορφολογίας και ερμηνείας ρήματος

3.4 Αποτελέσματα δοκιμασίας

Στον ακόλουθο πίνακα, παρατίθενται οι ερμηνείες που απέδωσε κάθε συμμετέχον του δείγματός μας στις προτάσεις που παρουσιάστηκαν στην δοκιμασία. Οι εν λόγω απαντήσεις-ερμηνείες τους αναγράφονται με τα αρχικά τους. Ειδικότερα, οι συντμήσεις που χρησιμοποιήθηκαν είναι:

- Ø Παθητική ερμηνεία → **Παθ**
- Ø Αντιμεταβιβαστική ερμηνεία → **Αντ**
- Ø Αυτοπαθής ερμηνεία → **Αυτ**
- Ø Αλληλοπαθής ερμηνεία → **Αλλ**
- Ø Ενεργητική ερμηνεία → **Εργ**

Πίνακας 2: Ερμηνείες προτάσεων ομάδας Βούλγαρων συμμετεχόντων

	Π1	Π2	Π3	Π4	Π5	Π6	Π7	Π8	Π9	Π10	Π11	Π12	Π13	Π14	Π15
Υπ 1	Παθ	Παθ	Αλλ	Παθ	Αλλ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 2	Αυτ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Αντ	Παθ	Αντ	Παθ	Αντ	Παθ	Αντ	Παθ	Παθ	Εργ
Υπ 3	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Αντ	Παθ	Αντ	Παθ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 4	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Αντ	Παθ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Εργ	Παθ
Υπ 5	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Παθ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Αντ	Αντ	Παθ	Εργ	Παθ
Υπ 6	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Παθ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 7	Αυτ	Αυτ	Παθ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Παθ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 8	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Παθ	Παθ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 9	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 10	Αυτ	Αυτ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 11	Αυτ	Αυτ	Παθ	Αλλ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Εργ	Παθ
Υπ 12	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Παθ	Αλλ	Αντ	Παθ	Παθ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 13	Παθ	Παθ	Αλλ	Παθ	Αλλ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 14	Παθ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Παθ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ

Υπ 15	Παθ	Παθ	Αλλ	Παθ	Αλλ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 16	Αυτ	Αυτ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 17	Αυτ	Παθ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 18	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Παθ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Αντ	Αντ	Παθ	Εργ	Παθ
Υπ 19	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Παθ	Παθ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 20	Παθ	Παθ	Αλλ	Παθ	Αλλ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ

Πίνακας 3: Ερμηνείες προτάσεων ομάδας Ελλήνων συμμετεχόντων

	Π1	Π2	Π3	Π4	Π5	Π6	Π7	Π8	Π9	Π10	Π11	Π12	Π13	Π14	Π15
Υπ 1	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Παθ	Παθ	Παθ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 2	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 3	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Αντ	Παθ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 4	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Παθ	Παθ	Αντ	Παθ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 5	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Παθ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 6	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 7	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Παθ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 8	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 9	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 10	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Παθ	Παθ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 11	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Αντ	Παθ	Αντ	Παθ	Παθ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 12	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Παθ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 13	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 14	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Παθ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 15	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 16	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 17	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 18	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 19	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Αντ	Αντ	Αντ	Παθ	Παθ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ
Υπ 20	Αυτ	Αυτ	Αλλ	Αλλ	Αλλ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Παθ	Αντ	Παθ	Παθ	Παθ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4. ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

4.1 Προτιμώμενες ερμηνείες προτάσεων

Σε αυτό το σημείο παρουσιάζονται οι προτιμώμενες απαντήσεις σχετικά με την ερμηνεία των προτάσεων που επιλέχθηκαν για τη διεξαγωγή της έρευνας.

ΠΡΟΤΙΜΟΥΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ		
Α/Α	ΠΡΟΤΑΣΗ	ΕΡΜΗΝΕΙΑ
1	Το κορίτσι χτενίζεται	Αυτοπαθής
2	Το αγόρι πλένεται	Αυτοπαθής
3	Τα κορίτσια χαιρετήθηκαν	Αλληλοπαθής
4	Τα κορίτσια αγκαλιάστηκαν	Αλληλοπαθής
5	Οι μαγνήτες ενώθηκαν	Αλληλοπαθής
6	Τα ρούχα χωρίστηκαν	Αντιμεταβιβαστική
7	Η πόρτα κλειδώσε	Αντιμεταβιβαστική
8	Η ομπρέλα άνοιξε	Αντιμεταβιβαστική
9	Το μπλουζάκι λέρωσε	Αντιμεταβιβαστική
10	Η πόρτα κλειδώθηκε	Αυτοπαθής
11	Η ομπρέλα ανοίχτηκε	Αυτοπαθής
12	Το μπλουζάκι λερώθηκε	Αυτοπαθής
13	Το αγόρι λερώθηκε	Παθητική
14	Το κορίτσι σπρώχτηκε	Παθητική
15	Το αγόρι καταβρέχτηκε	Παθητική

Υπενθυμίζεται ότι για κάθε πρόταση δίνεται μία φωτογραφία με την παραπάνω ερμηνεία και μία δεύτερη φωτογραφία, όπου απεικονίζεται το ίδιο πρόσωπο και ρήμα, αλλά με την αντίστοιχη παθητική ερμηνεία. Επίσης, κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας, οι κάρτες με τις εικόνες δίνονταν στους συμμετέχοντες της έρευνας και των δύο ομάδων με τυχαία σειρά.

4.2 Ανάλυση αποτελεσμάτων ανά ομάδα προτάσεων

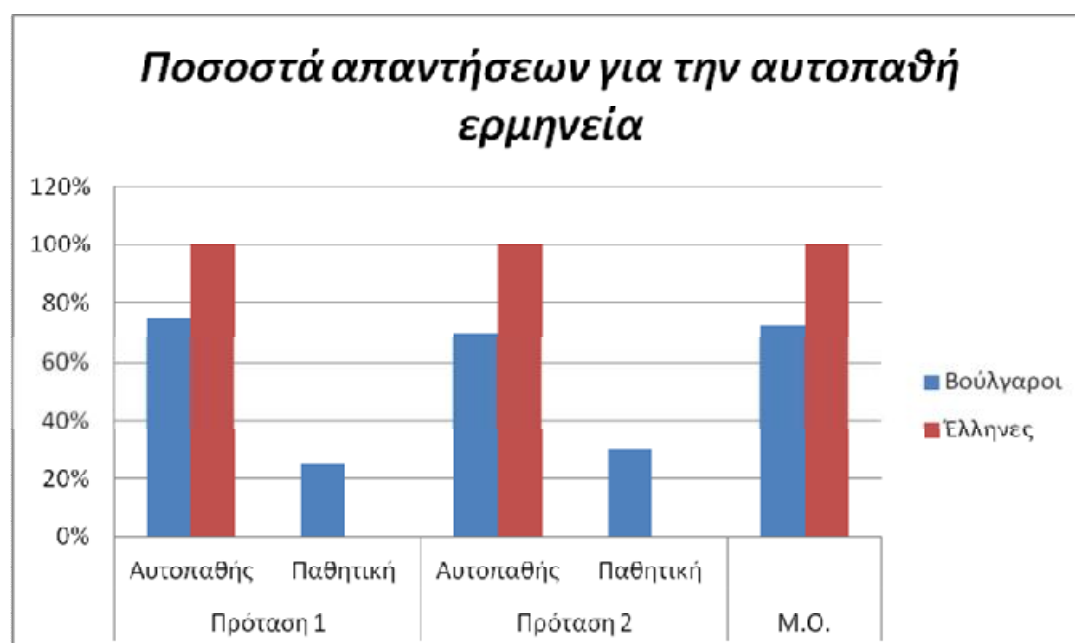
Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται σχετικοί πίνακες καθώς και διαγράμματα με τις δοθείσες απαντήσεις των ατόμων που πήραν μέρος στην έρευνα εκφρασμένες σε ποσοστά συγκρίνοντας την ομάδα των Βούλγαρων με εκείνη των Ελλήνων για κάθε πρόταση ξεχωριστά.

4.2.1 Αυτοπαθής ερμηνεία

Στο ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται τα δεδομένα για την κατηγορία των αυτοπαθών ρημάτων τα οποία περιέχονται στις προτάσεις 1 και 2.

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ					
	Πρόταση 1		Πρόταση 2		Μ.Ο.
	Αυτοπαθής	Παθητική	Αυτοπαθής	Παθητική	
Βούλγαροι	75% (15/20)	25% (5/20)	70% (14/20)	30% (6/20)	73%
Έλληνες	100% (20/20)	0%	100% (20/20)	0%	100%

Πίνακας 4.2.1: Ποσοστά απαντήσεων για την αυτοπαθή ερμηνεία

Διάγραμμα 4.2.1: Ραβδογράφημα ποσοστών απαντήσεων για την αυτοπαθή ερμηνεία

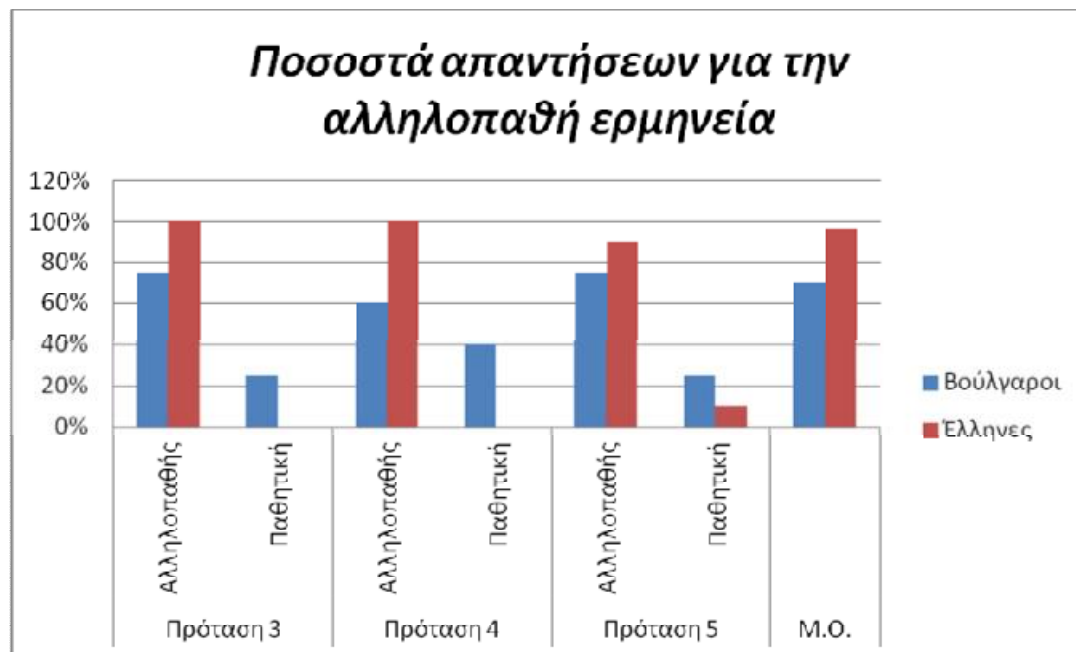
Από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα βλέπουμε ότι από το σύνολο της ομάδας των φυσικών ομιλητών της Βουλγάρικης γλώσσας, το 75% ερμήνευσε την πρώτη πρόταση ως αυτοπαθή και το υπόλοιπο 25% ως παθητική ενώ τη δεύτερη πρόταση το 70% ως αυτοπαθή και το 30% ως παθητική. Όσον αφορά την ομάδα των Ελλήνων στο σύνολό τους απέδωσαν την αυτοπαθή ερμηνεία και στις δύο προτάσεις. Όσον αφορά τη διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων, η μεγαλύτερη εντοπίζεται στη δεύτερη πρόταση σε σχέση με εκείνη της πρώτης πρότασης.

4.2.2 Αλληλοπαθής ερμηνεία

Στον πίνακα που παρατίθεται, παρουσιάζονται τα δεδομένα για την κατηγορία των αλληλοπαθητικών ρημάτων με έμψυχο ή άψυχο υποκείμενο. Στην κατηγορία αυτή ελέγχονται συνολικά τρεις προτάσεις (3, 4, και 5) και αναλύονται τα ποσοστά απαντήσεων ανά πρόταση.

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ							
	Πρόταση 3		Πρόταση 4		Πρόταση 5		Μ.Ο.
	Αλληλοπαθής	Παθητική	Αλληλοπαθής	Παθητική	Αλληλοπαθής	Παθητική	
Βούλγαροι	75% (15/20)	25% (5/20)	60% (12/20)	40% (8/20)	75% (15/20)	25% (5/20)	70%
Έλληνες	100% (20/20)	0%	100% (20/20)	0%	90% (18/20)	10% (2/20)	97%

Πίνακας 4.2.2: Ποσοστά απαντήσεων για την αλληλοπαθή ερμηνεία

Διάγραμμα 4.2.2: Ραβδογράφημα ποσοστών απαντήσεων για την αλληλοπαθή ερμηνεία

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ότι από την ομάδα των Βούλγαρων, οι προτάσεις 3 και 5 ερμηνεύτηκαν ως αλληλοπαθής από το 75% των συμμετεχόντων και ως παθητικές από 25%. Αντίστοιχα, όσον αφορά την πρόταση 4 το 60% την ερμήνευσε ως αλληλοπαθή και το υπόλοιπο 40% ως παθητική. Όσον αφορά την ομάδα των Ελλήνων στο σύνολό τους απέδωσαν την αλληλοπαθή ερμηνεία στις προτάσεις 3 και 4, ενώ η πρόταση 5 ερμηνεύτηκε ως αλληλοπαθής από το 90% και ως παθητική από το υπόλοιπο 10%. Συγκρίνοντας τα ποσοστά των δύο ομάδων, παρατηρείται σημαντική στατιστική διαφορά τη μεγαλύτερη να εντοπίζεται στα αποτελέσματα της πρότασης 4.

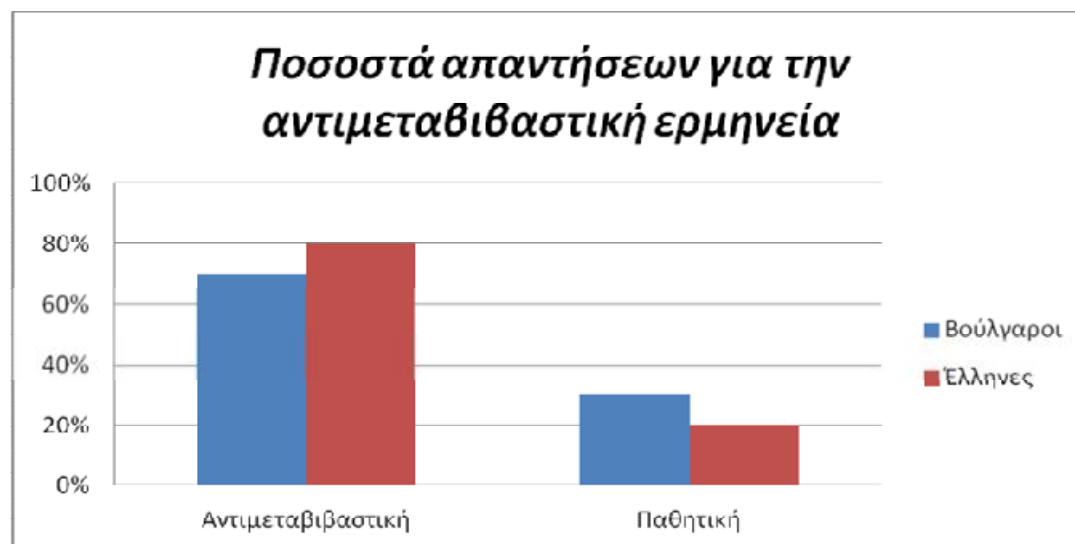
Σ' αυτό το σημείο θα πρέπει ν' αναφερθεί ότι στις προτάσεις 3 και 4 το υποκείμενο είναι έμψυχο ενώ στην πρόταση 5 είναι άψυχο. Ενώ περιμέναμε ότι θα υπήρχε απόκλιση στις απαντήσεις του δείγματος των φυσικών ομιλητών της Βουλγάρικης γλώσσας αναφορικά με τις προτάσεις 3-4 και 5 βλέπουμε ότι απόκλιση υφίσταται ανάμεσα στις δύο πρώτες που και οι δύο έχουν έμψυχο υποκείμενο. Αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ναι μεν μπορούν ν' αντιληφθούν την αλληλοπαθή ερμηνεία αλλά δεν είναι σε θέση να τη διακρίνουν πλήρως ακόμη.

4.2.3 Αντιμεταβιβαστική ερμηνεία παθητικής μορφολογίας (χωρίς ενεργητική)

Στην κατηγορία αυτή εξετάστηκε παράδειγμα ρήματος παθητικής μορφολογίας με άψυχο υποκείμενο. Οι απαντήσεις που λάβαμε παρατίθενται παρακάτω.

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ		
Πρόταση 6		
	Αντιμεταβιβαστική	Παθητική
Βούλγαροι	70% (14/20)	30% (6/20)
Έλληνες	80% (16/20)	20% (4/20)

Πίνακας 4.2.3: Ποσοστά απαντήσεων για την αντιμεταβιβαστική ερμηνεία παθητικής μορφολογίας (χωρίς ενεργητική)

Διάγραμμα 4.2.3: Ραβδογράφημα ποσοστών απαντήσεων για την αντιμεταβιβαστική ερμηνεία παθητικής μορφολογίας (χωρίς ενεργητική)

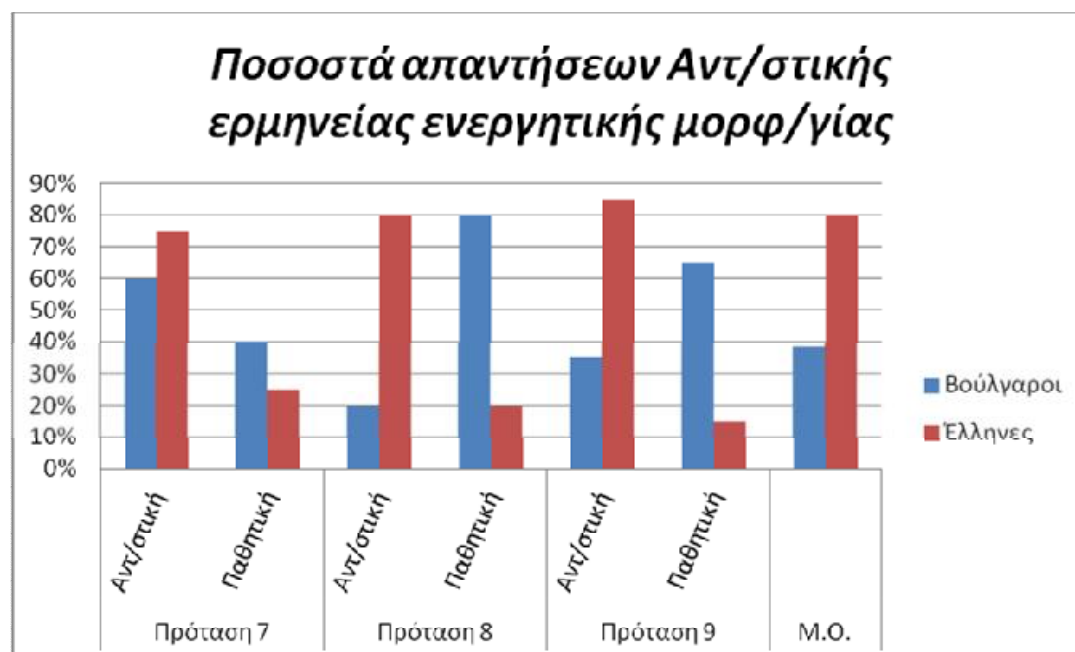
Με βάση τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα, το 70% των Βούλγαρων ερωτώμενων ερμήνευσε ως αντιμεταβιβαστική την πρόταση 6 και το υπόλοιπο 30% ως παθητική. Συγκριτικά με την ομάδα ελέγχου, η οποία ερμήνευσε την πρόταση ως αντιμεταβιβαστική σε ποσοστό 80%, δεν παρατηρείται σημαντική στατιστική διαφορά παρόλα αυτά, από το εν λόγω αποτέλεσμα συμπεραίνουμε ότι υπάρχει δυσκολία διάκρισης της αντιμεταβιβαστικής ερμηνείας.

4.2.4 Αντιμεταβιβαστική ερμηνεία ενεργητικής μορφολογίας

Ακολούθως παρουσιάζονται τα ποσοστά απαντήσεων για την κατηγορία των αντιμεταβιβαστικών ρημάτων ενεργητικής μορφολογίας με άψυχο υποκείμενο και στην κατηγορία αυτή εξετάστηκαν οι προτάσεις 7, 8 και 9.

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ							
	Πρόταση 7		Πρόταση 8		Πρόταση 9		Μ.Ο.
	Αντ/στική	Παθητική	Αντ/στική	Παθητική	Αντ/στική	Παθητική	
Βούλγαροι	60% (12/20)	40% (8/20)	20% (4/20)	80% (16/20)	35% (7/20)	65% (13/20)	38%
Έλληνες	75% (15/20)	25% (5/20)	80% (16/20)	20% (4/20)	85% (17/20)	15% (3/20)	80%
Διαφορά	15%		60%		50%		

Πίνακας 4.2.4: Ποσοστά απαντήσεων για την αντιμεταβιβαστική ερμηνεία ενεργητικής μορφολογίας

Διάγραμμα 4.2.4: Ραβδογράφημα ποσοστών απαντήσεων για την αντιμεταβιβαστική ερμηνεία ενεργητικής μορφολογίας

Βάσει των ανωτέρω δεδομένων βλέπουμε ότι, το 60% της ομάδας των Βούλγαρων ερμήνευσε την πρόταση 7 ως αντιμεταβιβαστική και το 40% ως παθητική, το 20% την πρόταση 8 ως αντιμεταβιβαστική και το 80% ως παθητική και τέλος το 35% την πρόταση 9 ως αντιμεταβιβαστική και το 65% ως παθητική. Αντίστοιχα, η ομάδα ελέγχου απέδωσε την αντιμεταβιβαστική ερμηνεία σε ποσοστό 75%, 80% και 85% αναφορικά με τις προτάσεις της εν λόγω κατηγορίας. Αναλύοντας τα αποτελέσματα βλέπουμε ότι εξαιρώντας την πρόταση 7 στις άλλες δύο προτάσεις τα ποσοστά της αντιμεταβιβαστικής ερμηνείας για την ομάδα των Βούλγαρων είναι ιδιαίτερος χαμηλά ενώ, η στατιστική διαφορά με την ομάδα ελέγχου για την πρόταση 8 ανέρχεται στο ποσοστό του 60% και για την πρόταση 9 στο 50%. Το γεγονός ότι, η πρώτη πρόταση της ομάδας αυτής ερμηνεύτηκε ως αντιμεταβιβαστική με ποσοστό κατά πολύ υψηλότερο από τις υπόλοιπες ενδεχομένως να οφείλεται στο ότι η συγκεκριμένη πρόταση χρησιμοποιείται περισσότερο από τις υπόλοιπες στην καθημερινή τους ζωή.

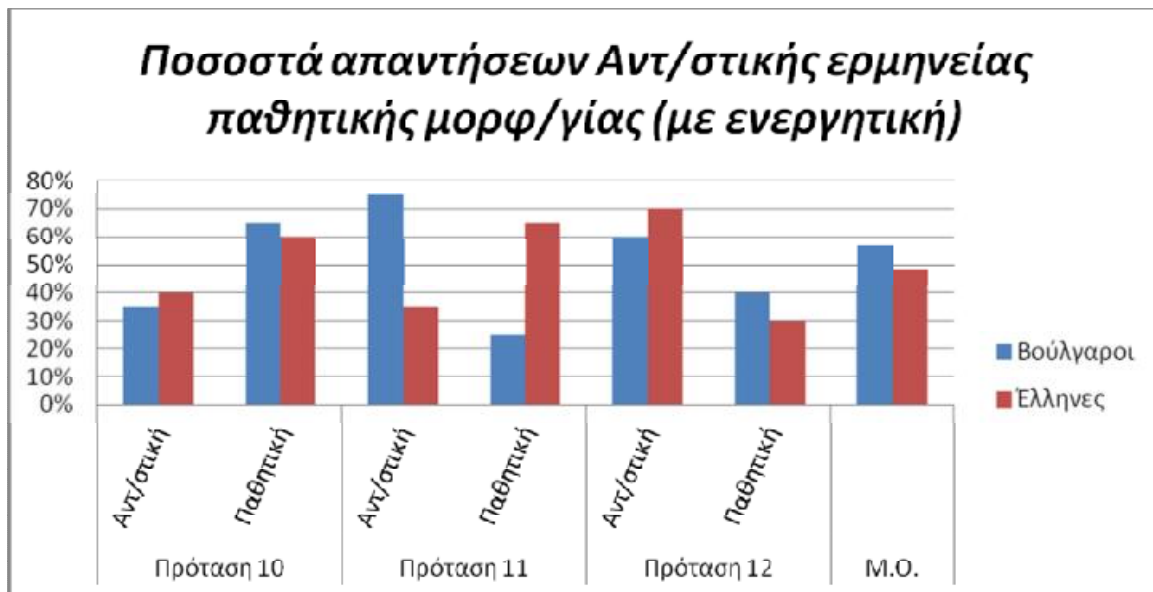
Συμπερασματικά μπορούμε εμφανώς να πούμε ότι η αντιμεταβιβαστική ερμηνεία των ρημάτων με ενεργητική μορφολογία δεν έχει γίνει κατανοητή από τους Βούλγαρους συμμετέχοντες.

4.2.5 Αντιμεταβιβαστική ερμηνεία παθητικής μορφολογίας (με ενεργητική)

Στον πίνακα που ακολουθεί απεικονίζονται τα ποσοστά επιτυχίας της ομάδας που περιλαμβάνει αντιμεταβιβαστικά ρήματα παθητικής μορφολογίας και άψυχου υποκείμενου. Η ομάδα αυτή αποτελείται από τις προτάσεις (10, 11 και 12).

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ							
	Πρόταση 10		Πρόταση 11		Πρόταση 12		Μ.Ο.
	Αντ/στική	Παθητική	Αντ/στική	Παθητική	Αντ/στική	Παθητική	
Βούλγαροι	35% (7/20)	65% (13/20)	75% (15/20)	25% (5/20)	60% (12/20)	40% (8/20)	57%
Έλληνες	40% (8/20)	60% (12/20)	35% (7/20)	65% (13/20)	70% (14/20)	30% (6/20)	48%
Διαφορά	5%		40%		10%		

Πίνακας 4.2.5: Ποσοστά απαντήσεων για την αντιμεταβιβαστική ερμηνεία παθητικής μορφολογίας με άψυχο υποκείμενο

Διάγραμμα 4.2.5: Ραβδογράφημα ποσοστών απαντήσεων για την αντιμεταβιαστική ερμηνεία παθητικής μορφολογίας με άψυχο υποκείμενο

Από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα βλέπουμε ότι από το σύνολο της ομάδας των Βούλγαρων, το 35% ερμήνευσε την πρώτη πρόταση ως αντιμεταβιαστική και το υπόλοιπο 65% ως παθητική, τη δεύτερη πρόταση το 75% ως αντιμεταβιαστική και το 25% ως παθητική, ενώ για την τρίτη πρόταση τα αντίστοιχα ποσοστά ερμηνειών ήταν 60% και 40%. Τα αντίστοιχα ποσοστά της αντιμεταβιαστικής ερμηνείας από την ομάδα ελέγχου είναι 40% (πρόταση 10), 35% (πρόταση 11) και 70% (πρόταση 12).

Παρατηρώντας τα ποσοστά γι' αυτή την ομάδα προτάσεων, σημειώνεται σημαντική πτώση όχι μόνο στις απαντήσεις των Βουλγάρων αλλά και της ομάδας ελέγχου που αποτελείται από Έλληνες. Πιο συγκεκριμένα, για την πρόταση 10, το ποσοστό των Βούλγαρων είναι κατά πολύ χαμηλότερο από το μέσο όρο και η στατιστική διαφορά είναι μη υπολογίσιμη, γεγονός που καταδεικνύει το χαμηλό ποσοστό της ομάδας ελέγχου. Αναφορικά με την πρόταση 11, βλέπουμε για πρώτη φορά το ποσοστό των Βούλγαρων ξεπερνά εκείνο της ομάδας ελέγχου και μάλιστα με σημαντική στατιστική διαφορά της τάξεως του 40%. Όσον αφορά την πρόταση 12, παρατηρούμε υψηλά ποσοστά της αντιμεταβιαστικής ερμηνείας και από τις δύο ομάδες μας.

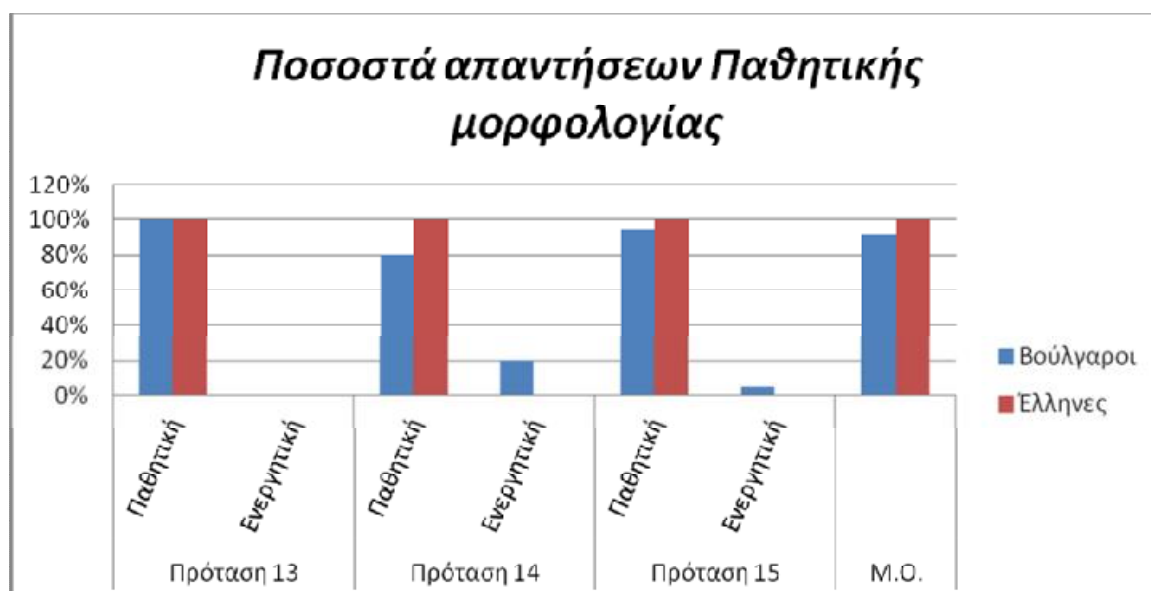
Από τα εν λόγω αποτελέσματα προκύπτει ότι οι συμμετέχοντες στην έρευνά μας, τόσο οι Βούλγαροι όσο και οι Έλληνες, τείνουν να αποδίδουν παθητική ερμηνεία σε προτάσεις με αντιμεταβιαστικά ρήματα.

4.2.5 Παθητική μορφολογία

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η ομάδα που περιλαμβάνει ρήματα παθητικής μορφολογίας και παθητικής ερμηνείας με έμφυχο υποκείμενο και η οποία αποτελείται από τις τελευταίες τρεις προτάσεις (13, 14 και 15).

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ							
	Πρόταση 13		Πρόταση 14		Πρόταση 15		Μ.Ο.
	Παθητική	Ενεργητική	Παθητική	Ενεργητική	Παθητική	Ενεργητική	
Βούλγαροι	100% (20/20)	0%	80% (16/20)	20% (4/20)	95% (19/20)	5% (1/20)	92%
Έλληνες	100% (20/20)	0%	100% (20/20)	0%	100% (20/20)	0%	100%

Πίνακας 4.2.5: Ποσοστά απαντήσεων για την παθητική ερμηνεία με έμφυχο υποκείμενο

Διάγραμμα 4.2.5: Ραβδογράφημα ποσοστών απαντήσεων για την παθητική ερμηνεία με έμφυχο υποκείμενο

Βάσει των ανωτέρω δεδομένων βλέπουμε ότι, το 100% των Βούλγαρων ερμήνευσε την πρόταση 13 ως παθητική, το 80% την πρόταση 14 ως παθητική και το 20% ως ενεργητική και τέλος το 95% την πρόταση 15 ως παθητική και το 5% ως ενεργητική. Στον αντίποδα, η ομάδα ελέγχου έχει πετύχει ποσοστό 100% τόσο στην κατηγορία των αυτοπαθών και αλληλοπαθών ρημάτων όσο και των ρημάτων με παθητική ερμηνεία και μορφολογία.

Το συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί, όσον αφορά την κατηγορία των αυτοπαθών, αλληλοπαθών και των ρημάτων με παθητική μορφολογία και ερμηνεία, είναι ότι οι Βούλγαροι συμμετέχοντες έχουν κατακτήσει την καθαρή παθητική ερμηνεία ενώ όσον αφορά τις υποκατηγορίες των αυτοπαθών και αλληλοπαθών ρημάτων αντιμετωπίζουν ακόμα δυσκολίες.

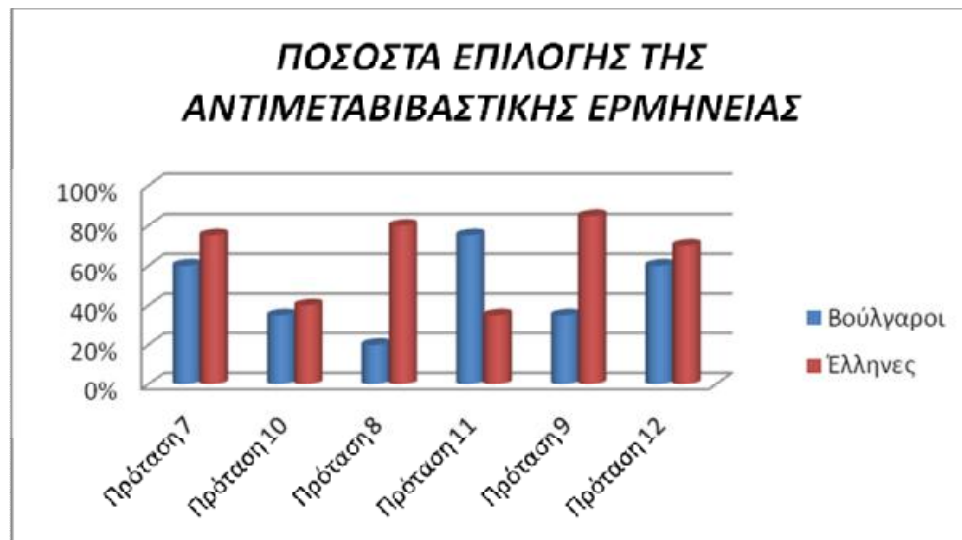
4.3 Σύγκριση ομάδων προτάσεων

4.3.1 Σύγκριση ομάδων προτάσεων της αντιμεταβιβαστικής ερμηνείας με διαφορετική μορφολογία

Σ' αυτό το σημείο θα ήταν ενδιαφέρουσα η αντιπαραβολή των ποσοστών απαντήσεων που λάβαμε ανάμεσα στην ομάδα ρημάτων ενεργητικής μορφολογίας και αντιμεταβιβαστικής ερμηνείας με άψυχο υποκείμενο και σ' αυτή των ρημάτων παθητικής μορφολογίας και αντιμεταβιβαστικής ερμηνείας με άψυχο υποκείμενο των ίδιων ρημάτων. Δηλαδή, τα ζεύγη προτάσεων που συγκρίθηκαν στη συγκεκριμένη ενότητα είναι: 7-10, 8-11 και 9-12. Τα ζεύγη των εν λόγω προτάσεων διαφέρουν μόνο ως προς τη μορφολογία και συγκεκριμένα στις προτάσεις 7, 8 και 9 η μορφολογία είναι ενεργητική ενώ στις 10, 11 και 12 παθητική.

ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΑΒΙΒΑΣΤΙΚΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ						
	Πρόταση 7	Πρόταση 10	Πρόταση 8	Πρόταση 11	Πρόταση 9	Πρόταση 12
Βούλγαροι	60%	35%	20%	75%	35%	60%
Έλληνες	75%	40%	80%	35%	85%	70%

Πίνακας 4.3.1: Ποσοστά απαντήσεων για την αντιμεταβιβαστική ερμηνεία με άψυχο υποκείμενο ενεργητικής μορφολογίας σε αντιπαραβολή με τα αντίστοιχα παθητικής μορφολογίας

Διάγραμμα 4.3.1: Ραβδογράφημα ποσοστών επιλογής αντιμεταβιβαστικής ερμηνείας με άψυχο υποκείμενο ενεργητικής μορφολογίας σε αντιπαραβολή με τα αντίστοιχα παθητικής μορφολογίας

Από τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι:

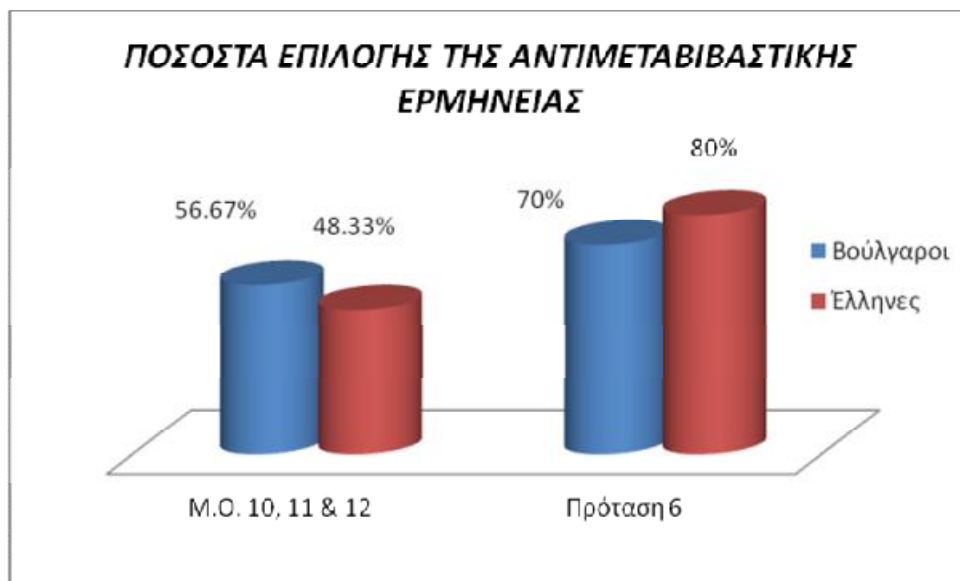
- 1) Για το ζεύγος προτάσεων 7-10, το ποσοστό απαντήσεων των Βούλγαρων αναφορικά με την παθητική μορφολογία είναι ιδιαίτερα χαμηλό σε σχέση με εκείνο που αντιστοιχεί στην ενεργητική μορφολογία. Συνεπώς, μπορούμε να πούμε ότι τόσο η ομάδα των φυσικών ομιλητών της Βουλγάρικης γλώσσας όσο και οι φυσικοί ομιλητές της Ελληνικής, αποδίδουν αντιμεταβιβαστική ερμηνεία στην ενεργητική μορφολογία, αλλά όσον αφορά την παθητική μορφολογία η πλειοψηφία αποδίδει παθητική ερμηνεία.
- 2) Όσον αφορά το ζεύγος 8-11 η ομάδα των Βούλγαρων που πήραν μέρος στην έρευνα τείνει να ερμηνεύει την αντιμεταβιβαστική ως παθητική ανεξάρτητα από την παρουσία ενεργητικής ή παθητικής μορφολογίας, ενώ η ομάδα ελέγχου καταδεικνύει σαφή προτίμηση προς την αντιμεταβιβαστική ερμηνεία σε ρήματα παθητικής μορφολογίας και όχι τόσο στα ρήματα ενεργητικής μορφολογίας στην πλειοψηφία των απαντήσεων.
- 3) Τέλος, για το ζεύγος προτάσεων 9-12, όπως είδαμε και στο δεύτερο ζεύγος, το δείγμα μας που αποτελείται από Βούλγαρους αποδίδει τη σωστή ερμηνεία στην παθητική μορφολογία και την παθητική ερμηνεία στην ενεργητική μορφολογία.

4.3.2 Σύγκριση ομάδων προτάσεων της αντιμεταβιβαστικής ερμηνείας με ρήματα ενεργητικής ή μη μορφολογίας

Στον ακόλουθο πίνακα παρατίθενται συγκριτικά τα δεδομένα για την ομάδα των αντιμεταβιβαστικών ρημάτων μόνο παθητικής μορφολογίας (πρόταση 6) και της ομάδας των αντιμεταβιβαστικών ρημάτων τα οποία μπορούν να σχηματίζονται και στην ενεργητική και στην παθητική μορφολογία (προτάσεις 10, 11 και 12).

ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΑΒΙΒΑΣΤΙΚΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ		
	Μ.Ο. 10, 11 & 12	Πρόταση 6
Βούλγαροι	56,67%	70%
Έλληνες	48,33%	80%

Πίνακας 4.3.2: Ποσοστά απαντήσεων αντιμεταβιβαστικής ερμηνείας με άψυχο υποκείμενο παθητικής μορφολογίας σε αντιπαραβολή με τα αντίστοιχα ενεργητικής & παθητικής μορφολογίας

Διάγραμμα 4.3.2: Ραβδογράφημα ποσοστών επιλογής αντιμεταβιβαστικής ερμηνείας με άψυχο υποκείμενο παθητικής μορφολογίας σε αντιπαραβολή με τα αντίστοιχα ενεργητικής & παθητικής μορφολογίας

Από τα στοιχεία του πίνακα προκύπτει ότι ο μέσος όρος του ποσοστού αντιμεταβιβαστικής ερμηνείας στις περιπτώσεις των αντιμεταβιβαστικών ρημάτων με παθητική μορφολογία, που όμως δέχονται και τις δύο μορφολογίες, είναι χαμηλότερος από εκείνον των αντιμεταβιβαστικών ρημάτων που εμφανίζουν μόνο παθητική μορφολογία. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως οι συμμετέχοντες αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες στη διάκριση της αντιμεταβιβαστικής ερμηνείας όταν στην πρόταση υπάρχει άψυχο υποκείμενο. Η δυσκολία αυτή γίνεται εμφανώς εντονότερη στις περιπτώσεις αντιμεταβιβαστικών ρημάτων με παθητική μορφολογία όπου τείνουν να αποδίδουν παθητική ερμηνεία.

4.4 Σύγκριση απαντήσεων με βάση τα έτη παραμονής των ατόμων στην Ελλάδα

Σε αυτό το κομμάτι θα επιχειρηθεί σύγκριση των απαντήσεων των Βούλγαρων ερωτηθέντων για όλες τις προτάσεις με βάση τα έτη παραμονής τους στην Ελλάδα. Ο εν λόγω παράγοντας για το υπό εξέταση θέμα είναι πολύ σημαντικός. Το χρονικό διάστημα που κάποιος αλλοδαπός διαμένει σε μια χώρα είναι άρρηκτα συνυφασμένο με τον τρόπο που αντιλαμβάνεται και ερμηνεύει την γλώσσα αυτής της χώρας. Για τις ανάγκες της ανάλυσής μας οι απαντήσεις των ερωτώμενων αναφορικά με τα έτη παραμονής τους ομαδοποιήθηκαν σε 4 κατηγορίες, 1-5 έτη, 6-10 έτη, 11-15 έτη και περισσότερα από 16 έτη.

Οι εν λόγω κατηγορίες περιλαμβάνουν το ακόλουθο πλήθος ατόμων:

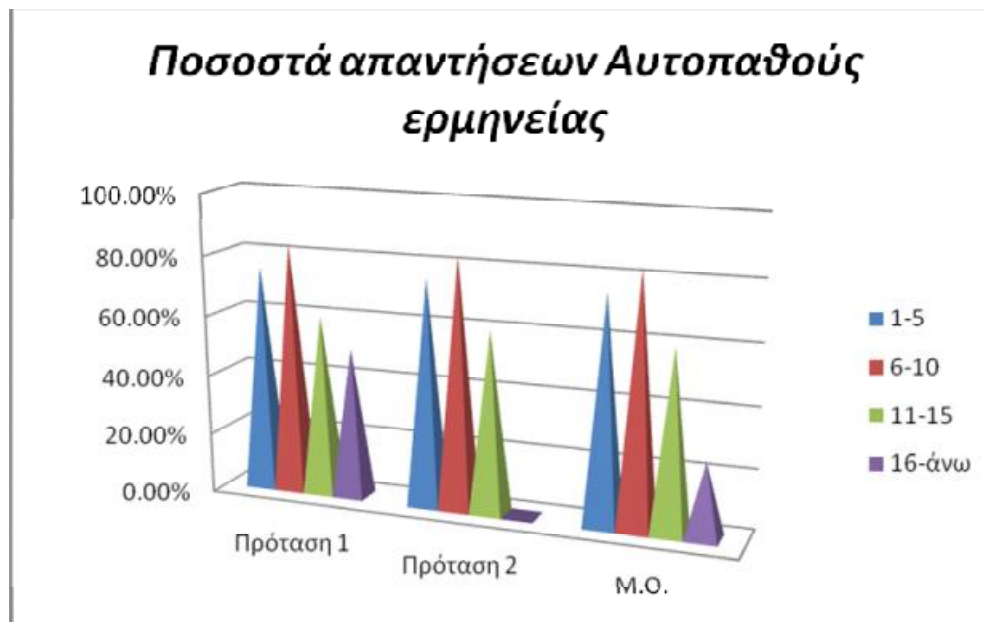
- 1-5 έτη παραμονής στη χώρα → 8 άτομα
- 6-10 έτη παραμονής στη χώρα → 6 άτομα
- 11-15 έτη παραμονής στη χώρα → 4 άτομα και
- περισσότερα από 16 έτη παραμονής στη χώρα → 2 άτομα

Ο πίνακας που ακολουθεί αφορά τα ποσοστά επιτυχίας των ερωτώμενων σχετικά με τις προτάσεις 1 και 2 οι οποίες αφορούν στην αυτοπαθή ερμηνεία.

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ			
	Πρόταση 1	Πρόταση 2	Μ.Ο.
1-5 (ν=8)	75,00%	75,00%	75,0%
6-10 (ν=6)	83,33%	83,33%	83,3%
11-15 (ν=4)	60,00%	60,00%	60,0%
16-άνω (ν=2)	50,00%	0,00%	25,0%

Πίνακας 11: Ποσοστά απαντήσεων για την αυτοπαθή ερμηνεία

Από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα βλέπουμε ότι τα ποσοστά επιτυχούς απάντησης κυμαίνονται σε ικανοποιητικά επίπεδα γι' αυτή την ομάδα προτάσεων σε όλες τις κατηγορίες ετών. Το μικρότερο ποσοστό εμφανίζεται στην κατηγορία διαμονής στην Ελλάδα άνω των 16 ετών και συγκεκριμένα στη δεύτερη πρόταση.

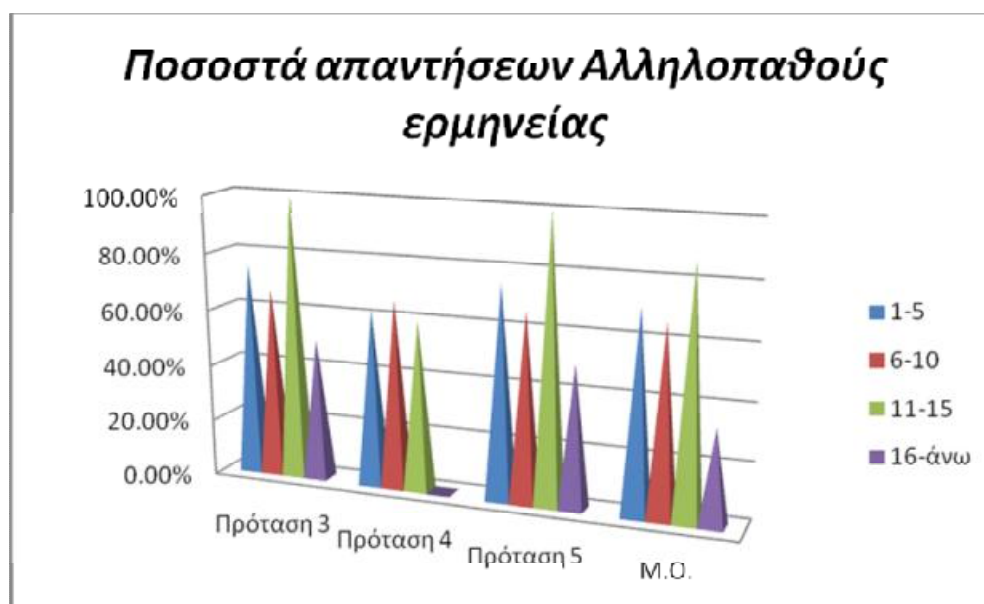
Διάγραμμα 10: Ραβδογράφημα παρουσίασης των ποσοστών απαντήσεων για την αυτοπαθή ερμηνεία

Ακολούθως, παρουσιάζονται τα δεδομένα για την κατηγορία των αλληλοπαθτικών ρημάτων με έμψυχο ή άψυχο υποκείμενο. Στην κατηγορία αυτή συγκρίθηκαν συνολικά τρεις προτάσεις (προτάσεις 3, 4, και 5).

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ				
	Πρόταση 3	Πρόταση 4	Πρόταση 5	M.O.
1-5 (ν=8)	75,00%	62,50%	75,00%	70,8%
6-10 (ν=6)	66,67%	66,67%	66,67%	66,7%
11-15 (ν=4)	100,00%	60,00%	100,00%	86,7%
16-άνω (ν=2)	50,00%	0,00%	50,00%	33,3%

Πίνακας 12: Ποσοστά επιτυχίας της αλληλοπαθούς ερμηνείας από τους ερωτηθέντες

Από τα παραπάνω δεδομένα προκύπτει ότι, κατά κύριο λόγο, τα ποσοστά επιτυχίας κυμαίνονται σε υψηλά επίπεδα εξαιρουμένης της κατηγορίας άνω των 16 ετών. Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι οι συμμετέχοντες στην έρευνα είναι σε θέση ν' αντιληφθούν την αλληλοπαθή ερμηνεία, με υψηλότερα ποσοστά επιτυχίας να σημειώνονται από τα άτομα που διαμένουν στην χώρα από 6-11 έτη, χωρίς όμως να μπορούν να τη διακρίνουν πλήρως μιας και μπερδεύονται τόσο από την ύπαρξη έμψυχου και άψυχου υποκειμένου όσο και από την παθητική μορφολογία.

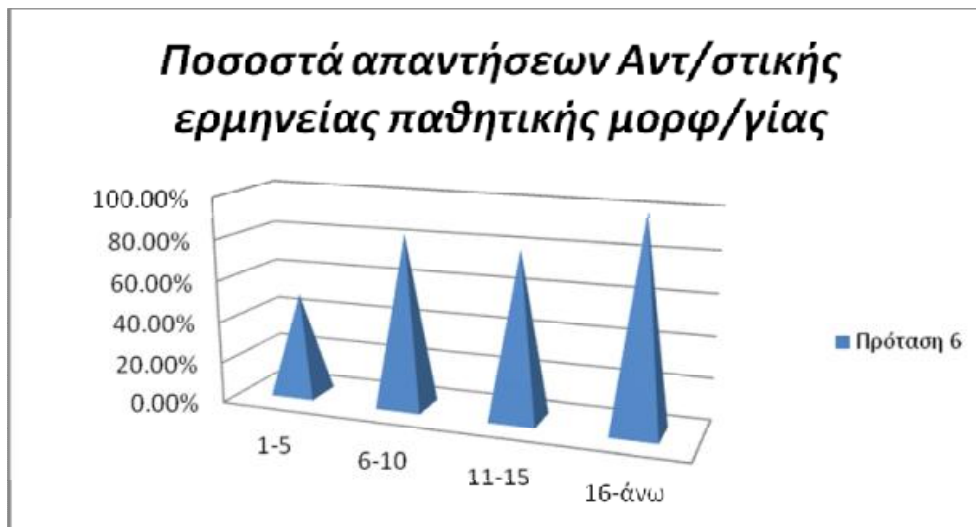

Διάγραμμα 11: Ραβδογράφημα παρουσίασης των ποσοστών επιτυχίας της αλληλοπαθούς ερμηνείας από τους ερωτηθέντες

Ακολούθως εξετάστηκε παράδειγμα ρήματος παθητικής μορφολογίας με άψυχο υποκείμενο, όπου λάβαμε τα παρακάτω ποσοστά επιτυχίας.

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	
	Πρόταση 6
1-5 (ν=8)	50,00%
6-10 (ν=6)	83,33%
11-15 (ν=4)	80,00%
16-άνω (ν=2)	100,00%

Πίνακας 13: Ποσοστά απαντήσεων για την αντιμεταβιαστική ερμηνεία παθητικής μορφολογίας (χωρίς ενεργητική)

Διάγραμμα 12: Ραβδογράφημα παρουσίασης των ποσοστών απαντήσεων για την αντιμεταβιαστική ερμηνεία παθητικής μορφολογίας (χωρίς ενεργητική)

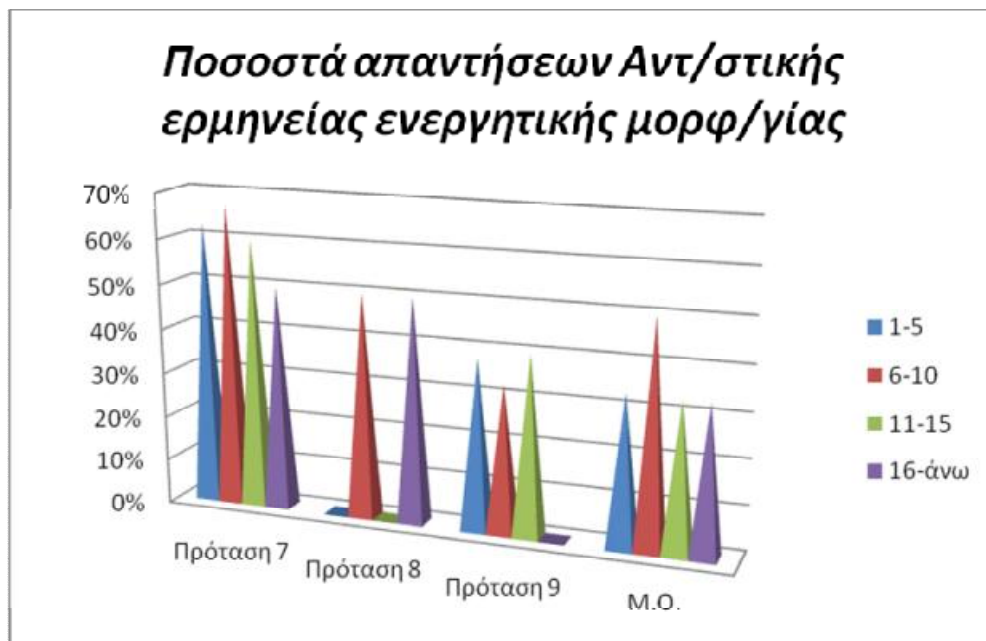
Από τα παραπάνω δεδομένα είναι εμφανές ότι μεγαλύτερη δυσκολία στην αντίληψη της αντιμεταβιαστικής ερμηνείας αντιμετωπίζουν τα άτομα που έχουν πρόσφατα μετοικήσει στην Ελλάδα δηλαδή που διαμένουν στη χώρα από 1-5 έτη.

Ακολούθως παρουσιάζονται τα ποσοστά επιτυχίας για τα αντιμεταβιαστικά ρήματα ενεργητικής μορφολογίας με άψυχο υποκείμενο και ειδικότερα εξετάστηκαν οι προτάσεις 7, 8 και 9.

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ				
	Πρόταση 7	Πρόταση 8	Πρόταση 9	Μ.Ο.
1-5 (ν=8)	63%	0%	38%	33,33%
6-10 (ν=6)	67%	50%	33%	50,00%
11-15 (ν=4)	60%	0%	40%	33,33%
16-άνω (ν=2)	50,00%	50,00%	0%	33,33%

Πίνακας 14: Ποσοστά απαντήσεων για την αντιμεταβιαστική ερμηνεία ενεργητικής μορφολογίας

Από τα εν λόγω στοιχεία διαφαίνεται ότι, η αντιμεταβιαστική ερμηνεία των ρημάτων με ενεργητική μορφολογία δεν έχει γίνει κατανοητή από τα άτομα του δείγματός μας. Επίσης, από τις τρεις προτάσεις τα υψηλότερα ποσοστά επιτυχίας αφορούν την πρώτη εξ αυτών που χρησιμοποιείται συχνότερα κατά την καθημερινότητα των ερωτώμενων.

Διάγραμμα 15: Ραβδογράφημα παρουσίασης των ποσοστών απαντήσεων για την αντιμεταβιαστική ερμηνεία ενεργητικής μορφολογίας

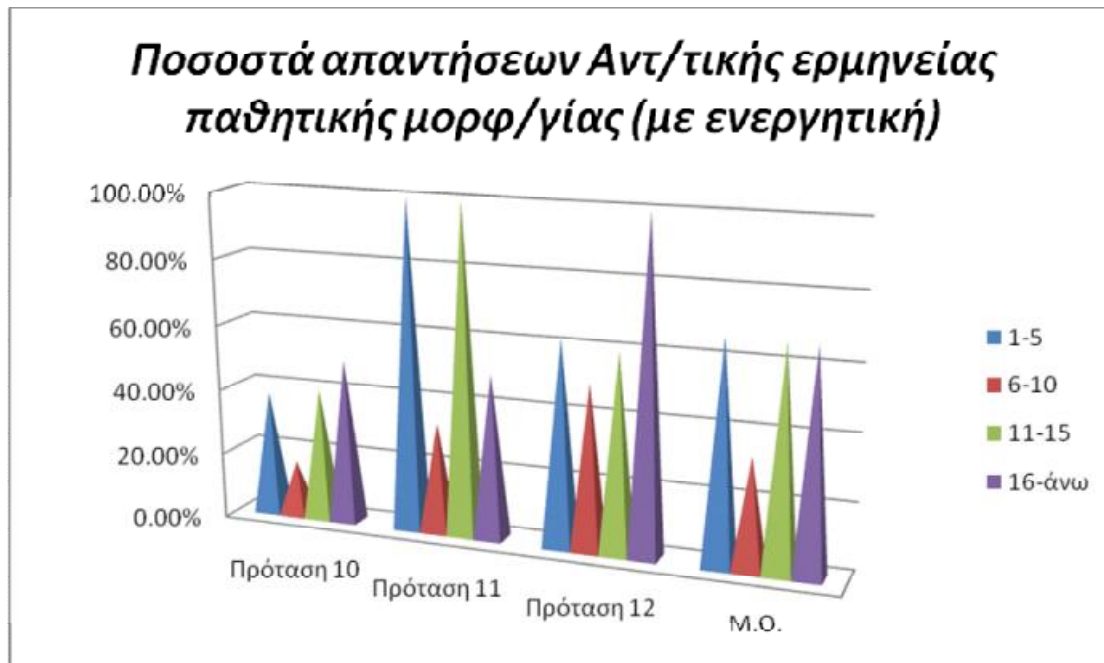
Στον πίνακα που ακολουθεί απεικονίζονται τα ποσοστά απαντήσεων αναφορικά με τα αντιμεταβιαστικά ρήματα παθητικής μορφολογίας και άψυχου υποκείμενου και ειδικότερα για τις προτάσεις 10, 11 και 12.

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ				
	Πρόταση 10	Πρόταση 11	Πρόταση 12	Μ.Ο.
1-5 (ν=8)	37,50%	100,00%	62,50%	66,67%
6-10 (ν=6)	16,67%	33,33%	50,00%	33,33%
11-15 (ν=4)	40,00%	100,00%	60,00%	66,67%
16-άνω (ν=2)	50,00%	50,00%	100,00%	66,67%

Πίνακας 14: Ποσοστά απαντήσεων για την αντιμεταβιαστική ερμηνεία παθητικής μορφολογίας με άψυχο υποκείμενο

Από τα ανωτέρω δεδομένα παρατηρούμε σημαντική πτώση των σχετικών ποσοστών και μάλιστα σε επίπεδα κατώτερα του μέσου όρου. Τα χαμηλότερα ποσοστά εμφανίζονται στην κατηγορία παραμονής άνω των 16 ετών αναφορικά με τη δεύτερη πρόταση της ομάδας και στην κατηγορία

παραμονής από 6-10 έτη σχετικά με την πρώτη πρόταση. Από τη συνολική εικόνα των αποτελεσμάτων, βάσει των ετών παραμονής στη χώρα, βλέπουμε ότι τα άτομα που διαμένουν στη χώρα από 6-10 έτη εμφανίζουν μεγαλύτερη τάση ν' αποδίδουν παθητική ερμηνεία σε προτάσεις με αντιμεταβιαστικά ρήματα παθητικής μορφολογίας.

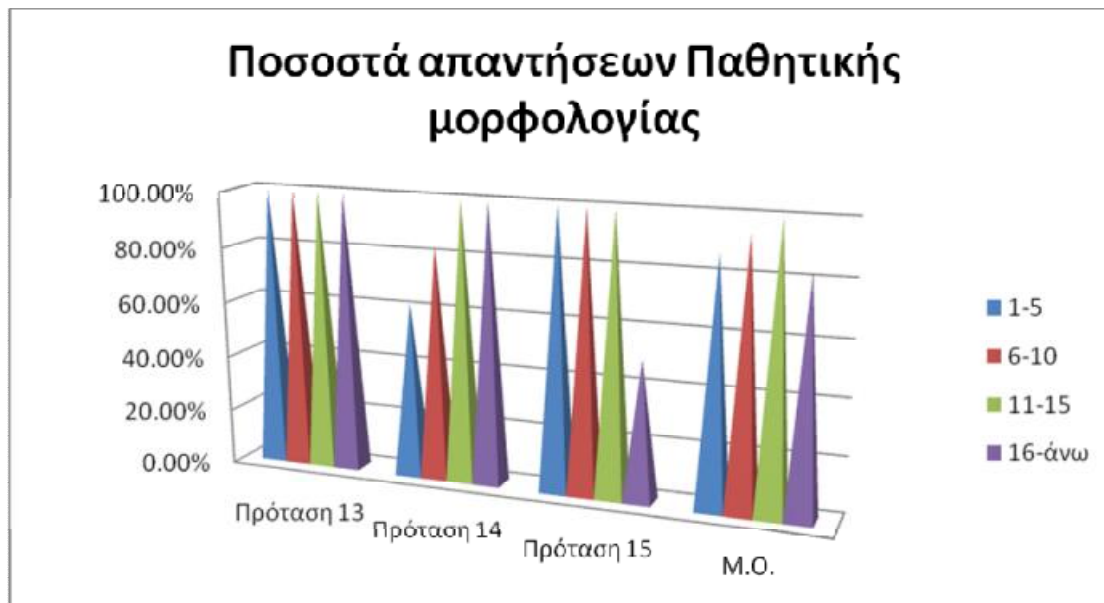
Διάγραμμα 13: Ραβδογράφημα παρουσίασης των ποσοστών απαντήσεων για την αντιμεταβιαστική ερμηνεία παθητικής μορφολογίας με άψυχο υποκείμενο

Ο ακόλουθος πίνακας σχετίζεται με την εγγενώς παθητική ερμηνεία της παθητικής φωνής η οποία αποδεικνύει εάν οι ερωτώμενοι έχουν τελικά κατακτήσει την διάκριση της παθητικής από την ενεργητική φωνή.

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ				
	Πρόταση 13	Πρόταση 14	Πρόταση 15	Μ.Ο.
1-5 (ν=8)	100,00%	62,50%	100,00%	87,50%
6-10 (ν=6)	100,00%	83,33%	100,00%	94,44%
11-15 (ν=4)	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
16-άνω (ν=2)	100,00%	100,00%	50,00%	83,30%

Πίνακας 15: Ποσοστά απαντήσεων για την παθητική ερμηνεία με έμψυχο υποκείμενο

Από τα παραπάνω στοιχεία, βλέπουμε ότι τα ποσοστά των απαντήσεων κυμαίνονται σε υψηλά επίπεδα γεγονός που μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τα άτομα που πήραν μέρος στην έρευνά μας έχουν κατακτήσει την καθαρά παθητική ερμηνεία.

Διάγραμμα 14: Ραβδογράφημα παρουσίασης των ποσοστών απαντήσεων για την παθητική ερμηνεία με έμφυχο υποκείμενο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την έρευνα που διεξήχθη και παρουσιάστηκαν νωρίτερα, εξάγονται ορισμένα συμπεράσματα αναφορικά με τις κατηγορίες των ρημάτων και τις ερμηνείες της παθητικής φωνής που αποδίδονται από φυσικούς ομιλητές της Βουλγάρικης γλώσσας.

Αναφορικά με τα ρήματα παθητικής ερμηνείας και μορφολογίας, τα σχετικά ποσοστά επιτυχίας καταδεικνύουν ότι η παθητική φωνή κατακτάται πολύ πιο εύκολα ακόμα και στις περιπτώσεις που παραλείπεται το ποιητικό αίτιο. Ήδη από τα 5 πρώτα χρόνια παραμονής τους στη χώρα έχουν κατακτήσει την παθητική φωνή και τη διάκρισή της από την ενεργητική σε επίπεδο 87,5%.

Όσον αφορά την αυτοπάθεια και την αλληλοπάθεια, μπορούμε να πούμε ότι την αντιλαμβάνονται από τα πρώτα έτη διαμονής τους αλλά δεν είναι σε θέση να τη διακρίνουν πλήρως ακόμα και με την πάροδο 15 ετών στην Ελλάδα.

Το σύνολο του δείγματός μας αντιμετώπισε σημαντικές δυσκολίες στην ερμηνεία αντιμεταβιβαστικών δομών ενεργητικής μορφολογίας και άψυχου υποκειμένου. Συγκεκριμένα, τείνουν ν' αποδίδουν την ενεργητική ερμηνεία σ' αυτού του είδους τις δομές ανεξάρτητα από τα έτη παραμονής τους στη χώρα. Υψηλότερος μέσος όρος παρατηρείται στην κατηγορία παραμονής από 6-10 έτη διαμονής αλλά παρόλα αυτά βλέπουμε ότι παρουσιάζεται ξανά πτώση με την πάροδο των ετών διαμονής.

Αναφορικά με την ερμηνεία αντιμεταβιβαστικών δομών παθητικής μορφολογίας και άψυχου υποκειμένου παρατηρούνται και εδώ ορισμένες δυσκολίες και κυρίως στην κατηγορία παραμονής από 6-10 έτη διαμονής. Στην εν λόγω κατηγορία είναι πιο έντονο το φαινόμενο απόδοσης της παθητικής ερμηνείας από τις υπόλοιπες.

Τελικά φαίνεται ότι, η παθητική μορφολογία τους προτρέπει να αποδίδουν παθητική ερμηνεία ενώ η ενεργητική μορφολογία, μεταβατική ερμηνεία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Alexiadou, A., & E. Anagnostopoulou (2004). *Voice Morphology and the Causative-Inchoative Alternation: Evidence for a Non-Unified Structural Analysis of Unaccusatives*. In A. Alexiadou, E. Anagnostopoulou and M. Everaert (Eds), *The Unaccusativity Puzzle* (pp 114-136). Oxford University Press
- Baker, M., Johnson K., & Roberts, I. (1989) "Passive argument raised." *Linguistic Inquiry*, 20.
- Βασιλάκη, Σ. (1998) "Η μορφολογία της παθητικής φωνής στα νέα ελληνικά". Στο, *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα, Πρακτικά της 9^{ης} Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης, 185-204.
- Bever, T. (1970) "The cognitive basis for linguistic structures." In J. Hayes (Ed), *Cognition and the Development of Language* (pp. 279-362). New York: Wiley and Sons.
- Borer, H. (1994) "The projection of arguments." In E. Benedicto & J. Runner (Eds), *Functional Projections*. University of Massachusetts Occasional Papers.
- Borer, H. (1994) "The grammar machine". In A. Alexiadou, E. Anagnostopoulou, & M. Everaert (Eds), *The Unaccusativity Puzzle*. Oxford University Press.
- Borer, H. (1998) "Deriving passives without theta-grids." In S. Lapointe, D. Brentari, & P. Farrell (Eds), *Morphology and its relation to Phonology and syntax*. Stanford: California, CSLI Publications.
- Borer, H., & Wexler, K. (1987) "The Maturation of syntax," in T. Roeper & E. Williams (eds.), *Parameter Setting*.
- Borer, H. & Wexler, K. (1992) "Biunique relation and the maturation of grammatical principles," *Natural Language and Linguistic Theory* 10.
- Bloom, L., & Lahey, M., (1988). *Language Disorders and Language Development*. Macmillan Publishing Company.
- Γάτα Ευαγ, Σταυριανού Χρ. & Τσαγκάρη Ευστρ. (2010), Κατανόηση της ενεργητικής και παθητικής μορφολογίας της Ελληνικής γλώσσας από παιδιά Α' Δημοτικού, Πτυχιακή Εργασία Τ.Ε.Ι. Πατρών
- Chomsky, N. (2003). *Η Αρχιτεκτονική Δομή της Γλώσσας*. Μτφρ. Α. Φιλιππάτος. Αθήνα: Καστανιώτης.

- Fox, D. & Grodzinsky, Y. (1998) "Children's Passive: A View from the *By-Phrase*," *Linguistic Inquiry* 29.
- Driva, E., & Terzi, A. (2008). *Children's passives and the theory of grammar*. In A. Gavarro and M.J. Freitas (eds.), *Generative Approaches to Language Acquisition*. Cambridge Scholar Publishers.
- Ζόμπολου, Κ. (1997) "Αναζητώντας το δράστη. Αποθετικά έναντι μεσοπαθητικής. Μία άλλη προσέγγιση των ρηματικών φωνών της Νέας Ελληνικής". Στο *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα, Πρακτικά της 17^{ης} Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης
- Gleitman, L. (1990) "The structural sources of verb meaning". *Language Acquisition* 1: 3-56.
- Grimshaw, J. (1981) "Form, function and the language acquisition device." In C. L. Baker & J. M. McCarthy (Eds.), *The logical problem of language acquisition*. Cambridge, MA: MIT press.
- Hale, K., & Keyser, J. (1993) "On argument structure and the lexical expression of syntactic relations." In K. Hale & J. Kayser (Eds), *The view from Building 20*, Cambridge, MA MIT Press.
- Grodzinsky, Y. (2000) 'The neurology of syntax: Language use without Broca's area.' *Behavioral and Brain Sciences*.
- Θεοφανοπούλου-Κοντού, Δ. (1999) "Δομές της ΝΕ με προοπτική του δέκτη και η κατανομή –ω/- μια: Τα αντιμεταβιβαστικά και παθητικά" Στο, *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα, Πρακτικά της 17^{ης} Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας*. Θεσσαλονίκη Κυριακίδης.
- Θεοφανοπούλου-Κοντού, Δ. (2002). *Γενετική σύνταξη. Το πρότυπο της Κυβέρνησης και Αναφορικής Δέσμευσης*. Αθήνα: Καρδαμίτσας.
- Ιωάννου Θ. Λαμψίδης (1981), Γραμματική της Βουλγάρικης Γλώσσας, έκδοση 101, Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αιμου
- Jaeggli, O. (1986) "Passive." *Linguistic Inquiry*.
- Jackendoff, R. (1986). *Semantic Structure*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Jones, S., (1990). INTECOM A Package Designed to Integrate Carers into Assessing and Developing the Communication Skills of People with Learning Difficulties. The NFER-Nelson Publishing Company.
- Κατή, Δ. (1990). Γραμματική Ανάπτυξη. Στο *Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κατή, Δ. (1992). *Γλώσσα και επικοινωνία στο παιδί*. Αθήνα: Οδυσσέας.

- Κατή, Δ., (1981). *Η κατάκτηση του νεοελληνικού ρήματος από το παιδί, Μελέτες για την Ελληνική γλώσσα*, 4-6 Μαΐου 1981, 269-289. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Κλαίρης, Χ. & Γ. Μπαμπινιώτης κ. ά. (2005). *Γραμματική της νέας ελληνικής. Δομολειτουργική-επικοινωνιακή*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Klaiman, M. H. 1982, *Defining "Voice": Evidence from Tamil*, Chicago Linguistic Society 18 (CLS).
- Levin, B., & Rappaport-Hovav, M. (1995) *Unaccusativity: At the Syntax-Lexical Semantics Interface*. Cambridge, MA:MIT Press.
- Lightfoot, D. (1999). *The Development of Language. Acquisition, Change, Evolution*. Oxford: Blackwell.
- Maratsos, M., D. Fox, J. Becker and M.A. Chalkley (1985). Semantic restrictions on children's passives. *Cognition* 19, 167–91.
- Μήτσης Ν. (2003), *Στοιχειώδεις αρχές και μέθοδοι εφαρμοσμένης γλωσσολογίας*. Εισαγωγή στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας, Αθήνα, Gutenberg.
- Owda, M., & Ραμαντζάς, Χ. (2008). *Η ερμηνεία της μορφολογίας της φωνής από ομιλητές της ελληνικής ως πρώτης και δεύτερης γλώσσα*, Πτυχιακή Εργασία Τ.Ε.Ι. Πατρών
- Παπαδημητρίου, Ε. (2002). *Γλωσσική ανάπτυξη κατά τη σχολική ηλικία: επίδραση του σχολικού περιβάλλοντος στη γλωσσική ανάπτυξη των μαθητών δημοτικού σχολείου*. Αθήνα.
- Πετρούνιας, Ε. (2005) επανέκδοση. *Νεοελληνική γραμματική και συγκριτική ανάλυση. Μέρος Α' Θεωρία. Μέρος Β' Ασκήσεις*. Θεσσαλονίκη: Ζήτη.
- Πήτα, Ρ. (1998). *Ψυχολογία της γλώσσας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Pelham, W.E., Wheeler, T., & Chronis, A. (1998). Empirically supported psycho-social treatments for attention deficit hyperactivity disorder. *Journal of Clinical Child Psychology*
- Pinker, S. (1984) *Language Learnability and Language Development*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Radford, A., Atkinson, M., Britain, D., Clahsen, H. & Spencer, A. (1999). Linguistics. An Introduction.
- Randall, J., van Hout, A., Weissenborn, J., & Baayen, H. (2004) "Acquiring Unaccusativity: A cross-linguistic look." In A. Alexiadou, E. Anagnostopoulou, & M. Everart (Eds.), *The Unaccusativity puzzle* Oxford University Press.

Reinhart, T., & Siloni, T. (2004) "Against an unaccusative analysis reflexives." In A. Alexiadou, E., Anagnostopoulou, & M. Everaert (Eds), *The Unaccusativity Puzzle* Oxford University Press.

Strohner, H., & Nelson, K. (1974) "The young child's development of sentence comprehension: Influence of event probability, nonverbal context, syntactic form and strategies."

Terzi, A., & Wexler, K. (2002). *A-chains and S-Homophones in children's Grammar: Evidence from Greek Passives*.

Τσιμπλή, Ι.Μ. (2006). *Η φωνή στην Ελληνική: Περιγραφή του συστήματος και μελέτη της ανάπτυξης στην Ελληνική ως μητρική και ως δεύτερη / ξένη γλώσσα*. Στο Σ. Μοσχονάς (Εκδ.) Η Σύνταξη στη μάθηση και στη διδασκαλία της Ελληνικής ως ξένης γλώσσας. Αθήνα: Πατάκης.
Τριανταφυλλίδης Μ., Νεοελληνική Γραμματική ΟΕΔΒ, Αθήνα.

Συντακτικό της νέας Ελληνικής γλώσσας, Α', Β' και Γ' Γυμνασίου, ΟΕΔΒ, Αθήνα.

de Villiers, J. (1985) "The acquisition of English." In D. Slobin (Ed.), *The Crosslinguistic study of Language Acquisition* Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

Wasow, T. (1977) "Transformations and the lexicon." In P. Culicover, T. Wasow, & A. Akmajian (Eds.), *Formal Syntax* New York: Academic Press.

Петър Пашов БЪЛГАРСКА ГРАМАТИКА издателска къща "хермес"

-, (1993a). *Middle voice, transitivity and the elaboration of events*. In Fox and Hopper 1993 (Voice: Form and Function, Typological studies in Language 27, Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins).

-, (1993b). *The middle voice*. (Typological studies in Language 23). John Benjamins Publishing Company.

-, (1988). "Affectedness and control: A typological study of voice systems", In Shibatani ed.

-, (1988). *Passive and voice* (Typological studies in Language 16). Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins.

-, (1991) *Grammatical Voice*. Cambridge University Press.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΝΤΥΠΟ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Αρχικά ονόματος εξεταζόμενου :
Ημερομηνία διεξαγωγής τεστ
Ηλικία :
Χρόνια Διαμονής στην Ελλάδα :
Με ποιο τρόπο έμαθε την Ελληνική Γλώσσα

Κατά την διαδικασία της εξέτασης των εικόνων με προτάσεις παθητικής μορφολογίας, ο εξεταστής δίνει στον ενήλικα τις δύο κάρτες που αντιστοιχούν σε κάθε πρόταση και, αφού την εκφωνήσει, τον παροτρύνει να επιλέξει εκείνη την κάρτα που πιστεύει ότι αντιπροσωπεύει καλύτερα την πρόταση. Κατόπιν, σημειώνεται από τον εξεταστή η απάντηση του ενήλικα στο ακόλουθο έντυπο.

i. Πίνακας 1

Ομάδα Α	Αυτοπαθής ερμηνεία	Παθητική ερμηνεία
	A	B
1. Το κορίτσι χτενίζεται.		
2. Το αγόρι πλένεται.		

ii. Πίνακας 2

Ομάδα Β	Αλληλοπαθής ερμηνεία	Παθητική ερμηνεία
	A	B
3. Τα κορίτσια χαιρετήθηκαν.		
4. Τα κορίτσια αγκαλιάστηκαν.		
5. Οι μαγνήτες ενώθηκαν.		

iii. Πίνακας 3

Ομάδα Γ	Αντιμ / κή ερμηνεία	Παθητική ερμηνεία
	A	B
6. Τα ρούχα χωρίστηκαν.		

iv. Πίνακας 4

Ομάδα Δ	Αντιμ / ερμηνεία	Παθητική ερμηνεία
	A	B
7.Η πόρτα κλείδωσε.		
8.Η ομπρέλα άνοιξε.		
9.Το μπλουζάκι λέρωσε.		

v. Πίνακας 5

Ομάδα Ε	Αντιμ / κή ερμηνεία	Παθητική ερμηνεία
	A	B
10.Η πόρτα κλειδώθηκε.		
11.Η ομπρέλα ανοίχτηκε.		
12.Το μπλουζάκι λερώθηκε.		

vi. Πίνακας 6

Ομάδα Ζ	Παθητική ερμηνεία	Ενεργητική ερμηνεία
	A	B
13.Το αγόρι λερώθηκε.		
14.Το κορίτσι σπρώχτηκε.		
15.Το αγόρι καταβρέχτηκε.		

Δείγμα εικόνων για κάθε ομάδα προτάσεων

Ομάδα Α

Πρόταση 1: Το κορίτσι χτενίζεται

Το κορίτσι χτενίζει μόνο τα μαλλιά του (αυτοπαθής ερμηνεία).

Το κορίτσι το χτενίζει η μαμά του (παθητική ερμηνεία).

Πρόταση 2: Το αγόρι πλένεται

Το αγόρι πλένει μόνο του τα δόντια του (αυτοπαθής ερμηνεία).

Τα δόντια του αγοριού τα πλένει η μαμά του (παθητική ερμηνεία).

Ομάδα Β

Πρόταση 3: Τα κορίτσια χαιρετήθηκαν

Ένα κορίτσι χαιρετά το άλλο δίνοντας χειραψία (αλληλοπαθής ερμηνεία).

Δύο κορίτσια χαιρετιούνται από έναν κύριο στον δρόμο (παθητική ερμηνεία).

Πρόταση 4: Τα κορίτσια αγκαλιάστηκαν

Δύο κορίτσια που αγκαλιάζονται μεταξύ τους (αλληλοπαθής ερμηνεία)

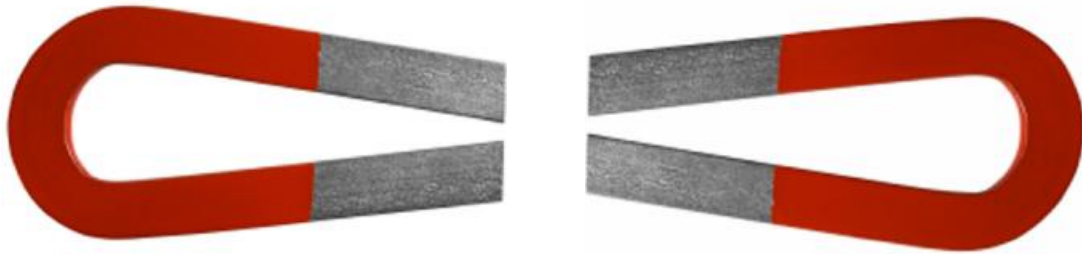

Δύο κορίτσια που τα αγκαλιάζει η μαμά τους (παθητική ερμηνεία)

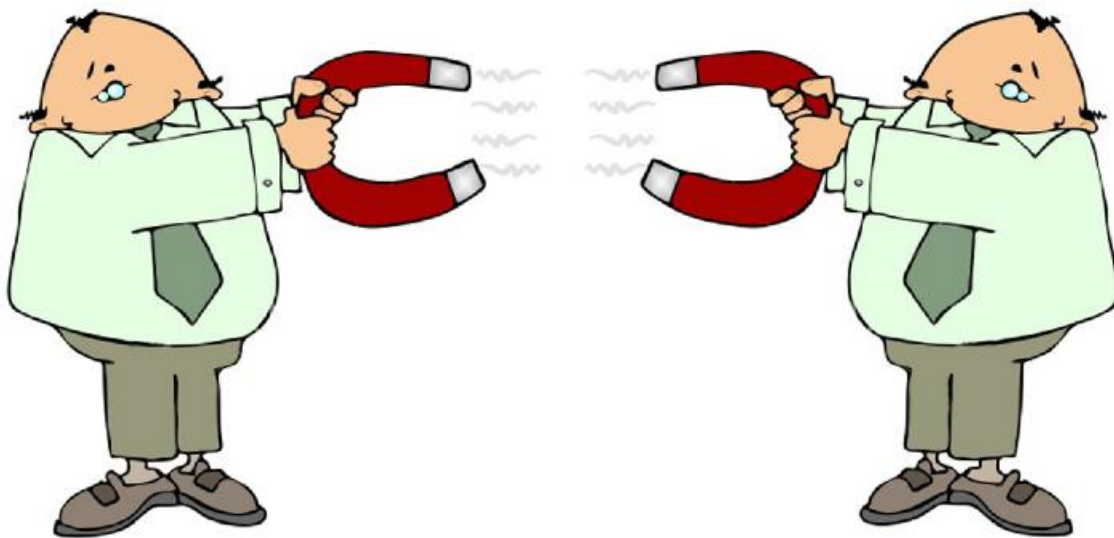

Πρόταση 5: Οι μαγνήτες ενώθηκαν

Δύο κομμάτια μαγνητών που ενώνονται λόγω φυσικής έλξης (αλληλοπαθής ερμηνεία).

Δύο κομμάτια μαγνητών τα οποία τα ενώνουν δύο άντρες (παθητική ερμηνεία).

Ομάδα Δ

Πρόταση 7: Η πόρτα κλείδωσε

Η πόρτα κλείνει μόνη της (αντιμεταβιβαστική ερμηνεία).

Μία πόρτα την οποία κλειδώνει κάποιος (ενεργητική/μεταβατική ερμηνεία).

Πρόταση 8: Η ομπρέλα άνοιξε

Μία ομπρέλα την οποία άνοιξε ο αέρας (αντιμεταβιβαστική ερμηνεία).

Μία ομπρέλα την οποία ανοίγει μια κοπέλα (ενεργητική/μεταβατική ερμηνεία).

Πρόταση 9: Το μπλουζάκι λέρωσε

Ένα απλωμένο λευκό μπλουζάκι σε σκοινί λερώνεται από τις λάσπες που πετάγονται τυχαία (αντιμεταβιαστική ερμηνεία).

Ένα αγόρι λερώνει τη μπλούζα του με τα λερωμένα από λάσπη χέρια του (ενεργητική/μεταβατική ερμηνεία).

Ομάδα Γ

Πρόταση 6: Τα ρούχα χωρίστηκαν

Δύο καλάθια ρούχων τα οποία περιέχουν, το ένα λευκά και το άλλο χρωματιστά ρούχα (αντιμεταβιβαστική ερμηνεία).

Μια γυναίκα τοποθετεί τα ρούχα σε ράφια ξεχωρίζοντας τα λευκά από τα χρωματιστά ρούχα (παθητική ερμηνεία).

Ομάδα Ε

Πρόταση 10: Η πόρτα κλειδώθηκε

Η πόρτα κλείνει μόνη της αυτόματα (αυτοπαθής ερμηνεία).

Υπάρχει κάποιος που κλείνει την πόρτα (παθητική ερμηνεία).

Πρόταση 11: Η ομπρέλα ανοίχτηκε

Η ομπρέλα ανοίγει μόνη της λόγω του αέρα (αυτοπαθής ερμηνεία).

Υπάρχει μια κοπέλα η οποία ανοίγει την ομπρέλα (παθητική ερμηνεία).

Πρόταση 12: Το μπλουζάκι λερώθηκε

Ένα απλωμένο λευκό μπλουζάκι σε σκοινί λερώνεται από τις λάσπες που πετάγονται τυχαία (αντιμεταβιαστική ερμηνεία).

Ένα αγόρι λερώνει τη μπλούζα του με τα λερωμένα από λάσπη χέρια του (ενεργητική/μεταβατική ερμηνεία).

Ομάδα Z

Πρόταση 13: Το αγόρι λερώθηκε

Το αγόρι λερώθηκε

Ένα αγόρι που λερώνεται από ένα άλλο αγόρι

Πρόταση 14: Το κορίτσι σπρώχτηκε

Ένα αγόρι σπρώχνει ένα κορίτσι (παθητική ερμηνεία).

Ένα κορίτσι σπρώχνει ένα αγόρι (ενεργητική ερμηνεία).

Πρόταση 15: Το αγόρι καταβρέχτηκε

Ένα αγόρι το οποίο βρέχεται με νερό από ένα κορίτσι (παθητική ερμηνεία).

Ένα αγόρι που βρέχει με νερό ένα κορίτσι (ενεργητική ερμηνεία).

